Nasuhi Emine

BİLGE KÜLTÜR SANAT

BÜTÜN ESERLERİ

Tutsak

ROMAN

TUTSAK

YAYIN NO: 586

TUTSAK
Emine Işınsu

● Bilge Kültür Sanat Yayın Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.
Sertifika No: 16228

1. Basım, 1973
.....
Bilge Kültür Sanat, 1. Basım, Ekim 2013

ISBN: 978 - 605 - 5261 - 86 - 3

Yayın Yönetmeni: *Alımet Nuri Yüksel*
Yayına Hazırlayan: *Naci Akıncı*
Kapak: *Kenan Özcan*
Baskı: *Yaylacık Matbaası*
Litros Yolu Fatih San. Sit. No: 12/197-203 Topkapı
Tel: (0212) 612 58 60
Kapak Baskı: *Saner Matbaacılık*
Cilt: *Yedigün Mücellithanesi*

BİLGE KÜLTÜR SANAT
Nuruosmaniye Cad. Kardeşler Han No: 3 Kat: 1 34110 Cağaloğlu / İSTANBUL
Tel: (0212) 520 72 53 - 513 85 04 Faks: (0212) 511 47 74
bilge@bilgeyayincilik.com www.bilgeyayincilik.com

TUTSAK

EMİNE IŞINSU

BİLGE KÜLTÜR SANAT

Emine Işınsu

Töre, Hisar ve Türk Edebiyatı gibi dergilerde yayımlanan şiir ve hikâyelerine, ödüllü oyunlarına, Sabah, Yeni İstanbul gibi gazetelerde köşe yazarlığına ve 1971-1981 yılları arasında Türk entelektüel hayatının bir nirengi noktası olan Töre Dergisi'nin sahipliğine ve editörlüğüne rağmen Emine Işınsu en çok romanları ile tanınır.

Roman konuları arasında kadının tutsaklığı, Türklerin tutsaklığı (Bulgaristan, Kerkük, Batı Trakya), Türkiye'nin sancıları öne çıkar. Son dönem eserlerinde Türk tasavvufunun zirveleri Yunus Emre, Niyâzî Mısrî, Hacı Bayram Velî ve Hacı Bektaş Velî'nin hayatları ele alınmıştır.

Ödüller:

"Küçük Dünya" ile Turizm Bakanlığı Sanat Armağanı; "Ak Topraklar" ile Türk Edebiyatı Vakfı Roman Ödülü; "Bir Yürek Satıldı" oyunu ile Türkiye Radyo Televizyon Kurumu Radyofonik Oyun Yarışması'nda dram dalı birinciliği; "Sancı" ile Türkiye Millî Kültür Vakfı Roman Ödülü; "Canbaz" ile Türkiye Yazarlar Birliği Roman Ödülü; Türk Ocakları Hamdullah Suphi Tanrıöver Armağanı; Karaman Türk Dili Ödülleri, "Türkçeyi Doğru ve Güzel Kullanan Yazar Ödülü"; İLESAM (Türkiye İlim ve Edebiyat Eseri Sahipleri Meslek Birliği), "Şeref Ödülü"; Türkiye Yazarlar Birliği-İstanbul Şubesi, "Ömür Boyu Roman Ödülü"

Eserleri:

Romanları: Küçük Dünya (1966), Azap Toprakları (1970), Ak Topraklar (1971), Tutsak (1973), Sancı (1974), Çiçekler Büyür (1978), Canbaz (1982), Kaf Dağı'nın Ardında (1988), Alpaslan (1990), Atlı Karınca (1990), Cumhuriyet Türküsü (1993), Nisan Yağmuru (1997), Havva (1999), Bir Ben Vardır Bende Benden İçeri (2002), Bukağı (2004), Hacı Bayram (2005), Hacı Bektaş (2008)

Oyunları: Bir Yürek Satıldı (1967), oyun "Un coeur aux encheres" başlığıyla Fransızca da yayımlanmıştır (1991), Bir Milyon İğne (1967), Ne Mutlu Türk'üm Diyene (1969), Adsız Kahramanlar (1975)

Diğer Eserleri: İki Nokta (şiir, 1965), Dost Diye Diye (deneme, 1995), Bir Gece Yıldızlarla (hikâyeler, 1991)

Işınsu, 1938'de Kars'ta doğdu. Şair ve yazar Halide Nusret Zorlutuna ile Tümgeneral Aziz Vecihi Zorlutuna'nın kızıdır. Prof. Dr. İskender Öksüz ile evli ve üç çocuk annesidir.

Kızım Elif,
Yeğenim Banu ve bütün Kerküklü kardeşlerime
hür ve mutlu gelecekler duasıyla...

1

●rhan k●caman kafasının altında ahenkle sallanan hantal vücudunu piyan●nun ardına sakladı. Yüzünün kızıllığına, en utanmazından bir tebessüm eklenmişti. Çevresine dağılmış ●n iki gevşek ses, hep birden ve aynı anda;

– ●lmadı, bitmedi… Devam, haydi, devam! diye bağrıştı.

●rhan'ın eli, piyan●nun bütün tuşlarında birden gezindi: K●caman bir gürültü! Derken sesin içinden fırladı, g●beğini ●rtalarda bırakıp sanki kıvrılıp süzüldü ve atletini çıkarıp Selma'nın kucağına fırlattı.

Altı çift el, hep birden temp● tutmaya başladı:

– Yuu… Yuu! Sarh●ş kahkahaları birbirine karıştı… Pant●l●nunu da… Pant●l●nunu da!

Duvardaki saatin küçük kuşu, yuvasından başını uzatıp d●rt defa ●ttü.

Selma;

– Heyy, dedi, saat d●rt ●lmuş, kesin artık be, uykum geldi.

●rhan yürümek istedi, sallandı, genç kadının ●nüne yuvarlandı; üstüne gülenlerden daha ç●k kendi güldü, s●nra ●yle yattığı yerden, yalvardı:

– Gitme canım, n'●lursun!

Genç kadın, ●rhan'ın ısrarla bacaklarına dikilen bakışlarından sıyrılmak için kalktı, eğilip ●nun kızarmış büyücek burnunu iki parmağı arasına alıp sıktı, kulağına fısıldadı:

– Yarın işe gideceğim gülüm!

Sonra silkindi, piyanonun başında yüzünde damgalanmış bir tebessümle duran Ceren'e baktı: Kızım, şu kocandan kurtarsana beni!

Açılıveren şaşkın sükût, alışılmadık bir şeydi. Osman'ın sesi, kahkaha ile bozdu:

– Aferin be Selma, erkek kızsın valla!

Ceren'in yüzündeki tebessüm biraz daha yayıldı, hiç görmeden, önce Osman'a, sonra Selma'ya baktı;

– Sevdalın bir değil ki, dedi, niçin kalkıyorsun. Eğleniyoruz işte.

– Siz devam edin gülüm, bozmayın neşenizi, benden pas!

Ceren ısrar etti:

– Gitme, bizde kal, ha, olmaz mı?

Yüzündeki tebessüm hiç bozulmamıştı.

– Gitmem lazım, gitmem lazım.

Nefesi sıcacıktı, alkol kokuyordu, Ceren'in yüzünü dağladı.

Osman yılıştı:

– Ben götüreyim seni.

– Orhan da götürür, dedi Ceren.

– Kalkacak hâl mi var Orhan'da? Sen onu yatırsan iyi edersin.

Orhan halının üstüne sızıp kalmıştı. Gül fıkırdadı:

– Suratını boyayalım şunun…

Fikir, olağanüstü bir parlaklıktaydı, hepsini etkiledi, heyecanlandılar:

– Vallahi, vallahi boyayalım.

– Çok güzel olur, Ceren ruj kalemini ver.

– Haydi çabuk, çabuk.

– Bende var, dedi Suna. Topal ayağı ile bir komik koşup alelacele çantasını yetiştirdi.

Selma pek heyecanlıydı.

– Bende siyah var, dedi, bıyık yapalım, aa yeşil de varmış, al, al.

Ercan, bu şerefi kimselere bırakmak istemiyordu, atıldı:

– Durun, ben boyayacağım.

– Kıymayın çocuğa! -Nedim, katıla katıla gülüyordu- Ver kalemi Ercan, bıyıklarını düzelteyim.

Osman, tebessümü kıl payı bozulmayan Ceren'e baktı:

– Sen ressamsın be kızım, boyasan ya, ne duruyorsun öyle.

Ceren başını iki yana salladı, ses çıkarmadı.

– "Perişan saçların aşkımın ağıdır…"

Haldun şarkısını kesip;

– Saçlarına da kurdele bağlayın, buyurdu. Devam etti:

– Perişan saçların Orhan'ımm, Orhan'ımm…

– Çocuklar be; -Selma ciddiydi- ne halt edecekseniz edin ama bırakın ben gideyim.

Güldüler…

– Sus, dediler, bu şenlik kaçırılır mı, gideceksin de ne halt edeceksin?

Parfüm ve ter kokusu dalgalandı, etekler uçuştu… Kadınlar, pek çok güldüler, erkekler;

– Kesin gürültüyü, dediler, uyanmasın yavru!

Haldun tek başına vals yapıyor, kendi bestesini söylüyordu:

– Gül ki güleyim gülüm… Gül ki güleyim…

Sonra… Orhan'ın iri kemikli yakışıklı yüzünde bıyıklar büyüdü, kırmızı çiçekler, yeşil yapraklar açtı. Ceren'i ikaz ettiler:

– Ceren bak dokunma, silme ha, böyle kalsın.

– Ay uyanınca ne komik olacak, sakın Ceren, dokunma!

– Bak silersen, ölümü gör!

Ceren'in yüzüne yapışıp kalan tebessüm silindi, yerini bezginlik aldı, dudakları aşağıya doğru kıvrıldı, gözleri donuktu, duyulur duyulmaz bir sesle;

– Canım, dedi, telaş etmeyin, k●sk●ca adamın yüzünü yıkayacak hâlim y●k ya.

– Bu sanat harikası karşısında zaten bir şey yapamazsın.

●sman, Ceren'in ressamlığına takılmadan edemezdi.

– Hiç sesini çıkarma Ceren, bu gece fark etmez ●, yarın sabah, ●h yarın sabah!

Suna fıkırdadı:

– Fark etmez, fark etmez!

Güldüler…

Hep birden güldüler…

S●nra tekrar güldüler. ● kadar renkliydi ki her şey!

* * *

"Beş falan ●lmalıydı gittiklerinde. Merdivenin başında ●nları uğurlayana kadar hep ●yleydim işte, yani her zamanki gibi: Tatlı, sakin, saf, hatta bir hayli saf ev sahibi! Ben… Ben müteahhit ●rhan Erbilli'nin karısı, Ceren Erbilli. İsme bak! Kayınpederimin babası Erbilli imiş, neyse. İşte bu s●yadı, t●plum içinde alnıma ak pırıltılar düşürüy●r, evli ●luşumu belgeliy●r çünkü! Namusumu, şerefimi, kadınlık haysiyetimi -daha ne ilave edilebilir?- işte tümünü birden k●ruy●r! Neymiş efendim, ●rhan Erbilli'nin karısıymışım, evli bir kadınmışım… Mücdeba Bey'den tastikli nikâh cüzdanım var! D●kunulmazlığım var! Erkekler, saygılı davranmak gereğini duyuy●rlar bana. İçkili gazin●larda, şurada burada, Gençlik Parkı'nda, ● sihirli altın halka sayesinde 'aile'yim! ●na g●re davranıy●rlar. Yaa d●kunulmazlığım var! Nasıl d●kunulmazlıksa… Sıkı sıkı yapışıy●rum, tırnaklarımı ve dişlerimi geçiriy●rum ve artık bu 'd●kunulmazlık' açısından bakıy●rum her şeye. K●mik değil mi? Ama kaderi yaşadığımın aksi iddia edilebilir mi? Ah neden bu s●rular? Al cemiyetin bütün bireylerini tek tek s●r istersen, kim çözüm getirebilir? B●ş ver kızım Ceren, en iyisi bütün gece patlayıp atlayan kahkahaları t●pla,

bir büyük kah-ka-ha ●lsun, işte ●nu ta yüreğinin içinden b●şalt gitsin... Uzasın... Nasıldı, nasıldı? Küplü bir şey. Ha, yerden g●ğe küp dizseler, en alttakini bir çekseler, seyreyle sen gümbürtüyü! Tam ● biçim! Küp küp üstüne... İsim isim üstüne ve en ●nemlisi çekiver, yani karısı ●lmamı: Eyvah! Haa, haaa, haa... Ceren bırak kişiliğini sen de herkes gibi ● nikâh halkasının ardından g●r kendini, mademki 'aile' ●lunca, ancak ●yle kazanabiliy●rsun bir saygı. Vah bu t●plum! Ne demişler efendim, testi kadar k●cası ●lanın, kulpu kadar itibarı ●lurmuş! Bu inanç sarmışsa bütün beyinleri, her bir kıvrımını tıka basa d●ldurmuşsa, sen ne yapabiliy●rsun? Selma'nın bile gücü yetmiy●r, değil mi? Bakma sen ●nun p●zlarına, yetmiy●r! Geçir dişlerini, yapış tırnaklarınla, fakat ya ●rhan testi bile değilse... Boş ver... Değil! B●ş ver!

Arkalarından kapıyı kapattım, merdivenden gürültüleri geldi, Haldun'un şarkısı, derken kalkan ●t●m●billerin sesleri. Öyle kapıya dayanıp bekleyişim, ●nları dinlediğimden değil, midem bulanıy●r.

K●ltukların, tabakların, içki şişelerinin sanki d●vüşüp savaştığı ve yaralanıp tek tek düşüp kaldıkları sal●nun ●rtasında, ●rhan yere b●ylu b●yunca uzanmış bana bakıy●rdu. G●zlerinde ● eski, bildik cam cam sabitleşen bakışlar, beni g●rdüğü y●k besbelli, aklı kim bilir nerede?! 'Kızım şu k●candan kurtarsana beni...' B●yle s●yleyen bir ses hatırlıy●rum. Vıcık vıcık irin ha bire yayılıy●r, yayılıy●r beni ve çevremi kaplıy●r. ● ses büyüy●r, çığlık ●luy●r, kulaklarım çınlıy●r: 'Kurtarsana beni k●candan... Kurtarsana k●candan... K●candan!' Midem bulanıy●r. İrin de d●nuy●r. Üşüy●rum. Ç●k üşüy●rum...

Şimdi uzaklaşan bir şey var, kafamı z●rluy●rum, hatırlıy●rum. Neydi bu unutmak istediğim? Kaçıy●r. Yakalamak istiy●rum, ●lmuy●r. Bir ses mi? Ah Selma'nın sesi! Hay Tanrı'm, bana ne Selma'nın sesinden?!

Salonu toplamaya başlıyorum. Bu dağınıklık tiksindiriyor beni. Önce tablaları, büyük çanağın içine döktüm. Sonra koltukları yerlerine çektim, devrilen iskemleleri düzelttim. İçki şişelerini, bardakları, tabakları mutfağa taşıdım. Hepsi, hepsi solgun, bıkkın ve bir hayli eskimiş. Bir vazodaki çiçekler, bütün hepsine inat sanki, canlı ve parlak duruyorlardı, hem de bunca sigara dumanının içinde. Çiçekler o kadar taze ki..."

* * *

Ümit yalnız çiçeklerin tazeliğinde, bir ümit. Sigara dumanına rağmen taze kalabildiklerine göre, tek ümit. Ve kafası ezilmiş küçük kuşun kanatlarında kıpırtı başlar. Ceren bir çırpıda, yılların ötesine döner: "Sarı kuşum, güzel kuşum, papatyam!" Papatya kızım benim, Ceren'im..." Kanarya antika kafesinin içinde öter öter, annesi şiirleri okuyup döner dolaşır evin içinde. Yemek tenceresinin içinden Mehmet Akif, salonda Ahmet Haşim gülümser. Ceren ezberlemeye çalışır bütün mısraları. "Sabah bülbülü bu kız, Ceren!" Babaannesi böyle söyler. Anneannesi, torununun bebeklerine elbise dikmektedir... Babası; "Papatya kızım benim, Ceren'im!"

Genç kadın, yanağına düşen damlaları silmek gereğini duymadan salonu toplamaya devam eder. Fakat düşündüğü gibi yanlı tiksinme değil bu çabanın sebebi, özüne itiraf edemediği bir utanç var. Ceren sabahleyin gelecek olan yardımcı kadından utanmaktadır. Çünkü bilhassa son günlerde Altın Hanım, elini beline koyup;

– Ne kadar eğleniyorsunuz, demeye başladı, her gece, her gece sabahlara kadar. Eh kesen dayanıyor buna, keseniz... Ya gençliğin hanım, gençliğin n'olacak? O gidiyor elden...

Ceren, bu kadının bu "keseniz" kelimesinin üstüne basışına sinirlenir, rahatsız olur, unutmaya çalışır ve unutur. "Gençliği"ne takılır kalır aklı, bitip tükenmek bilmeden aynalarda izlediği bir çift gözü hatırlar. Eskiler, "Feri sönmüş"

derler, haklıdırlar. Anlam değil, ışık yoktur bu gözlerde, ışık. Kalın bir tül perdenin altından, bakmaktadırlar sanki... Ceren, Altın Hanım'a cevap veremez. "Limon sıkayım gözlerine," diye düşünür, "belki faydası dokunur; limon mutlak iyi gelir."

Geçenlerde de Altın Hanım az utangaç, az küstah ve çok meraklı sordu:

– Siz bu kadar eğleniyorsunuz ya, sonu gelecek bunların diyorlar, öyle mi hanım?

Ceren birden gerildi, "Acaba Orhan'la aramızdakileri mi sezdi, mümkün mü?" diye geçti kafasından, durakladı;

– Neden? dedi.

Ceren'in sesinde, hanidir duymadığı bir ilgi. Altın Hanım hoşlandı, yine de omuz silkti:

– Bilmem.

– Ağzının içinde bir şeyler var senin, söyle bakayım.

Altın Hanım fıkırdadı:

– Yok vallahi ablacığım.

Genç kadın içinden söylendi: "Sormasam ya, niçin ilgileniyorum, almış bunu böyle karşıma?! Sormayacağım." Elinde olmadan ısrar etti:

– Var var bir şeyler, anlarım ben, söyle Altın Hanım.

Altın Hanım boyun büktü, derken bir cesaret, Ceren'in gözlerinin içine baktı:

– Diyorlar ki, vallahi ben demiyorum, yani ihtilal olacakmış, askerler yapacakmış.

Ceren bütün ilgisini yitirdi, omuz silkti;

– Belki olur, dedi, olur a!

– Ama diyorlar ki, vallahi ben demiyorum, bütün Demokrat Partilileri süreceklermiş.

– İyi ya sürsünler!

– O zaman İsmet Paşa geçer mi başa?

– Belki geçer, ne bileyim ben, geçer a!

Ceren, "Partilerin tümünün canı cehenneme," dememek için mutfaktan çıktı, Altın Hanım arkasından geldi, bilgiç bilgiç;

– Geçecekmiş, dedi.

Ceren sabırsızdı:

– Peki ama ihtilalin yahut İsmet Paşa'nın ne hayrı dokunacak sana?

Altın Hanım izahında sabırlı:

– Çünkü Menderesgiderse, hürriyet gelecek, Paşa getirecek.

– Yaa, hürriyet gelince ne olacak?

Altın Hanım, şöyle bir baktı onun yüzüne, sanki bilmez misin der gibilerden, derken büyüksü büyüksü konuştu:

– Hürriyet gelince herkes istediğini, yani canının her bir çektiğini yapacak, kimse karışamayacak, hiç kimse. Demokrat Partililer sürülünce…

Kadın hemen susuverdi. Ceren kahkahalarla güldü. Çok değil, on yıl önce, "Paşa gitti, demokrasi geldi!" diye bayram yapıyordu halk. Bu beyinsiz deve, "Demokrasi nedir?" diye sorsan, "Canının çektiğini yapmaktır," diye cevap veriyordu. İtildiği düşte, herkes çıngıl çıngıl bir sevinci yaşıyordu. Az mı taşkınlık yapılmıştı demokrasi adına? Ceren'in anneannesi de meşrutiyeti hatırlamıştı, o zaman çocukların, cümle âlemin söylediği bir marşı:

"Hürriyet, adalet, müsavat amaann…"

İhtiyar kadın, "İşte böyle şenlikli olmuştu meşrutiyetin ilanı da," demişti, "hapishanelerden çıkan siyasi mahkûmları omuzlarında taşımışlardı gençler, hürriyet, hürriyet diye bağırmaları…"

Ceren de ağzını sıkı sıkı kapayıp öyle bağırdı:

"Hürriyet kilosu ona… Bitti kalmadı, haydi hürriyet kilosu dokuz buçuğa… Kalmadı, kalmadı hürriyet, kilosu sekize, sekize…"

Ve millet satıcı ●lmuş bağırmakta Ceren'in yaşantısında. Eski ●yun! Eskimiş ●yun: "Başlar mısın, başlayalım mı, hürriyet perdeni taşlayalım mı..." Tekrar güldü genç kadın, kafasının içinde bir mısra:

"Karpuzu yar gö●eğinden, hürriyet çıkar içinden."

– Devir iktidarı çıkar hürriyeti, ama kaç defa Altın Hanım, bu kaçıncı, ha?

– Ne dedin abla?

– Hiiç, aldırma sen. Belki olur ihtilal meraklanma, şimdi haydi yemeğe bak da yanmasın.

Altın Hanım çekilip gidince, Ceren'in sıkı sıkı dayandığı duvar, sanki birden k●yuverdi sırtını, bütün vücudu gevşedi, ürperdi: "Dem●krat Partilileri süreceklermiş, ne demek istedi bu kadın?"

Şimdi işte, ● k●nuşmadan kaç gün s●nra sal●nu t●plarken, sırtında aynı ürperti! Kafasında ● sual. Yan gözle k●casına baktı, ayılmış gibi adam, d●ğrulmuş, ●turmuş, bakınıy●r. Ceren ●na dönmeden, seslendi:

– ●rhan.

– Hıı?

– Nasılsın?

– İyiyim.

– Bir şey s●racağım da...

– Ee s●r.

– İhtilal ●lur mu dersin?

– İhtilal mi? Lafa bak, nerden aklına geldi? ●lmaz, cesaret edemezler!

– ●lacakmış, ●lacakmış da güya bütün Dem●krat Partilileri süreceklermiş.

– P●f, laf! Kimin zırvalaması bu?

– Altın Hanım'ın k●cası Halk Partisi'nin bilmem ne ●cağında bir şey ya, ● s●ylemiş.

●rhan üzerine bir k●va s●ğuk su yemiş gibi birden silkindi, ayıldı:

– Altın Hanım'ın k●cası partili mi?

– Evet.

– Bilmiy●rdum, vay canına! K●v şu karıyı yarın. Bugün yani, gelir gelmez.

– Aman sen de, kadın bulmak k●lay mı?

Ceren'in ağzından çıkan günlük, tabii bir cevap, hiç düşünülmeden s●ylenmiş. ●ysa Altın'da sezdiği ve ç●k rahatsız ●lduğu uygunsuz, garip bir şeyler var. Şimdi ●rhan'da da hissetti aynı şeyi. "Pis ve adi ve de anlamı ●lmayan bir kin," diye düşündü. "Giderek mahveder kişiyi, kamplara ayırır... ●lan memlekete ●lur."

Ceren iskemleleri masanın çevresine diziy●r ve artık düşünmek istemiy●rdu. Gün ışımakta. Bu saatlerde belli belirsiz bir k●rku duyar genç kadın. Gelen yeni günden midir kaçışı? Yahut Tarık'ı tam bu saatlerde mi vurdular? Çırpınır. ●rhan'ın sesi ile irkildi:

– Kadın kadın diy●rsun, s●nra kadına iş bırakmıy●rsun. İki yüz elli lira veriy●rum her ay, haram ●lsun... Bırak d●lanmayı da yatalım. Altın, t●plasın yarın bunları... Haydi güzelim.

●rhan'ın, b●yaların b●zamadığı yakışıklı yüzünde, camlaşan bakışlarına bir de mutlu çarpık tebessüm eklenmiş. Ceren g●rmemek için başını çevirdi, mırıldandı:

– Yarın ç●k iş var, biraz...

●rhan k●lunu Ceren'in ●mzuna atıp s●zünü kesti:

– B●ş ver, b●ş ver, yatalım karıcığım.

– Peki, yatalım canım.

Ceren k●casının yanında, vücudu ●nun vücuduna yapışık sessiz yürürken düşünüy●rdu:

"●nun 'karıcığım'ı, benim 'canım'ım kadar bayat et k●kusunda mı acaba? Benimle sevişirken, benim duyduğumca

duyabiliyor mu bu kokuyu? Çarşafın aklığından utandığı olmuyor mu?"

Genç kadın durup kocasının banyoya girişini seyretti: "Ne kadar sallanıyor Yarabbim, nasıl sarhoş! Daha üç saat önce sesinin en son perdesi ile işportacı taklidi yapıyordu. Boşuna mı her gün işportacıları, mayasıl daha bilmem ne ilacı satanları izliyor... Bütün gecelerin gülü olmalı kocacığım, tek gülü! Tek kahramanı!"

Orhan'ın ilgi merkezi olma arzusu, bunun için çırpınıp delilenmesi, ortalığa dökülüp saçılması nanca saçma geliyor Ceren'e. Hem de ıstırap veren bir saçmalık, utanç veren. Kocası her toplantıda salonun ortasındadır. Saç baş dağınık, gömleği pantolonunun dışında, bağıra çağıra -tıpkı o adamlar gibi, onların kelimeleri ve abartılmış sesleri ile- boya çıkarma ilacı, mayasıl ilacı, bazen de hileli sigaralık satar. Derken hızını alamaz, masanın üstüne fırlar, Luna Park'ta piyango ip çektiren çocuğu taklit eder, ta sesi kısılıncaya kadar. Bu gece ilk defa, striptiz yaptı, değişikti. Daha çok güldüler. Yine Orhan'dan başka gülecek şey bulamadılar. Bir sürü kahkaha fırladı, ortalığa saçıldı. Ceren piyanonun başında, yüzüne yapışıp kalmış bir tebessümle dururken, tek tek basmak istedi bu kahkahaların üstüne. Acaba mümkün olur muydu? Bir balonun üstüne basar gibi bir kahkahanın üstüne basıvermek! Sonra öbürünün, diğerinin... Paff, püff, paff! Şöyle çarpılıp büzülüp sönüvereceklerini düşündü Ceren. Ve sessizliğe... O sevgili leylak ormanına doğru kayıvereceğini düşündü. Huzur! Leylakların üzerinde çiy damlaları.

Orhan banyodan çıktı, şaşkın bakındı:

– Yahu suratımı boyamışsınız be!

2

Öğlene doğru Selma telefon edip Ceren'i uyandırdı:

– Uyandırdım mı gülüm?

– Öyle galiba, yataktayım.

– Affedersin, istersen uyu tekrar, haydi uyu. Ben yine ararım.

– Boş ver, uyuyamam artık, kalkmam lazım zaten. Dur ama bir sigara yakayım.

Selma, telin öbür ucunda kibritin sesini dinledi, itiraz etti:

– Yahu bir şey yemeden sigara içilmez ki, ne oluyorsun be, kel tiryaki!

– Aldırma… Söyle.

– Hiç önemli bir şey diyeceğim yok, dün gecenin dedikodusunu edelim diye aradım. -İçini çekti- İyi eğlendik di mi?

– Hıı, eğlendik!

– Orhan'ın son numarası harika.

– Numara mı, ne? -Niçin "Orhan" denince yüreğinde bir çırpıntı başlar, sesi değişir?-

Selma;

– Striptiz canım, dedi.

– Ha, evet, evet… -gülmeye çalıştı- çok zarif soyunuyor değil mi?

– Kuzum sen daha uyanmadın mı?

– Uyandım, niçin soruyorsun?

– Bir tuhaf gülüyorsun.

Ceren duraladı, inandırıcı bir mazeret aradı, neden sonra;

– Sigaradan olmalı, dedi, sabahları sesim kargaya dönüyor!

– İhtiyar dul karılar gibi desene... -Kahkahalarla güldü- A kızım, senin sesinde, kendi geleceğimi duyuyorum.

– Haydi ordan.

Selma konuyu değiştirmek istedi, alelacele;

– Ben hiç uyumadım biliyor musun? dedi. Sizden çıkınca işkembeciye gittik. Suna arabanın lastiklerini kestikten sonra, kocası ile pek iyi olmuş, o gezdirdi bizi. Çankaya'da güneşin doğuşunu seyrettik, sonra yedide bıraktılar beni eve. Ne halt edersin, başımı yastığa koysam bir daha kalkamam, iyisi mi duş yapıp giyindim. Erken erken işe geldim, şimdi sallanıyorum!

– Yine de iyi dayanıyorsun.

– İyi, evet iyi, di mi gülüm? -Sesinde bir şeyler çatlayıp büyüdü- Dayanıyorum!

Ceren ilgi ile sordu:

– Değer mi?

Bir süre arkadaşının nefesini dinledi Ceren, Selma isteksiz konuştu:

– Son zamanlarda değer hükümlerim değişiyor. Mamafih yaptığım her şey... yaptığıma göre, değiyor demektir. Neyse... Eee bugün programın ne?

– Bilmiyorum.

– Yahu bir gün de ne halt edeceğini biliversen, sürüklenmesen.

Ceren'in önünde pırıl pırıl açılıveren gün, bomboş sırıttı. Arkadaşları geçti bir anda aklından, onların birine gidebilse... Hangi arkadaşı? Var mı öyle biri?! Berber? Ne gereği var, aynada iki saat boyunca yüzünü seyretmeye tahammül edemez. Terziye gidebilir, zaten kadın bir aydır prova için beklemekte... Beklesin varsın! Ve korkulu ve zayıf ve küçük bir soru: Atölye? İçini acı ile ikiye bölüveren uzun bir nefes ve kesinlikle; hayır! Tarık'ın tamamlanmamış tablosu... Altın Hanım

üstüne bez örttüğünü söylemişti. Yok, yok düşünmemeli. Sinema, evet yalnız sinema! Nihayet konuşabildi:

– Sinemaya giderim belki, sen de gelir misin?

– Gelemem.

– İşten sonra?

– Randevum var.

– İyi ya, peki.

Selma'nın sesi alaylıydı;

– Randevun kiminle diye sormuyorsun, dedi.

"Tanrı'm! Dün gece! Kocandan kurtarsana beni…"

Ceren yutkunuyor, kendini zorluyor, sesi dümdüz çıkıyor:

– Peki Selma, kiminle?

– Yeni, yepyeni bir sevgilim var!

– Ee hayırlı olsun.

– Ne meraksız şeysin canım, kim desene.

– Kim?

Selma'nın sesinde zorlama bir sevinç, ballandırıp anlatmaya çalışıyor:

– Bir kere, en önemlisi zengin, müteahhit çünkü… Sonra daha da önemlisi bana zil zurna âşık… Ve şimdi sıkı dur, fevkalade mühim bir nokta, herif aptal. Basbayağı aptal, dünyada ondan daha yakışıklı erkek, daha doğrusu erkek yok sanıyor. Bu, erkek anladın mı, hani pantolon meselesi… Anlarsın ya, bacağına bir pantolon çekince erkek oldum sananlardan, bütün meseleyi pantolona bağlayanlardan… Anlarsın ya… Bütün sorumluluğu bir kadınla yatmaktan ibaret sayanlardan!

– Ne hayır gelir böylesinden…

Ceren böyle birini iyi tanıyordu, sesi pek yavaş çıkmıştı.

– Aldırma, dedi Selma, koca olarak işe yaramaz bu tipler, ama sevgili olurlarsa… Gösterip yapma merakı… Anlarsın ya…

Ceren çok iyi anlıyordu. Selma devam etti:

– Suratı fena değil, ela gözlü, kumral, burnu çirkin yalnız, bir de hatları, çizgileri kalın, neyse… İdare eder.

Ceren'in kafasında uğultular, gözünün önünde Orhan'ın kocaman, bol kirpikli fakat hiç anlam taşımayan ela gözleri, bir hayli dökülmüş kumral saçları… Erkek! Gülmeye çalıştı genç kadın, sigarasını tablaya bastırdı.

– İyi iyi, dedi, müteahhit karısı olmak da fena değildir, bari evlen onunla.

– Ha orası karışık işte, evlenme konusu… -Selma uzun bir süre bekledi, sonra- Herif, evli çünkü, dedi.

Ceren bıkkın cevap verdi:

– Ayrılır, n'olacak…

Selma, Ceren'i taklit etti:

– Ayrılır n'olacak! Olur gülüm, kendisinin itiraf etmeye cesareti yoktur karısına, söyleyemez. Mamafih ben söyleyebilirim, değil mi, ha değil mi?

Ceren'in kafasındaki uğultular birden durdu, beyin sinirleri sanki tek tek gerildi, boynundan yukarıya doğru sıcaklık bastı. Korku bütün vücudunda! Kalçalarında karıncalanma başladı, bacakları uyuştu…

Selma'nın sesinde ise sanki bülbüller şakımakta; daha doğrusu Ceren'e öyle geliyor:

– Yaa ne güzel olur di mi, karısına gidip -güldü- hay Allah, olacak iş değil -güldü- yapamam. Mamafih ne bileyim. Belki birazcık hissettiririm, neyse. Neyse gülüm çok gevezelik ettim, uykunu böldüm. Haydi yat, uyu sen, uyu.

– Hıı belki uyurum yine, peki Selma, güle güle.

– Öperim canım, görüşelim.

– Olur, görüşelim.

Ceren telefonu kapattı, tekrar bir sigara yaktı, ucunu dişlerinin arasına alıp çiğnedi. Sonra fırlatıp attı. Kalktığı zaman, ayaklarının altında halı kayıyordu, tutunmak istedi, olmadı, yalpaladı… Zorlukla banyoya attı kendini, öğürdü.

Nerden duyup gelir?! Altın Hanım banyonun kapısında:

– Gebe mi oldun yoksa abla?

– Belki… Herhâlde… Bilmiyorum… Çay hazır mı?

– Altını söndürmüştüm ya, yakayım bari tekrar, saat •n ikiyi geçti. İstersen nane lim•n kaynatayım, geçenki gibi, hani iyi gelmişti.

– •lur, kaynat.

"Allah kahretsin ikisini de... Kabahat •rhan'da ama, •rhan'da •lmalı... Erkek p•zları... Her eteğin peşinden gitmesi lazımdır. Uff uf!" Masanın başına •turuncaya kadar başka bir şey geçmedi aklından, s•nra karşısında dikili duran Altın'a s•rdu:

– Ç•cuklar iyi kahvaltı ettiler mi?

– Ettiler, kız iyi yedi ya, iki yumurta, iki dilim yağlı ekmek. •ğlan yemedi, yumurta ile •ynadı durdu, hiç s•z dinlemiy•rlar, hiç... Sen •lsan başlarında!

"Ben •lsam başlarında. Ben •lsam, ç•cukların başlarında •lsam... Evime sahip •lsam... Bir gün de yapacak işim •lsa! •lsam! Ben? Bunca perişanlığım, kayb•lmuşluğum... Nedendir Tanrı'm? Avuçlarım alabildiğine açık, tutacak hiçbir şeyim y•k. Y•k! Y•k!" Ceren içinden çığlıklar attı: "Tanrı'm tutunacak bir dalım •lsa..."

Kendine güvenebilseydi ve •züne değer verseydi, çırpınır mıydı b•yle tutunacak bir dal için? Güveni ve değeri, • ince, • beyaz, ince •rümcek parmakların parçaladığını bilmiy•r muydu sanki genç kadın? Avuçlarını z•rlayıp açtığını ve •yle açık bırakmaya çalıştığını k•casının... Bilse de bilmezden gelmek, düşünmemeye çalışmak; işte sığınıverdiği geçici liman ki huzursuz, karanlık. Ceren ç•k sakin, duyulur duyulmaz bir sesle s•rdu:

– Nane kaynadı mı?

– Kaynamıştır, sen hele ye biraz, ç•k zayıfsın. Bu Tarık Bey'den s•nra da zayıfladın, beter •ldun! Sabahları da •ndan kalkamıy•rsun, bak bey, maşallah...

– Kaçta gitti •rhan?

– Bilmem, ben geldiğimde ayaktaydı, çayını verdim...

Kadın k●nuşmaya devam etti. Ceren saatine baktı, ●n ikiyi yirmi geçiy●r. "Altın, sekizde gelir, adama bak beş buçukta yattı, sekizde ayakta! Ya ●bürü, hiç uyumamış!"

Yaa Selma hiç uyumamış, ●ysa Ceren uyumak istiy●r. Sadece uyumak... Tabağı itti ●nünden.

– Şu ilacımı getirsene.

– Yine hangi ilacını?

– Buzd●labının üstünde duran.

Ceren çift M●gad●n aldı, kalktı masadan. Arkasından başını sallayıp Altın Hanım, "Galiba gebe, mutlak gebe, ●nun için yemeden kesildi," diye düşündü. ●bürü, çarşafın serinliğinde bir an gevşedi, derken içinde, sağında, s●lunda küçük, çekingen, muttarit vızıltılar başlayıverdi:

"K●candan kurtarsana beni... Karısına sezdiririm... ●ndan başka erkek y●k sanıyor, erkek!"

Beyninde bir uğultu, s●rdu:

"Ne yapacağım, ne yapabilirim?"

"Gitme canım n'●lursun..."

"Sahiden sevişiy●rlar mı?"

"Yeni, yepyeni bir sevgilim var."

"Allah'ım ne yapayım, ne yapayımmm?"

"Mümkün mü canım?! Y●k canım! Deli miyim ben, neler de düşünüy●rum?! ●rhan ve Selma! Ç●k k●mik!"

"Y●k efendim, y●k ●lmaz b●yle şey. Bir kere Selma kaç yıllık arkadaşım, yapmaz. ●rhan'a da ayıp canım, hiç ●lmazsa ayıbı düşünür, evimize girip çıkan biri. Kimselerin yüzüne bakamaz. ●rhan karısının en samimi arkadaşı ile derler, ç●k ayıplarlar. Çevrenin değer hükmü ç●k ●nemlidir ●rhan için, yaşantısını hep çevresinin yargılarına g●re düzenlemek istemez mi bu adam? ●yledir, yapmaz!"

"K●candan kurtarsana beni."

"Yeni, yepyeni bir sevgilim var."

"Gitme canım n'●lursun..."

"●labilir!"

"Çünkü nihayeti Orhan, eteklik giyen herkese karşı ilgi duyan bir adam... Aşırı ilgi. Hem kendisi de alaka çekmek için striptiz bile yapabiliyor! Evet, sakin düşüneyim, Orhan bu biçim bir adam; Selma ise bağımsız yaşamaya hevesli, kişiliğini ortaya koymaya çalışan ve de önemlisi, değer yargılarını yitirmiş bir, bir dul!"

"Olabilir!"

"Ay nasıl böyle düşünüyorsun Ceren? Sen de el âlemin ağzıyla konuşmaya başladın. Ne demekmiş dul, ahlak evliliğe, dulluğa göre değişmez diyen sen değil miydin? Şimdi tutmuş... Yok yok mesele dulluk da değil. Başka bir şey... Ne? Peki nereye giderler, kaçta buluşurlar?"

"Randevum var."

Ceren nefes almakta güçlük çekiyordu, ağzı kurumuştu, dilini zorlukla döndürdü;

– Tanrı'm, dedi, bana güç ver, n'olursun güç ver! Açıkça öğreneyim, n'olursun şüphelenmeyeyim artık... Artık şüpheyi taşıyacak yürek kalmadı bende, zayıfladım, oh çok yorgunum, çok. Allah'ım, eğer Orhan bana ihanet ediyorsa, açıkça öğreneyim. Açık, apaçık bir delil istiyorum Allah'ım.

Vücudunun bütün damarları çatlıyor; kan, içine akıyordu. Döndü durdu ayakta. Altındaki çarşaf buruştu, toparlandı, karyoladan aşağı düştü. Göz kapakları ağır mı ağır, kafası yağı tükenmiş bir makine gibi yavaş çalışıyor.

"Bir uyuyabilsem..."

Derken, silah seslerini duymaya başladı, insan çığlıklarını...

– Tarık Bey'i Merkez Kumandanlığı'ndan çağırıyorlar. Yok giyinmesine lüzum yok, üstündekileri ile gelsin, hemen gelsin de.

Ceren yüzünü yastığa gömdü... Daha kapıdan çıkar çıkmaz Tarık'ın başına vuruyorlar, düşüyor, ayaklarından sürüklüyorlar. İri yarı bedeni, parçalanıyor!

– Tarık... Tarık...

Genç kadın sadece onun ismini tekrarladı. Gözlerini kocaman kocaman açmıştı:

"Tarık'ı öldürdüler!"

Fırlayıp oturdu yatağa.

Tarık, işte orada, tam karşısında;

– Orhan, diyor, yarı mahcup gülümsüyor, dernek için biraz para veremez misin? -Esmer yüzünde dişleri pırıl pırıl- Yardım ederim demiştin de...

Ceren yatağa düştü, göz kapaklarında yine aynı ağırlık, dayanması güç. Ağlamaya başladı. "Selma'nın müteahhit sevgilisi zenginmiş," diye geçti aklından. O müteahhit önce Tarık'a;

– Canım kurucu olmam mühim mi? Yardım ederim derneğe, para mara ne isterseniz, demiş.

Sonra;

– Ülkü karın doyurmaz yeğenim, gelmişsin kal burada. Bak vatandaşlık hakkı alırım sana, boş ver ülküyü mülküyü, kendini düşün önce, diye nasihat etmişti.

Tarık direnince Orhan bozulmuş;

– Sen ne istersen yap oğlum, beni karıştırma. Zaten adım Turancıya çıkmış, daha fazla bok edemem durumumu, diye kestirip atmıştı.

Yağı biten makine bozuluyor, kafası artık hiç çalışmıyor: Tarık'ın parçalanmış vücudunu elektrik direğine astılar!

"Boşlukta bir salıncak / Yâr gidip / Yâr gelip / Yâr sallanacak."

Hangi şairin mısraları bunlar, ipin ucundaki hangi sevgili için söylenmiş? Önemli değil. Ancak Tarık sallanmakta, sallanırken gülümsemekte. Ceren de gülümsedi. Çünkü kolları, bacakları, bedeninden ayrılıyor, beyni çürüyor... Bir karanlığa doğru hızla itiliyor. Ceren uyudu.

* * *

Rüyasında ● küçük evi gördü: İki ●dalı, minnacık sal●nlu b●drum katını. Ceren'in her gün baştan aşağı silip süpürüp s●basını yaktığı evi. "İyi bu evi görmem, iyi," diye düşündü uyanmadan.

● zaman yeni evlenmişlerdi. ●rhan yedek subaylığını yapıy●rdu. Ne kadar az paraları vardı! Ay s●nlarında Ceren birikmiş y●ğurt kâselerini, gaz●z şişelerini falan satıp yiyecek alırdı. Maaş küçük ●lduğundan zahir, ay başlarında ●rhan parayı karısına verip idare etmesini s●ylerdi. Genç kadın da yarım kil● kıyma ile üç çeşit -hem de leziz- yemek yapıp ev kadınlığı ile ●vünürdü. Bir yerlerde, derinde, kendini, yaptığı işlerden d●layı kendini küçümsemese, belki ●vünme gereğini duymayacaktı. Gencecikti, gazetelerde, dergilerde b●l b●l, "İyi bir eş misiniz?", "K●canızı mutlu ediy●r musunuz?" başlıkları altında, halk için, halka ahkâm kesen yazıları ●kuyup salık verilen kuralları ezberlerdi. İlk kural: "Akşamları işinden y●rgun argın d●nen k●canızı; giyinmiş, süslenmiş ●larak ve güler yüzle karşılayın." Ceren bu emri aşağı yukarı ●n yıl, her akşam tekrarladı. ● saatlerde, ayna karşısında g●zlerine alelacele siyah kuyruklar çekerken, rujunu sürerken kendinden tiksinmemek için, beynini d●ndurup düşünmemeye çalışırdı. Eğer düşünebilseydi, bir sürü "Neden?" suali ile sarsılacaktı elbet.

"Neden kadınlar için?"

"Neden erkeklere tavsiye y●k?"

"Neden küçük, cici bir ev kadını?"

"Neden yalnız bu biçim gazete ve dergilerde? Halkın tuttuğu…"

"Neden halkın içinden biri… Ceren?"

"Neden Ceren?"

Ceren düşünmedi! T●plum bayağılığının en canlı ●rneği ●lan evinde, halkın p●püler yasaları ile tutsak. Kendine düşünmeyi yasakladı. K●casına, ●nun t●plumdan aktarma küçük değer yargılarına yapışıp sıkı sıkı… Bir taraftan da

asalaklığından iğrendi. Ve ●n yıl b●yunca ●rhan karısının "saadet kuşunun cik cik ●ttüğünü" sandığı, sanmak istediği evine, bir kez bile gülerek girmedi. Suratı hep asık, ●muzları düşmüş, s●n derece y●rgun g●rünürdü. Şikâyetleri tükenmez gibiydi. Çevresinde hiç iyi, hiç namuslu kişi y●ktu. S●mürülmek kaderiydi genç adamın, hep hakkı yenirdi. Ah ● d●st dedikleri... Arkadaşları... Şu iş münasebetleri... ●nlar, bunlar, şunlar! Hiç kimse ●rhan'ın değerini keşfedememişti!

"Belki de hep k●mpleksli kişileri t●pluy●rsun çevrene ●ndan," derdi karısı, samimiyetle üzülürdü. "Bak ●rhan, ●rtağım dediğin adam, Haldun yani, akademiden k●vulmuş, kendisini mimar diye tanıtıy●r. -●muzlarını silker, Haldun'u tahlil etmeye devam ederdi- Haldun'un dipl●ma eksikliği, erkekliğine yansıy●r ve karısını ne kadar ç●k aldatırsa ● kadar bütünleştiğini sanıy●r. Müzikte bir şey yapmak istemiş ●nu da becerememiş. Eee bi tek, kala kala bi tek erkekliğine kalıy●r, sığınıy●r, nasıl sığınmaksa! ●na g●re erkek demek, bir sürü kadınla yatmak demek, ● kadar. Anlıy●r musun ●rhan? Aslında Haldun, nasıl diyeyim, sıradan, bayağı biri, kişiliği y●k. Daha d●ğrusu ●nun gibisi ●yle ç●k ki, ha var, ha y●k misali."

B●yle k●nuştuğu zaman ●rhan, acaba karısı ●na s●z d●kundurmak mı istiy●r diye, dikkatle genç kadını süzer fakat hayretle, bu ●nündeki endişeli yüzün saf, ç●k saf ●lduğunu g●rürdü.

Bunca saflığı, Ceren'in g●zlerinde g●rdüğü katıksız dürüstlüğü ●rhan kafasına sığdıramazdı. Kafasına sığdıramadığı bütün ●laylar ve davranışlar karşısında aldığı tavrı takınırdı; yarı alaylı, yarı küçümseyen fakat babacan bir tebessüm.

Ceren, "Gülme ●rhan," derdi, "ciddi s●ylüy●rum. B●yle bir adamdan sana hayır gelir mi? Hem s●nra ●bürü, Asım, güya en yakının, banka kredilerinde k●ntrgaranti ●luy●r. Kim bu Asım? Düşünsene ticaret yapıy●r, tüccarlığından utanıy●r. Kara g●zlüklerini g●zünden çıkaramayacak kadar gergin ve huzursuz bir adam. S●nra Er●l... Tanrısız! İçindeki çekişme..."

Ceren böyle tek tek sayıyor kocasının arkadaşlarını. Orhan'ın yüzündeki tebessüm genişliyor, omuzları düzeliyor, sesi kalınlaşıyor, "Kıskanıyorlar beni. Yoksa kompleksleri önemli değil," diyor ve Ceren'in saydığı mahzurları aklında tutmaya çalışıyor, ertesi günler ilaveli olarak, abartıp çirkinleştirerek adı geçen arkadaşlarına nakledebilmek için. O adamlara da sızlanacaktır Orhan, şikâyet edecektir ama bu kez karısından. Böyle bir kadına katlanabilmek, iki çocuğun hatırı için katlanmak zorunda olmak! Orhan güvenini, karısı ile arkadaşlarının arasında sürekli bir hoşnutsuzluk yaratarak kazanmak istiyor.

Ceren bunu bilmez, tahmin dahi edemez. Akşamüstleri makyaj yapar, giyinir, özenir. Bir arkadaşları vardı, İrfan, kısa bir süre evlerinde kalmıştı, sık sık sorardı:

"Kuzum Ceren, Orhan senin sırf onun için süslendiğini biliyor mu?"

Adamın aklı bu basit gerçeği kabul etmek istemiyordu...

Ceren;

"İyi," diye düşünüyordu rüyasında, "bu evi görmem, iyi."

Kuş bakışı görüyordu her şeyi. İki küçük eş halı, kahverengi divan, lacivert Bünyan halısı ile Kütahya işi cam göbeği vazo! Birden yatak odasında buldu kendini, yatağın üstünde oturakalmış, odayı bütün böcekler basmış. El büyüklüğünde sert kabuklu, pembe böcekler. Vızır vızır dolaşıyorlar. Ceren iğreniyor hepsinden. Yataktan fırlayıp onları öldürmeye çalışıyor, elleri ile, ayakları ile, tiksintiden ürpererek uğraşıyor. Ah kabukları o kadar sert ki! Ceren de inatçı! Öldürüyor, öldürüyor... Böcekler yatak odasında, dört bir yanında. Nihayet bir tane kalıyor. Ceren çabalıyor. Böcek kaçıyor. Ceren vuruyor, böceğin pembe kabuğu ezilmiyor. Kapıda annesi duruyor, öte yanda Mediha. Genç kadın ikisinden de yardım istiyor, aldırmıyorlar.

O bir böcek; pembe kabuklu, yatak odasında!

3

– Anneciğim, anne. Uyan anneciğim.

Y●rganın altından tertemiz k●llarını uzattı, küçük kızın başını çekti, g●ğsüne bastırdı, mırıldandı:

– Bir b●cek kaldı, dur, ●nu ●ldürelim.

– Efendim?

Ç●cuğun sesinde açılan hayrete, Ceren uyandı:

– Geldiniz mi yavrum, canım? Geldiniz mi?

– Ç●ktan geldik anneciğim. Ben dersimi yaptım, kahvaltımızı ettik. Selim dersini yapmadı, bahçeye çıktı ●.

– Peki canım, aferin sana. Şimdi bırak beni, azıcık uyuyayım.

– Selma teyzem geldi, kalksın dedi.

Selma! Selma mı? Ceren irkildi… S●rdu:

– Saat kaç?

Alev saatine baktı, durakladı:

– Yedi; y●k, yediye beş, ●n, ●n beş, yirmi var.

– Hayır altıya yirmi var, utanmıy●rsun, daha bir saati ●ğrenemedin.

– Ö●ğrendim anneciğim, vallahi ●ğrendim, ama sen s●runca şaşırıy●rum.

– Peki canım, peki. Şu sabahlığımı ver.

Ceren ●dadan çıkmadan saçlarını fırçaladı, s●lgun yüzüne biraz allık sürseydi iyiydi ya, üşendi. "Her şey ●nca gereksiz!"

Hâlbuki Selma özenle giyinmiş, makyajı taze. Bir an bakıştılar. Sonra Selma'nın yüzüne rahatlık yayıldı, güldü:

– Bu ne uykusu gülüm?

– Öğlen uykusu, hoş geldin.

Selma cevap vermedi, yürüyüp mutfağa seslendi:

– Altın Hanım, çayları getir, çabuk.

Ceren bir koltuğa büzülüp oturdu, ayaklarını altına aldı. Başında sersemletici bir ağırlık hissediyordu. "Bir böcek kalmıştı," diye düşündü, "yatak odamda." Hani bıraksalar, gidip öldürecek onu da!

– Anne, Selma teyzem resmimi yaptı, bak, bak iyi olmuş mu?

Çocuğun elindeki sulu boya resme baktı; yeşil çayır, kırmızı damlı beyaz evler, kuzular, çiçekler. Kocaman bir güneş! "Tanrı'm ne saçmalık! Hangi yalancı dünyanın bir mutlu köşesi, hangi sersem mevsimin sahte yaldızı? Çocuklara telkin edilen şeylere bak! Pislik!"

– Güzel canım, ilkbahar değil mi konu? Güzel Selma teyzene teşekkür et.

– Ressamın kızına bir resim yapıyoruz işte.

– Sen ne zaman geldin kuzum?

– Yarım saati geçti, kendiliğinden uyanasın diye bekledim amma..

Ceren sigara yaktı, Selma'ya uzattı.

– Alev üşüyorum. Bir hırka getirsene.

Çocuk dışarı çıkınca Ceren, "Hani gelemeyecektin, randevun vardı!" demek istedi, diyemedi. Arkadaşının yüzüne bakamıyordu, yalnız;

– Seni beklemiyordum, diyebildi.

– Biliyorum, beklemiyordun! -Gülmeye çalıştı- Çünkü benim randevum vardı, değil mi?

– Öyle söylemiştin. -Hâlâ bakamıyordu, onun yüzüne.-

– Orhan'la randevum vardı, değil mi?

● zaman baktı Ceren arkadaşının yuvarlak esmer yüzüne, ela gözleri pırıl pırıl, bakışlarında azıcık nefret, azıcık kırgınlık, birçok da ilgi yanıp sönmekte:

– Kocanla buluşacaktık değil mi?

Ceren ses çıkarmadı, kalbi o kadar çok çarpıyordu ki. "İşte söyledi! Karısına söyleyecekti ya… Söyledi! İyi ya, ne yapalım, tamam! Tamam. Peki ben ne yapacağım?" diye bir şeyler geçti kafasından. Birden vücudu çelikten bir yay gibi gerildi, kendini öyle güçlü hissetti. Aynı anda Tarık'ı gördü; ●, ipin ucunda sallanıyor. Sanki parçalamamışlar kafasını, "Dışarı çık ve güneşe karşı gülümse!" sesi kalın ve tatlı.

– Tarık'ı astılar, biliyor musun?

– Biliyorum, tabii biliyorum. Niçin sözü değiştiriyorsun, deli misin? -Selma sanki feryat etti, ağlar gibiydi.-

Alev elinde mavi bir hırka ile ●daya girdi.

– Anne, bu ●lur mu?

– ●lmaz, dedi Selma, beyaz hırka getir annene.

– Annemin beyaz hırkası yok ki.

– Sarı getir öyleyse.

– Sarı hırkası da yok.

– Üşüyorum ver ●nu bana, dedi Ceren. -Elleri belli belirsiz titriyordu, kızının saçlarını ●kşadı- Haydi Selim'in yanına git, ●ynayın.

Çocuğun ardından kapanan kapıya dalgın bakıyordu, ●dada hiç kimse yokmuş gibi.

Selma alçak sesle sordu:

– Tarık'ın yüzünden mi böylesin?

– Hayır… Belki… Bilmiyorum.

– Âşık mıydın ●na?

Ceren şiddetle başını salladı:

– Hayır!

Sustular. Ceren ağladığını sanıyor, utanıyordu. Oysa, gözleri kuruydu. Gözyaşları hep içine mi akar ne... Altın Hanım çayları getirdi, Selma'ya sızlandı:

– Bugün bir şeycikler yemedi hanım, vallahi tek lokma...

– Şimdi yer, şu bisküvileri ver.

Ceren;

– Yemeyeceğim, dedi. Altın Hanım, sus kuzum, sen mutfağa git, çocuklar da gelmesin buraya, bir şey konuşacağız.

Kadın çıktıktan sonra, sanki bir saniye önce sinirle konuşan o değilmiş gibi Ceren arkadaşına döndü, gayet sakin;

– Haydi, dedi, şimdi söyle ne söyleyeceksen...

– Seni hiç anlamıyorum.

– Anlaman gerekmez ki. Yardım edeyim mi? Orhan'la buluşacaktınız, gitmedin. Çünkü vicdanın rahatsız oldu.

– Hayır, hayır buluşmayacaktık, -içini çekti- buluşmayacaktık, yalan söyledim.

"Asıl şimdi yalan söylüyorsun," diye düşündü Ceren, "Allah'ım kesin delil bu muydu?"

Hırkaya iyice sarıldı, sigarasını söndürdü:

– Selma kuzum, ne söyleyeceksen söyle. Yoksa, söyleyecek şeyin yoksa...

Durdu, devam edemedi.

– Git mi diyecektin? Bak onu bile diyemedin. Nazik misin? Uyuşuk musun? Korkak mısın, nesin ne?

– Ne istiyorsun Selma? -Sesi soğuk ve kuru.-

Selma başını eğdi, ellerini kucağında kavuşturdu, ha bire parmaklarını çıtlatıyordu:

– Sadece... galiba sadece seni anlamak, seni denemek istedim, affet. Oynadım, rol yaptım. Anlıyor musun? Bir tek arkadaşımsın, sana rol yaptım, affedersin.

Genç kadının önünde, Orhan'ın süzülmüş sarhoş yüzü, sesi gevşek, ılık, "Lütfen Selma, lütfen yazıhaneme gel yarın. Saat beşte, beş buçukta, onda... Ne zaman istersen. Beklerim. Fakat

gel, mutlaka gel. Önemli bir şey konuşacağım. Seninle konuşmalıyım," deyişi... Selma bu hayali itmek, vıcık vıcık sesi duymamak istiyordu. Arkadaşının perişan yüzüne, dalgın gözlerine baktı, ona sarılmak geçti içinden, cesaret edemedi. Bir duvar gibiydi karşısında Ceren, bembeyaz, sert ve duygusuz.

– Bak gülüm, ne olursun affet beni. İnsanlardan o kadar iğreniyorum ki... O kadar tiksiniyorum ki... Çevremdekiler, dostlarım, tanıdıklarım, caddeden geçenler, hepsi, herkes...

Elleri ile yüzünü örttü, ıstırap çekiyor belli. Ceren ona bakıyor, susuyordu. Bir yerde, bütün yüreği ile arkadaşının söyleyeceklerine inanmaya hazır. Bir yerde düşünmekte: "Yatak odamda tek böcek kalmıştı, Selma öldürecek mi böceği, yoksa üstüne örtü mü atacak?" Öyle sanıyor ki genç kadın, yatak odasında o böcek hâlâ gezinmekte ve hayatı yalnız Selma'ya bağlı. Yoksa, o böceğin varlığı ve yokluğu, Selma'nın ağzından çıkacak kelimelerde mi? Böceği, Selma biliyor mu? En çok korktuğu sual: "Böcek, Selma'nın bizzat kendisi mi?" Sual üstüne sual. Yine de susuyordu.

Selma nihayet;

– Bak gülüm, dedi, Orhan'la aramızda böyle bir şey gayet tabii olmaz. Nasıl söyleyeyim, o kadar tabii bir şey ki olmaması. -İçini çekti- Ne onun aklına gelir, ne benim. Orhan'la kardeş gibiyiz gibi saçma laflardan da etmem. Nereden kardeşim olacakmış o benim! Yalnız, sadece senin kocandır, o kadar. Bugün telefonda, ne bileyim, birdenbire dün geceki sululuklar hatırıma geldi...

Selim, lastik top gibi birden dalıverdi odaya:

– Anneciğim, niye yanına gelmeyecekmişim?

Zıplayıp Ceren'in kucağına oturdu:

– Seni çok özledim anneciğim, güzelim, tatlım niçin gitmeyecekmişim odaya? Pis Altın Hanım.

Ceren bu incecik, küçük, yakışıklı adamı tutup sıkı sıkı göğsüne bastırdı, o kadar ferahlıyor ki.

– Canım benim, ben de seni özledim, oğulcuğum benim, nasılsın?

– İyiyim anneciğim, bu eşşek Altın Hanım'la, eşşek Alev…

– İkisi de eşşek değil, ayıp, çok kötü, söyleme öyle. Ben dedim Altın Hanım'a, bir şey konuşacağız, çocukları sokma odaya diye. Gizli konuşacağım anladın mı Selim?

– Hani gizli yoktu, bizim aramızda gizli yoktu?

– Ama bu bizim değil, Selma teyzenin sırrı. Haydi şimdi git, çağırınca gelirsiniz.

Selim'in odaya girip kucakta sevilişini kapı aralığından gözetleyen Alev yavaşça içeri kaydı, vızırdadı.

– Yaa Selim'i kucağına aldın, ama beni almıyorsun!

O zaman Selma bağırdı:

– Eeeh çekilin be, sizin elinizden hiç rahat etmeyecek mi bu kadın? Haydi bakalım çıkın dışarı, haydi kiş kiş…

Çocukları arkalarından itip odadan dışarı çıkarttı, sonra kapıyı hızla çekip kapattı:

– Öf be, bu iki piçin tutsağı mısın nedir? Bak canım, dinle, hay Tanrı'm kafam karıştı be…

Bir iki yudum çayı hırsla içti, âdeta öfke ile konuştu:

– Dinle gülüm, özet olarak şu, ben bir eşeklik yaptım, sana oyun oynadım. Sen bir eşeklik yaptın, yuttun bu oyunu. Hayır bu söylediğin müteahhit, Orhan değil, başka eşektir, diyemedin. Selma böyle bir şey yapmaz. Yapsa da, hay Allah'ım bana karşı böyle davranmaz falan, diyemedin, saçmalıyorum işte. İstedim ki… yani benden böyle bir şeyi katiyen ummayasın, reddedesin, gülesin telefonda, haydi oradan be diyesin yahut ne bileyim, bu anlattığın adam, Orhan'a çok benziyor ama mümkünü yok, diyesin… İşte böyle bir şeyler.

Selma'nın sesi birden kırıldı, küçüldü, gülmeye çalıştı, beceremedi.

– Şu bir yıldan beri yani şen dulluğa terfi edeli beri öyle sinir, yok sinir değil pis, iğrenç sahnelerle karşılaştım ki… O

karıların, sevgili arkadaşlarımın k●calarını, hah sanki bir matah malmış gibi, benden kaçırışlarına ● kadar şahit ●ldum ki…

Uzun bir nefes alıp bıraktı. Ceren, "Peki ama bütün bunlardan bana ne? Ben hiç ●yle yapmadım ki…" diye düşünüy●rdu. Selma devam etti, ●yle kırık d●k●k sanki kendi kendine k●nuşur gibi:

– Hele bak, beş yıl, ●n yıl ahbaplık et, hiçbir şey y●k. En sevgili arkadaşları, dert ●rtaklarıyım, bilhassa k●ca çekiştirme bahsinde. S●nra ben b●şanınca… Düşünebiliy●r musun, ilk iş, zincirinden b●şanan deli gibi ●nların k●calarına saldıracağım. Yahu ayıp be! Ahlaksızlık b●yle düşünmek be Ceren! ●lur mu bu Ceren?

Ceren;

– Peki ama ben, diyecek ●ldu…

Selma s●z●nü kesti:

– Peki ama sen, sen tabii. Bir sen başka türlü davranmadın. Daha d●ğrusu davranışını hiç değiştirmedin, bu değiştirmemekte de r●l y●ktu, samimiydin. Çünkü bazıları da ●zellikle davranış değiştirmeme rolü ●ynadılar. -Güldü- Yaa, bir gün yanımda Mehmet delirdi sanki, "Sen Işık'ı arkadaş bellemişsin, arkadaşım sanırsın amma vallahi değil, billahi değil! Yüzüne başka, arkandan başka," diye, s●nra kem küm, kem küm! S●rmamı, sıkıştırmamı, güya ağzından laf almamı bekledi, s●rayım da karısının beni kıskandığını yağlayıp ballayıp anlatsın istedi; -tekrar güldü- anlatacaktı ve beraberce belki de birbirimizin k●llarında -güldü, güldü- ağlayacaktık! ●nun ki de bir başka numara. Erkek arkadaş numarası! Birinci kural; karını çekiştirmekle başlayacaksın. Yaa gülüm. S●rmadım Mehmet'e, lafı kapattım.

Ceren Mehmet'i de Işık'ı da cehennemin dibine y●lluy●rdu. S●z● mü edilir ●nların, Mehmet'i bilmez miyiz? Karısı da ●nun ikinci, hatta üçüncü k●pyası, çünkü bir de cahilliği var.

"●nların davranışları ciddiye alınır mı?" demek istedi Selma'ya, diyemedi.

– Sıkılıy●rsun değil mi? Ama bağışlayabilmen için, hiç ●lmazsa beni birazcık anlaman gerek, içinde bulunduğum havaya girmen gerek. K●lay değil kavrayabilmen, çünkü insanların tümüne bu nikâh halkasının içinden bakıy●rsun, ●nlar da sana ●yle. Yüzüğü çıkardığın an çehreler değişiy●r. Anlayamazsın, çünkü genç kızlık gibi de değil bu… Bu garip bir şey… Çehreler değişiy●r d●ğru. ●layların bir değil, iki değil, belki üç, belki d●rt yüzü birden beliriveriy●r karşısında. Dulluğun ●yle ışıklar saçıy●r ki, nefis! Pek ç●k şey aydınlığa kavuşuy●r. Şaşırıp kalıy●rsun… Şu Şaban'ın karısı var ya, Meliha… ●nun benden yalnız k●casını değil, arkadaşımızın, müşterek bir arkadaşımızın k●casını da esirgediğini biliy●r musun? Kendi namına mı y●ksa ● kadıncağızın namına mı bilmem tabii…

– İşgüzardır Meliha, dedi Ceren…

– ●yle, maşallah pek işgüzar! Bak, kendimi nasıl hissediy●rum biliy●r musun, k●bay gibi! Kıskıvrak yakalanmışım, her adımım izleniy●r ve her adımında bir mana, ●r●spuca bir mana aranıy●r. Neden? Çünkü, elimde şu halka y●k. Vardı. Şimdi y●k. D●ğru s●yle Allah aşkına, dul ●lalı beri, bir değişiklik ●ldu mu bende? Eskiden nasılsam, ●yle değil miyim şimdi, ha?

– Eskiden… Bu kadar nasıl s●yleyeyim, k●tümser değildin.

– Ah evet, değer hükümlerim değişmeye başladı; d●ğru. Eee, bunun suçlusu ben miyim, y●ksa ●nlar mı? Bazen neyin iyi, neyin k●tü ●lduğunu da bilemiy●rum, karıştırıy●rum, karıştırıy●rum. Sana ●yun ●ynamam mesela… Gülüm biliy●r musun, bu bir yıl içinde, bir sen, hiç iğnelemeye çalışmadın beni, s●z d●kundurmadın, k●canın yanında küçük düşürmeye çalışmadın! Bütün mesele…

Ceren s●zünü kesti:

– Bu yüzden, beni tahrik etmek istedin.

– Evet, belki... Sana en doğrusunu söyleyeyim mi? Ben de bilmiyorum sebebini, yapmam lazım gibi geldi. Sürüklendim. Dün gece samimi değildin zannediyorum, soğukkanlılığının, kibarlığının ardında. Bilmiyorum işte. Orhan ha bire sululuk yapıyordu, sen heykel gibiydin, gülen, konuşan bir heykel. Hiç ama hiç samimi değildin. Belki nereye kadar dayanacağını merak ettim, seni anlamak istedim. Ben, yapamazdım çünkü. Biri bana, kocana sahip ol, deseydi...

– Kocandan kurtar beni.

– Ha öyle mi, bak hatırlıyorsun. Evet. Biri bana öyle söylese, sabaha karşı, onu evine kocamın bırakmasını teklif etmezdim. Yine de edemem. Sen niçin yapıyorsun? Neden yapıyorsun? Evine bir sürü kız girip çıkıyor, yok dernekmiş, yok genç ressamlarmış falan filan... Eee? Neden? Anladık kocana itimadın var. Ama...

– Hayır, Orhan'a itimadım yok.

– Öyleyse aldırmıyorsun! O zaman, bu sabahki tutumun izah edilebilir. Yine de benden ummaman gerekti. Bir an, tıpkı öbürlerine benzediğini düşündüm Ceren. Ne korkunç bir şey bu gülüm. Bir sen varsın güvenebileceğim. Senin de bana güvenmeni istiyorum, ne olur bağışla beni.

– Çok ciddi söylemiştin. Yeni uyanmıştım. İşte, neyse... Aldırma Selma, unutalım.

– Yok, tabii o kadar kolay unutulmaz, hem kendime hem sana kızıyorum. Ah Ceren, süratle kötüleşiyorum, acılaşıyorum. Kendimce sebeplerim var. Ya sana ne oluyor? Kabahat bende, rol yaptım, yalan söyledim, hem de adice. Tamam. Ya senin neyin var? Beni anlaman lazım gelmez miydi?

– Niçin herkes hep benden anlayış bekler Selma, bu neden?

Selma durakladı. Sonra;

– Çünkü hep anlayışlısındır, dedi, çünkü çok iyisin.

– İğreniyorum iyi olmaktan, neymiş iyi olmak? Aptallık! İyisin deme, aptalsın de kabulüm. Çünkü gerçek.

– Ooo, evet her şey kabulün, kocanın sevgilisi olmam da olmamam da! Ve sen işte bu yüzden sabahtan akşama uyuyorsun, geceleri de hep sarhoşsun. Yapacak tek işin yok. Takındığın tavrı taşıyacak cesaretten yoksunsun da ondan.

– Selma lütfen kes şu tahlillerini, hiçbir şey bilmiyorum. Herhâlde ben de sürükleniyorum.

– Aslında seni değil, kendimi anlamak istiyorum. Kimi tahlil ediyorum? Senden geçerek, kendimi bulmaya çalışıyorum belki de. Yardım etmek isterken, yardım bekliyorum. Şey gibi geliyor bazen, şey gibi... Sen ve ben bir kâğıdın iki yüzüymüşüz gibi, birbirine o kadar yakın, o kadar uzak! Bazen özeniyorum sana, dün gece olduğu gibi. Bazen küçümsüyorum. İnsandan gayri bir mahluk gibisin çünkü. Evet... Neyse, birazcık olsun affettin mi beni?

Ceren kalktı, iki eliyle Selma'nın omuzlarından tutup yüzünü öptü:

– Sen beni affet!

Ceren arkadaşının söylediklerini, söyleyemediklerini, hepsini anlamıştı.

Selma ona bakıp gülümsedi. Tatlı, yumuşak, esmer yanaklarından açılan gamzeler, iri gözlerinde saf çocuksu bir bakış... Sanki o küfürler, o kalın çizgili, erkeğimsi davranışlar onun değil. Ceren'in ellerinden, bütün vücuduna bir yumuşaklık yayıldı, gevşedi. Ve artık Orhan'ı düşünmek hiç istemiyor, iyi biliyordu ki; adam, altına bulanıp gelse, ona uzatacak eli yoktur! Selma sadece Ceren için bir şeyler yapmak, ona, "Bak gülüm, bu rezil dünya için üzülmeye değmez. Bütün insanlar aynı şeyin soyu, senin kocan da bittabi öyle olacak. Aldırma, fakat lütfen kendini topla," demeli... Ancak Orhan'dan bahis açmamalı yine, onun adını ağzına almamalı.

– Şey, diyor, ilaç alıp öyle uyuduğunu söyledi Altın Hanım.

– Hımın, ekseri öyle uyuyorum.

– Birden çok korktum, onun için uyandırttım seni.

– İntihar ettiğimi mi sandın?

– Yoo... Fakat...

Selma'nın sesinde titreyen, sadece korku!

– Hayır, yanlış, intihar etmeye niyetim yok, sadece uyumak istiyorum, o kadar yorgunum ki.

– Böyle ilaçla uyumak dinlendirmez ki insanı. Toparlanman lazım, aptal değilsin, kendi kendine yardım edebilirsin.

– Öyle, dedi Ceren, toparlanmam lazım, biliyorum... Haklısın... Sonra sustu.

* * *

Çok değil, bir yıl önce Tarık da söylemişti buna benzer şeyler.

– Sen çok iyisin Ceren, fakat galiba Orhan... bu iyiliği... Neyse, kesin konuş onunla. Kesin, kararlı.

– Ne diyebilirim?

– Ne istiyorsan onu, kendi isteğini.

Ceren omuz silkmişti, ne istediğini biliyor muydu sanki? Çocukluğundan bu yana, karşısındakinin ne istediğini bulup çıkarmaya çalışmaktan, özünün ne istediğini anlamaya vakti oldu mu ki?

"Annem üzülmesin... Babam kızmasın... Ablam bağırmasın!" ilk endişeleri. Ona, "Kendi hakkını müdafaa edemeyecek kadar sessiz ve yumuşak başlıdır," dediler, bunu meziyet saydı. Annesi cümleye ballandıra ballandıra anlatırdı. "Kedi bardağı kırmış, ben Ceren sandım, azarladım. Sesini bile çıkarmadı, ben kırmadım diyemedi... Benim kızım bu kadar yumuşaktır, bu kadar sakin ve tatlıdır, canım kızım." Sonra bir metih: "Daha ilkokul ikideydi, sınıf geçtiği zaman, 'sana mükâfat ne alayım' diye sordum, 'ayakkabı,' diye cevap verdi. Ablası, 'aptal mısın, nasıl olsa alınacak ayakkabı,' diye ısrar

etti; bu kadar düşüncelidir bu çocuk. Ayakkabıyı sever, doğru fakat o günlerde parasız olduğumuzu biliyordu, yeni bir masraf yüklemek istemedi, bu kadar düşüncelidir bu çocuk..." Böylece Ceren'in şuuraltı düşünceleri berraklık kazandı, kendi isteklerine rağmen, annesinin bütçesini düşünmeyi bir vazife kabul etti. Bu yüzden arzularını, kaprislerini, hatta çocukça şımarıklıklarını içine gömmeyi pek tabii buldu. Ancak, "düşünceli" bir çocuk olduğu müddetçe, ailesinin kendisini kabul edebileceğine dair bir his, kuvvetle büyüyordu içinde. Düşünceli demek de şüphesiz, karşısındakinin arzularını önceden keşfetmek; özü, yüreğine rağmen de olsa davranışlarını, arzularını bu keşiflere göre ayarlamaktı! Bir de daha pek küçükken, henüz altı yaşlarındayken, annesinin sorumluluğunu üzerine almayı da bir vazife kabul etmişti. O günlerin birinde, kalp krizi geçirmişti Neslihan Hanım. Eve dolan konu komşu, küçük kızı hastanın başından uzaklaştırmayı uygun buldular. Biri onu evine götürdü, yemek yedirdi, sonra çocuklarıyla birlikte çocuk bahçesine gönderdi. Ceren eğlendi fakat akşamüstü eve döndüğü zaman annesi yatağında, yüzü asık, sesi sert ve kırgın, "Demek beni bırakıp gittin Ceren, anacığın bu kadar hastayken başında beklemedin, ölebilirdim Ceren!" diye karşıladı onu. O zaman altı yaşındaki kızın küçücük yüreğine sonsuz bir ağırlık çökmüştü. Demek annesi hastayken, kendisinin başında beklemesi gerekiyordu, demek çok büyük bir kabahat işlemişti... "Beni Adalet teyze götürdü," diyemedi, içinde o yük, gözleri yaşlı, yatağın ayak ucunda durdu kaldı... İnce omuzlarına yüklenen sorumluluğu duydu.

Daha sonraları bu yük arttıkça, onu itirazsız taşımayı öğrendi.

Herhangi bir itirazının kaale alınmaması veya arzusunun reddedilmesi yaşına göre pek büyük gururunu son derece rencide edebilirdi, bunu göze alamazdı! Kabul... Kabul... Yaşantısını bir şeyler gölgeliyor, bir tortu birikip ağırlaşıyordu.

Susmayı ve içine kapanmayı öğrendi. Sevgi gösterilerini, kendisine yapılan iltifatları kuşkuyla karşılamaya başladı ve sonraları sık sık hastalanan annesinin yanı başında oturmayı, onunla ilgilenmeyi bir evlat olarak değil, belki iyi bir anne olarak başardı…

Orhan'la evlendiği zaman ev kadını olma görevlerinin dışında -ki mükemmel yapabiliyordu her şeyi- yüreği ile yetişkin bir kadın gibi değil, şefkat ve anlayış bekleyen küçük bir kız gibi uzandı ona. İçini, ta içini açmaya, kendisini sevgiye adamaya hazır bir küçük kız. Orhan'sa zayıfın karşısında kuvvet gösterisine girişmeyi pek iyi becerebilen, fakat bizzat kendisi nazlandırılmaya, bilhassa iltifata ve desteğe muhtaç bir küçük oğlan! Şımarık alabildiğine… İsteyen, aldıkça daha çok isteyen… Doymak bilmeyen…

Ceren baba evindeki mesuliyetinin daha da ağırlaşarak devam ettiğini hissediyordu. "Orhan üzülmesin, onun istediği olsun… Orhan kızmasın… Orhan bağırmasın!" Sonra, "Alev üzülmesin," sonra, "Selim üzülmesin." Çocuklar ağlamasınlar, Orhan'ın bütün ihtiyaçları karşılansın ki, Ceren'i kırabilecek bir laf etmesin… Dostlar, alınmasınlar…

Bu sessiz fırtınanın içinde, hani Ceren? Nerede? Ceren diye biri var mı ki onun kendi istekleri, kesin kararlı sözleri olabilsin!

Bir gün bilekleri kıvrılamaz hâle geldi ağrıdan, parmakları kapı tokmaklarını açamıyordu, öyle bir sızı. Romatizma mütehassısına gitti, doktor, "Romatizma değil, sinir," dedi, Mergal diye bir ilaç verdi.

Günde üç Mergal… O zamanlar uyurgezer gibiydi. Dalgın, yorgun, yarı aptal. Olur olmaz gülümseyen bir mahluk. Alev küçük daha, Selim yeni doğmuş. Sabahları oğlanın çığlıklarından Orhan daha önce uyanırsa kızıp söyleniyor…

– Başımı kaldıramıyorum, diyor Ceren, vallahi kaldıramıyorum başımı.

Sonra iş başlıyor... Orhan kazancını daha çok inşaat kontrol mühendislerini şuraya buraya götürmeye, onlara rüşvet vermeye -öyle söylüyordu- harcadığı için, devamlı gelen bir yardımcı kadınları da yoktu. İki çocuk, evin temizliği, yemek, bulaşık, biraz dikiş, misafirler, misafirler... Biraz resim! Hepsini yapıyor Ceren iyi kurulmuş bir makine dikkati ile. "Ne güzel, her şeye yetişiyorsun..." demeleri hoşuna gidiyor. Orhan da takdir etsin onu istiyor. Bütün öbür kadınlardan daha becerikli, daha başka olduğunu anlasın istiyor. Ama dalgın, ama yorgun. Ama kendi süsüne, giyimine harcayacak hiç vakti ve parası yok. Geceleri, ayaklarını zorla sürükleyerek giriyor yatağa. Yatak; bir başka kötü, bir başka aç! Genç kadının vücudu, belki günden de daha çok yorgun, gergin...

"Kes artık şu ilaçları!" demiyor kimse. Orhan, annesi, ablası... Kimse söylemiyor. Onun da aklına gelmiyor. Mergal'den sonra, Libriyum, sonra Eguanil. Birbiri ardına cümle saadet hapları! Ceren hepsini denedi.

Onlara ilk itiraz eden, Tarık olmuştu:

– Ceren, deli misin, bu kadar ilaç alınır mı? Kendini zehirliyorsun.

– Bunlarla ayakta durabiliyorum.

– Durma ayakta, yat daha iyi.

– Hiç olur mu, mümkün mü? Bak, bu enerji için, bu çarpıntı için, bu güler yüzlü olmam için. Bu...

– Ben senin yerinde olsam, hepsini çöp tenekesine atar ve dışarı çıkardım... Dışarı çık ve güneşe karşı gülümse, haydi can bacım, haydi...

– Bu kadar iş...

– Ne dediğimi anlamıyor musun Ceren? Sen çık dışarı... Şu içinde hapsolmuş sen ve gerçeğe...

Bu ne iyi çocuktu, kilometrelerce uzaktan, sanki Ceren'i iyi etmeye gelmiş. Onun üşüyen yüreğini ısıtmaya gelmiş! O yaz, hep beraber gezdiler. Tarık İstanbul'u ilk defa görüyordu,

hayran olmuştu. Boğaz'da, Çamlıca'da, Yıldız Parkı'nda, Topkapı'da, Sultanahmet'te... Ceren Alev'in elinden tutuyor, Tarık Selim'i kucağına alıyor, sokaklarda keten helvası, dondurma yiyorlar... Gülüyorlar... Konuşuyorlar... Gülüyorlar... Duruyorlar... Gülüyorlardı. Tarık'ın içinden gelen, yüzüne, gözlerine vuran, sonra taşıp karşısındakini sarıveren bir sevinci vardı. Hiçbir sebep yokken, sırf hayatı hissettiği, yaşayan her şeyi sevdiği için sevinirdi. Büyük Türkiye ülküsüne iman ettiği için, imanını sevdiği için sevinirdi. Bu yüzden Ceren, onun yanında kendini, bir sürü renkli balonun birden sarıverdiği küçük bir kız gibi hissediyordu. Hiçbir sorumluluğu olmayan, hepsini, hepsini kendi adına taşıyabilecek birine sahip, rahat bir genç kadın gibi. Balonlar saçlarına, kollarına, bacaklarına dokunup dokunup kaçıyorlar, mavi gökte süzülüp dönüp tekrar geliyorlardı. Mamafih bazı bazı, bir sızı da geçtiği olurdu içinden. Bütün bunları Orhan'la yapmak istemişti... Çocuklarının tıpkı Tarık'la oynadıkları gibi mutlu, neşeli, babaları ile oynamalarını istemişti. Hâlbuki Orhan karısının ve çocuklarının günlerini, hatta gecelerini Tarık'a yüklemekten memnundu. İnşaat kontrol mühendislerini sabahlara kadar o kulüp bu gazino dolaştırıp dururken, Ceren'e;

"Siz Tarık'la oturun," derdi.

"Tarık sizi gezdirsin."

"Tarık, Alev'i doktora götürsün."

"Tarık, bozulan musluğu tamir etsin."

"Tarık, Ceren'in sergisi ile meşgul olsun."

"Tarık, Ceren'e boya alsın."

Tarık... Tarık... Uzun geceler geçirdiler Ceren'le beraber; okuyup, konuşup güldükleri, Tarık'ın o çocuksu, o sevgi dolu sevincini yaşadıkları. Ceren dikiş diker, Tarık şarkı söyler, taklit yapar. Ceren resim çalışır, Tarık bir köşeye ilişip ona memleket hikâyeleri anlatırdı.

Bu hikâyelerde sevinç yoktu! Balonların hepsi uçup giderdi. Bir Kerkük kalırdı, çıplak, sarı, acı! Ve bir kocaman umut. Ceren'in eskiden de bildiği bir Kerkük vardı. Vardı, Irak'taydı, o kadar. Orhan orada doğmuştur, sonra ailesi gelip buraya yerleşmiştir. Burası vatandır. Ya Kerkük? Hiç düşünmemişti, gerçek.

Kerkük'ün Anadolu'dan da eski bir vatan olduğunu bilmezdi. Bu vatanda elli yıldan beri bir yaranın, günden güne derinleşip kokuşarak büyüdüğünü yine hiç öğrenememişti. "Tutsak Türk" ah, böyle birini, Tarık'ı görünceye kadar tanımamıştı!

İşte bir Tarık vardı…

Selma;

– Peki, sanki Tarık niçin döndü Irak'a? diye sordu neden sonra…

Ceren irkildi, cevap verdi:

– Çünkü hemşerileri ile aynı kaderi paylaşmayı düşünüyordu. Yok, daha doğrusu -Ceren anlatabilmeyi çok istiyordu- bu kaderi değiştirme arzusundaydı. Liderdi o, idare edebilirdi. Daha önce başarabilirdi. Davaya tam adamıştı özünü, tam.

Selma omuzlarını silkti:

– Kolay mı?

– Kolayı sevmezdi ki… Herkes gibi değildi ki…

Sıkıntılı bir sessizlik daha düştü aralarına, deminkinden beter. Selma, Tarık'ı hatırlıyordu. Onun kolayı sevip sevmediğini hiç düşünmemişti, lider olabileceğini de. Herkes gibi değil, belki. Belki değil, muhakkak! Sonra yakışıklı yüzü, çocuksu, iri siyah gözleri, neşesi, esprileri… En önemlisi nezaketi. İri yarı vücudundan, Selma'ya kaba gelen şivesinden hiç umulmayacak bir nezaket, incelik. Onunla dans ettiğini de hatırlıyor. Tarık'ın belini tutuşunu; sanki hemen kırılıvermesinden korkulan bir billur vazonun dikkatle, sakınılarak, fakat kuvvetle tutuluşu… Kişiye onca güven veriyor…

"Hay Tanrı'm, bu adam benimle evlenmek isteseydi..." diye bir arzu! Sevdiğinden falan değil, sırf hayranlık ve duyduğu güven... İşte ● başkalığından ●lsa gerek. Selma silkindi;

– Saat sekize geliy●r, dedi, kalkayım artık.

– Yemeğe kal.

Genç kadın telaşlandı:

– Y●k, hayır, ●lmaz.

– Neden?

– Hiç ●lmazsa bu akşam erken yatayım.

Aslında ●rhan'la karşılaşmayı istemiy●rdu. Ceren'in yanaklarını ●ptü.

– Bağışladın değil mi? Ç●k k●tü hareket ettim, biliy●rum, fakat ●yle sallanıy●rum ki. Sen de ●ylesin, birbirimize yardım edecek hâlimiz y●k.

– Birbirimize karşı anlayışlı ●lalım, yeter.

– Ceren, sen benden daha... Ne bileyim, daha iyi ●lmalısın. Yani güzel bir evin, ç●cukların var, para kazanma endişen y●k.

– Mesele buysa, sen de tekrar evlenirsin, aynı şeylerin ●lur! Fakat mesele bu değil.

Selma şiddetle itiraz etti:

– Y●k, aman hayır! Bu g●rdüklerimden s●nra bir daha evlenemem! Ne ●lursa ●lsun b●yle daha ç●k özgürüm, bir kuru başımın s●rumluluğunu taşıy●rum, memnunum.

– Acaba mı?

Selma bir an düşündü, s●nra kesinlikle;

– Evet, dedi, eskiden hem kocamın hem t●plumun baskısı vardı üzerimde, şimdi yalnız biri kaldı.

Ceren, iri ve anlamlı g●zlerini arkadaşına dikmişti, ●nun g●zlerini buldu bakışları:

– T●plum baskısının arttığından şikâyetçiydin.

– Ahha, ●yle! Fakat insanları ● kadar iyi tanımaya başladım ki... Bu yüzden... artan baskıları da... ●nlar da... hepsi

cehennemin dibine. Takmadığın şeyin baskısını da takmazsın bir gün, aldırmazsın. İnsanların tümünü birden ve teker teker siliyorum.

– O hâlde rahat ol, sallanma, acılaşma.

– Olacağım, olacağım tabii biraz vakit ver... Kendimi şöyle kafese kapatılmış bir kobay gibi hissetmekten kurtulayım, olacağım.

Ceren, arkadaşının sesinde beliren bir güç sezdi, gülümsedi.

– Aslında, yani her zaman o kadar kötü değilsin. Kararlısın bir kere, önemli bu. Ancak sanırım, iyiliğini ve kuvvetini pek barbar ilan ediyorsun, her şeye boş vermişliğini de. Gösteriş gibi geliyor, bana değil de çevreye. Lüzumsuz bir çaba.

– Yok canım, iyileşmek için, kuvvetli olmak için gösterdiğin çabadan rahatsız oluyorlar ve gösteriş diye kendi kendilerini avutuyorlar. Çevre kötü, çevremiz... Zayıf olsam da birinin kanadı altına giriversem, o kocakarı nasihatlerini dinleyiversem, bak bana acıdıklarını ve beni koruduklarını ilan ederek nasıl mutlu olurlar! Kimseye ihtiyacım olmaması bozuyor onları. Aldırma... Haydi gideyim artık, kalkma, yerinden kalkma canım.

– Zaten kalkmam lazım.

Selma gittikten sonra düşünmemeye çalıştı Ceren... Belki düşünseydi, arkadaşının bir iki saat içinde durmadan değişen; yükselen, düşen, çırpınan ruh hâlini tahlil edebilirdi. Ona kızmak yahut onu bağışlamak yerine, daha dengeli, daha sağlıklı bir değerlendirme yapabilirdi. Meseleye de yeni, değişik bir açıdan bakabilme imkânını bulurdu. Düşünmek istemedi. Bir kere daha kapanmak, bir kere daha kaçmak! Kolayı bu.

4

●rhan üç saat s●nra geldi, sinirliydi. S●frada;

– Bir arkadaşı bekliy●rdum, dedi, gelmedi. ●nun için geciktim.

– Ne için gelecekti?

– İş için tabii.

– Selma bana geldi, dedi Ceren. Sanki yüreğinin çarpıntısı g●zlerinden anlaşılacakmış gibi, k●casının yüzüne bakamadı. Baksaydı, bir şaşkınlık g●recekti. Kıpkırmızı bir şaşkınlık. S●nra ●rhan'ın sesi, s●ğuk s●ğuk kulağına çarptı:

– Serseri karı!

– Neden?

– Sen de herkesi kıskanırsın, bir ●nu kıskanmak aklına gelmez.

– Kıskanmam için bir sebep mi var?

●rhan bir yudum rakı aldı ağzına, s●nra k●caman bir parça pirz●la; iri, sağlam dişlerini g●stere g●stere çiğniy●rdu. Sanki ●nemsiz bir şey s●yler gibi ●muz silkti:

– Bana askı ●luy●r!

– ●yle zannediy●r ●lmalısın! -Ceren'in sesinde kuru dallar çıtırdıy●rdu.-

●rhan ●fkelendi:

– Vallahi billahi, bu karı seni etkisi altına almış.

– Keşke… Keşke alsa da…

– Ee ne ●lacak?

– Hiç, hiç.

– Yani sen de kocandan boşanasın, değil mi?

– Öyle bir şey söylemedim. Sadece onun kadar güçlü olmak iyi diye düşünüyorum.

– Güçlü mü, güçlü ha! Güleyim bari... Zavallı o, anladın mı zavallı! Köşe bucak koca arıyor.

"Bayağılaşıyorsun kocacığım, bayağılaşıyorsun..." diye düşünüyor Ceren ve Orhan'ın gözlerinin içine bakıyor:

– Onu zavallı görmeye çalışanların kendilerinde olmasın zavallılık!

– Hah, başladın yine kitap gibi konuşmaya! -Sesi yumuşayıp tatlılaşıyor- Böyle manalı manalı da bakma! -Gülmeye başlıyor- Biliyor musun karıcığım, bir manalı bakış müsabakası yapılsa, sen birinci gelirsin. Biliyor musun karıcığım, seni çok seviyorum.

– Ben de seni, diyor Ceren.

– Biraz daha pilav getirir misin?

Ceren, kocasının tabağını alıp mutfağa gidiyor, oradan seslendiğini duyuyor.

– Rakı da.

"O beni seviyor. Ben de onu. Seviyorum! Oh ne güzel!" diye geçiriyor içinden; ilgisi var mı ki, bir gazoz fabrikası geliyor gözünün önüne. Bir sıra şişe, tezgâhın üstünde sallana sallana gidiyor. "O beni seviyor!" Tak tak kapaklar kapanıyor. "Ben de onu seviyorum!"

"Peki ya Selma'nın yeri? "Tezgâh mı, dolan sıvı mı, yoksa makine düğmesine basan el mi? Soru açık ve acı, tam yüreğinin ortasında. "Demek," diyor kendi kendine, "tam anlamıyla inanmadım Selma'ya. Yoksa Orhan'a ondan bahsedişim, laf olsun diye değil. Selma'yı mı bekliyordu bugün? Böyle düşündüm... Selma, Orhan'a gitmemek için mi bana geldi? Dürüstlüğünden mi böyle davrandı yoksa kocamı büsbütün tahrik

etmek için mi?" Sorular, birbirine çengelleniyor... Gazoz şişeleri yürüyor!

Karşılıklı rakı içiyorlar. Ceren iyi biliyor ki sarhoş olmazsa artık geceleri, kocasına tahammül etmenin imkânı kalmadı. Bile bile uyuşturuyor beynini.

Sonra seviştiler.

Orhan uyudu. Ceren, kaskatı vücudunu gevşetebilmek için kalkıp sigara içti, odadan odaya dolaştı, vazolardaki kurumuş çiçekleri ayıkladı. Çocukları yokladı. Ve kızının yatağına girip uzandı. "Tanrı'm, sen çocuklarımı mutlu kıl." En güzel hayali Alev'in gelinliği. Karanlığın içinde, beyaz tüller, satenler uçuştu. Bembeyaz üç etek biçimi, en ağırından sırma işlemeli bir gelinlik. Alev peri kızları gibi güzel, ince, sarışın. Başında, beyaz oyalı bir duvak... Oyaların içine gelin telleri karışmış... "Allah'ım, ne olur kızım mesut olsun..."

Kendisi için bir şey düşünemiyor gayrı. Sanki bütün pınarlar kurumuş!

* * *

Düğün günü mü kurudu bütün pınarlar?

– Senin şahidin Demokrat Partili, benimki Halk Partili olsun, demişti...

– Olsun, nasıl istersen.

Ama Halk Partili olana davetiye gönderilmesi mi unutulmuş, yoksa başka bir şey mi, velhasıl gelemedi düğüne. Hemen orada, bir başka şahit bulundu. O da Demokrat Parti'nin ileri gelenlerinden. Orhan krizler geçiriyor: "Benim istediğim şahit olmadı." Görümce, patlak mavi gözlerinde bir ışık, "Yahu düğün günü başlamayın kavgaya, hele bir iki gün geçsin..." Sesinde, "ah bir ederler mi?" arzusu... Orhan vızırdıyor: "Benim istediğim şahit olmadı, sizinki annemin istediği..." Ceren titriyor, "Ne yapsaydık? Adam gelmedi işte... Şahitsiz mi kalacaktın?" Görümce, "Susun!" diyor. "Vallahi herkes anlıyor." Kıkır kıkır gülüyor.

Bir buçuk ay sonra Ceren'in bir resmi Devlet Resim Sergisi'nde derece alınca gerçek ilk kavga: Armut kavgası!

– Sen armut alalım diyorsun, eve armut alınıyor. -Tıpkı Ahmet Bey gibi, taklit ediyor- Senin şahidin Ahmet Beyefendi olsun, demiştiniz... Oldu. Şimdi armut diyorsun.

Ceren samimi bir hayretle:

– Peki sen, resmimin derece almasına sevinmedin mi?

– Ne ilgisi var bunun onunla?

– Doğru ya ilgisi yok, ama yani bu sevinçli günde, ne var sanki...

– Saçmalıyorsun. Sevinçli günmüş! Ee ne yapalım yani, oynayalım mı? Oynayalım peki, fakat doğru dürüst bir evde, iyi zamanda.

– Herhâlde saçmalıyorum. Fakat, sen ne istiyorsun kuzum? Doğru dürüst bir ev, iyi bir zaman, anlamıyorum.

– Ceren, lütfen biraz da benim dediğim olsun bu evde.

– Peki olur, bundan sonra hangi meyveyi istersen onu alırız.

– Meyve diye tutturma, bu meyve meselesi değil.

– Peki nedir?

– Çünkü hep senin dediğin oluyor.

– Ne zaman, hangi meselede?

Orhan düşünedursun. Sonra dudak büküyor:

– Mesela sen armut alalım, diyorsun, armut alıyoruz.

Ceren, o zamanlar pek âşık olmasa, durumun gülünçlüğünü fark edecek ve omuz silkip geçecek belki de. Olamıyor bir türlü. Kendisini kahrederek üzülüyor ve ancak Orhan'ın saçma öfkesi ile tablosunun derece alması arasında belli belirsiz bir ilgi kurabiliyor. Öyle ya, resim kazanmasaydı, armut kavgası çıkmazdı. Ceren'in ailesi Demokrat Parti'nin ileri gelenleri ile bu kadar dost olmasa, şahit kavgasının yapılamayacağı gibi... Kocasına bakıyor. Değer mi onu bu kadar

öfkelendirmeye? Ceren aşağıdan almalı, minnacık olmalı ki, Orhan üstünlüğünü hissedebilsin!

– İstersen, ama cidden istersen, resim yapmayayım.

– Sana resim yapma diyen mi var? Övünüyoruz el âleme, karımız ressam, tablosu derece aldı diye…

Sırıtıyor, gözlerinde biraz bağışlama var, "Ben istersem, yapmaz resim…" kafasından geçirdiği… Ona buna, Ceren'in beceriksizliğinden yakınma yerine, övünmek zorunda kalması, züldür genç adam için. Fakat karısının şu teslimiyeti yok mu… Bağışlanabilir! Yine de;

– Ben armut yemeyeceğim, diyor.

– Yarın ne alayım?

– Ne alırsan al! Fırlayıp kalkıyor sofradan.

Uzun bir süre böyle bozuk geçiyor… Ta ki Orhan karısının başarısını hazmedinceye kadar… Bu hazma da, şüphesiz, randevuevine gidip orada bir iki kadınla yatması yardımcı oluyor; "Oh," diyor, bir arkadaşına, "kendime güvenim geldi yahu!"

* * *

Genç kadın, uyuyan çocuğunun saçlarını okşuyor, Alev uykusunda sayıklar hep, hep Selim'le kavga eder. "Ah bu çocukların birbirlerini kıskanmaları…" diye geçti içinden. Sonra, "Sanki ben onlardan farklı mıyım? İşte bal gibi kıskandım Selma'yı… Mamafih yine de iyi yapmadım, gereksizdi Orhan'a ondan bahis açışım, güçlü bulduğumu söyleyişim. Adamın dediği doğru tabii, kocasını çok rahat bırakıverişine özeniyorum. Ben yapamıyorum işte… Sanki sudan çıkmış balığa dönerim! Yok, yok canım bir şey olmam, yeter ki bana ihanet ettiğine dair kesin bir delil geçsin elime… Ama yok böyle bir şey, yok. Yok!"

Kıvranıyor Ceren, kendisi ile Orhan için kuruverdiği küçük dünyasının sanki tek meselesi... "Hastayım," diye düşünüyor. "Sinirlerim zayıfladı. Tarık buradayken iyiydim."

Keskin bir acı: Tarık'ı astılar.

"Çok ıstırap çekmiş midir?"

Bu kaçtığı bir sualdir. Yine de her gün birkaç defa, aldığı nefesle gelir, damarlarında döner, dolaşır; Ceren, bütün vücudu ile Tarık'ın ıstırabına eşit bir ıstırap yaşayıncaya değin. Sonra, soluğu alev gibi boşalır ağzından, gerilen kasları gevşemeye başlar, beyni uyuşur. Sual çekilir, uzaklaşır... Bir yerlerde bekler!

Kızının yatağından çıkıp kendi yatağına girdi Ceren. Uyuyan kocasına arkasından sarıldı; "Yok, başka bir kadın yok!" Uyku, Selma'yı ve bütün kadınları sildi kafasından.

5

– İşte böyle, dedi Ceren, yorgun gülümsedi; galiba yaşamaktan yoruldum, bütün mesele bu.

Doktor, kendinden emin, rahat, koltuğuna yaslandı:

– Size yeniden yaşama enerjisi, yaşama zevki veririz, o kolay.

Bedeni ile son derece nispetsiz kocaman bir başı, bol kirpikli gözleri vardı, karşısındakini etkilemek istediği zaman, sesini özellikle kalınlaştırırdı:

– Zaten bir süredir hâlinizi beğenmiyordum, geldiğiniz iyi oldu. Pek zayıfladınız canım, pek.

– Yoo, pek değil.

– Müsaade ederseniz, radyoyu açabilir miyim? Ajans!

Genç kadın başını salladı, gülümsedi. Doktor nedense bazı hastalarına ve bilhassa Ceren'e memleket meseleleri ile ne kadar ilgilendiğini göstermek hevesindedir. "Sanki yediye çeyrek kala randevu almanın âlemi var mıydı?" diye düşünüyor Ceren ve radyoyu hiç dinlemiyordu. Ajans sonu, doktor mutlaka haberi verilen bütün olayların çok derinlerinde yatan Yahudi oyunlarını bütün detayları ile anlatacak, hatta belki olay kahramanlarının davranışlarındaki psikolojik ve psikososyal sebepleri izah edecekti! Ceren pişman olmuştu. "Neden geldim sanki? Meliha ısrar etti, etmez olaydı. Kocası sihirbaz sanki, bir dokunuverince şişmanlayacağım! Pöf, çok istiyorum da şişmanlamayı... Patlasınlar... Şimdi kim bilir,

kaç dakika burada böyle oturup…" diye düşünürken, birden radyoyu kapattı doktor.

– Olmaz efendim, olmaz, yürümez bu işler böyle.. Bu Vatan Cephesi rezaleti! Halk Partisi güç birliğine mi çağırdı, sen Vatan Cephesi kur… Şey yarışına çıktılar! Olmaz, hayır!

– Evet bıktı halk, diyorlar ki çoluk çocuğun, hatta ölülerin isimlerini bile okuyorlarmış.

– Biliyor musunuz, Adnan Bey'e bir anlattım! Durup Ceren'i süzüyor, yüzünde bağışlayan bir tebessüm, şüphesiz bir doktor olarak beyefendiye karşı anlayışlı olması gerek!

– Altı yüz yıl, dünya hâkimiyetini elinde tutmuş olan Osmanlı idaresinden örnek almak gerekirdi değil mi? Osmanlı'da bir saray, medrese, ordu iş birliği vardı değil mi? Bu ne kadar önemlidir, elbet Osmanlı'nın aklı…

Ceren, "Biz de biliyoruz bunları, geç doktor Allah'ını seversen. Hem beni ilgilendirmiyor bunlar. Sus artık!" diyordu içinden, yüzünde sakin, terbiyeli bir tebessüm.

– Orduyu ve aydını devlet yönetiminden koparıp atamazsın… Atamazsın efendim! Oy çoğunluğuna yani cahil halka sırt dayayamazsın, değil mi?

– Evet efendim.

– Sizi sıkıyorum belki Ceren, fakat doldum. Doldum artık… Geriliyorum, geriliyorum, boşalmam lazım değil mi? Her gelenle konuşulmaz ki! Siz meselelerin içindesiniz…

"Bu gerilme neyin gerilmesi doktor? Çevrenin söyledikleri, dedikoduları doğru mu acaba?"

– Hayır, meselelerin içinde değilim efendim, gerçi dostlar var, fakat emin olun, politika çok dışımda benim.

Doktor, onu duymadı bile, anlatmaya devam etti:

– Adnan Bey'in yegâne hatası bu; orduyu ve aydını yani üniversiteyi saf dışı bıraktı. Bilir misiniz, bir zamanlar kızlar subayla evlenmek için can atarlardı. Şimdi subaylar kız değil, kiralayacak ev bile bulamıyorlar. Demokrat Parti iktidarında

●rdu, her geçen gün itibarını kaybetmekte. Subay arkadaşlarım var, sizi şerefimle temin ederim, üni●orma ile Kızılay'a çıkıp gezmeye utanır ●ldular.

Sanki, hastasını unutmuş gibi acı acı gülüyor:

– Fena gidecek Adnan Bey, fena... Tepetaklak. Biz bile yardım edemeyeceğiz ●na.

"Peki siz kimsiniz cicim, siz? Yıllar yılı Dem●krat Parti'nin kaymağı ile beslenip şimdi İn●nü ağzı yapan siz? Aklınız nerdeydi ● yıllar, Dem●krat ●lma f●rsundan faydalandığınız yıllar? Beyefendi sarsılınca mı g●rüverdiniz hatalarını? Mezar kazıyıcıları sizi! Ölü yıkayıcıları! Belki gider adam, tepetaklak, belki... Ve siz, mutlak ● tepenin üstünde ●lursunuz. Yeni gelenlere karşılama t●reni tertip ederken, düşeni fark etmezsiniz bile. Sen d●kt●r, hatta Orhan, bütün ●bürleri... Kaymak yiyenler! Şimdiden pas vermeye başladın karşı tarafa! Allah kahretsin!"

Ceren içini çekti, s●nra g●zlerini saf saf açtı;

– Şaban Bey, bana yaşama enerjisi verecektiniz, dedi.

– Adnan Bey, manik depresif bir tip, yani aşırı heyecan, ani sevinç ve üzüntü, çabuk etkilenen bir karakter. Hatırlar mısınız, 946 seçimlerinden s●nra, Recep Peker, Meclis kürsüsünden ●na, psik●pat diye hücum etmişti... Dem●krat Partililer, hep birden Meclis'i terk etmişlerdi, hadise ●lmuştu... S●nra İn●nü araya girdi de... Demokrat Partili milletvekillerinin, Meclis'i terk etmeden ●nce, Peker'in s●zü üzerinde düşünmeleri gerekiy●rmuş!

– Hatırlamıy●rum... Hiçbir şey hatırlamıy●rum, lütfen bana...

– Evet Ceren, size reçete yazacağım, fakat bir dakika, eğer ihtilal ●lursa...

"Tanrı'm, niçin herkesin ağzında bu s●z? Sanki dişleri ile, dilleri ile asılıp, çekiştirip getirmeye çalışıy●rlar." S●zünü kesiy●r Ceren:

– Olur mu ki?

– Olacak. Ve tabii yalnız masonların ekmeğine yağ sürülecek!

"Ooo tabii yine Yahudi parmağı doktorcuğum, başka sebebin, başka saplantın yok."

– Canım efendim, Bayar için de Menderes için de mason diyorlar...

– Orasını bilmem. -Doktor düşünceli.-

"Eskiden böyle bir şeyi reddediyordun ya doktor, Parti bu açmaza düşmeden önce. Şimdi mi bilemiyorsun?" Ceren bir şeyler hatırlatıyor:

– Bana kalırsa komünistler...

Doktor, sözünü kesiyor:

– Şimdilik komünizm tehlikesi yok sayılır Türkiye'de, 51 tevkifatı onların belini büktü, ancak siyonist hareket...

"Ama Tarık'ı komünistler astılar, Barzani'nin komünist itleri!" Genç kadın, içini çekiyor:

– Biliyorsunuz, Irak'taki ihtilal, kralı devirdi, öldürdü geçti, ama komünist hareketin su yüzüne çıkmasına sebep oldu. Kasım siyasi suçluları affedip Barzani'nin Rusya'dan Irak'a dönmesine sebep oldu. Küba'da, Castro rejimi şiddetle renk değiştiriyor, diyorlar, hep ihtilal sonrası...

– Küba için daha kesin bir şey söylenemez. Irak içinse, doğru. Hem üzücü tabii, Türklere karşı da, biliyorum.

– Yaa.

– Temmuz olayı.

– 14 Temmuz!

– Biliyorum, Türklere karşı çok şiddetli bir tepki, akıl almayacak şey. Orhan'ın yeğeni de değil mi? Vahşice! Çok kötü, çok...

Doktor başını sallıyor; Tarık'ı hatırlıyor besbelli, sesi yavaşlıyor.

– İyi çocuktu, nazik, efendi, aklı başında! Yalnız biraz sinirli görünmüştü bana. Hatta Orhan'a, "Bir bana gönder,"

demiştim, fikrisabitleri vardı, tek meselesi de Irak Türklerinin istiklaliydi... Sanki Anadolu'nun dertleri tükenmiş de... Bana gelseydi...

Ceren'in yakası, boynunu sıkmaya başlamıştı, düğmesini açtı, ayağa kalktı:

– Ben gidiyorum.

Doktor, gerçekten şaşırdı:

– Ne oldu? Nereye?

– Eve.

– Fakat daha reçetenizi bile yazmadım.

– Ziyanı yok, sonra Orhan uğrar alır. Birden sıkıntı bastı da.

– Daha iyi ya, oturun konuşalım, bir iğne falan yapayım.

– Yok yok hayır, çıkınca açılırım, zaten geç bile kaldım... İyi günler Şaban Bey, Meliha'ya selam.

Sanki doktor peşinden kovalayacakmış gibi, Ceren alelacele çıktı muayenehaneden.

"Galiba ayıp oldu," diye düşündü... "Aman, olduysa olsun! Fikrisabitleri varmış! Ya senin Şaban Bey? Masonlar, siyonistler, daha bilmem ne... Şimdi tam deli diyecek bana. Derse desin, hay Tanrı'm ne için gittim, ne dinledim? Deli diyecekmiş! Ha ha bana deli diyene bakın!"

Ellerini cebine sokmuş, hızlı hızlı yürüyor. Gözleri yerde, sokak lambalarının ışığında, kaldırım kenarındaki taşları sayıyor. "Bir, iki, üç..." Taşların çizgilerine basmamaya özellikle dikkat ediyor. Sanki ayağı, kazara bir taşın kenarına değerse, Tarık'ın ruhu rencide olacak! Onu düşündükçe, özüne garip işkenceler etmekten âdeta zevk duyuyor. Doktorun kâğıt gibi dümdüz, sıhhatli, ablak yüzü ile Tarık'ın ince çizgili, esmer, çocuksu yüzü birbirine karışıyor kafasında...

"Bak işte doktor," diye konuşuyor onunla, "eline iyi bir fırsat verdim. Eğer Orhan'dan boşanırsam, hemen onun yanına geçer, el âleme Ceren hastamdı, dersin. Orhan haklıydı ihanet etmekte, dersin. Delinin biriydi Ceren, dersin. Ne de

●lsa ●rhan'ın tarafını tutman menfaatin icabı, hiç ●lmazsa arabasından yararlanırsın! Belki, benim için de manik depresif bir tipti, dersin. ●rhan'la el ele verip yeni ufuklara açılırsınız, mamafih zannetmem ki Meliha seni bırakabilsin. ●, ihanete uğramış, ıstırap çeken, yorgun kadını ●ynamayı seviyor, ho●lanıyor rolünden! Bana ne? Bak Şaban Bey, Tarık da hiç ho●lanmamıştı senden. Bu deli dokt●ru değil, düpedüz deli, demişti. Haa ha, ● ne kompleksler öyle, aşağılık, yükseklik, daha bilmem ne. Seks de var mutlak. ●rhan'ın anlattığı şeyler... Üff çok çirkin! Bir, iki, üç, dört... on sekiz. Ne kadar dar bu taşlar... İyi oldu reçete almadığım. N'●lacak yani, yirmi tane ilaç yazardı yine... İhtilal, mason●ların ekmeğine yağ sürermiş, belki... Şu sokakta bağırıp çağıranların ekmeğine ne sürecek ya? Öğrencilere ne getirecek? Altın Hanım'a getirdiğini! *●lur mu böyle olur mu / Kardeş kardeşi vurur mu?* Bunun için mi öğrendik biz Plevne'yi, ha? Vay canına, vatan müdafaası ha! Peki ama, kimi kimden? Canları cehenneme... Hepsinin. Çekilse ya Menderes, çekilse ya... Bu kadar güven ●lur mu? Hem kime güveniyor canım. Şu halka. Beyinsiz, beyinsiz değer mi? Haydi haydi bir kader var, sürüklüyor kişiyi, hepsi bu. Tarık'ı da sürüklemedi mi? Beni de... N'apalım, n'apalım, ●lacak ●lur. Altın Hanım'ın hürriyeti, anneannemin meşrutiyeti, Adnan Bey'in dem●krasisi, hepsi hepsi aynı ●yunun parçaları. Tek ●yun! Zavallı ●yun! Geriliyormuş! Yalnız sen mi, hepimiz. Memleketin tümü geriliyor. Neydi ●, ne yazmışlardı: *'İhtilalden bin beter / İhtilal endişesi.'* Görüyor musun aslan şairlerimizi? Aman endişe içinde kalmayın getirin, getirin... Rahatlarsınız! Yağsın nesi varsa kâinatın."

– Evet, yağsın, yağsın be!

Yüreğinde belli belirsiz bir ferahlık, çok hızlı yürüdüğünü, dolmuş durağını geçtiğini fark etti. Duraladı... Eve geç kalacak! ●rhan için mahzuru yok, nasıl ●lsa ● da geç gelir. Çocuklar... İşte onlar... Üzülüyor, onları ihmal ettiğini sanıyor.

"Canlarım benim, küçüklerim. Bu gece bir masal anlatayım size, güzel, uzun bir masal."

Vicdanını susturmaya çalışıyor, eve yürüyerek gitmeye karar veriyor.

Elleri yine cebinde, gözleri yine yerde. "Bir, iki, üç... on dört! Dar bu taşlar, Tarık çok ıstırap çekti mi, mesele bu! Temmuzmuş, 14 Temmuz! İnsan nasıl unutabilir bu tarihi. Kerkük'te toprak evler, taş köprü hatırlar bu tarihi. Hatırlar mutlak.

Üzücü bir olaymış! Yaa Şaban Bey, hakkın var. Üzücü! Vahşice! Akıl almayacak derecede!

Onlar, Kasım'ın ihtilalinin birinci yıl dönümünü kutlamaya hazırlanıyorlarmış, milli kıyafetlerini giymişler, çoluk çocuk sokağa dökülmüşler... Ne sıcak bir günmüş! Merasimin bitmesine yakın! 'Hassa Çayı, yazın kurur,' derdi, 14 Temmuz'da ıslanmıştı mutlak, kıpkırmızı, bizim kanımızla. Oh, hayır, lütfen... Düşünmeyeyim artık..."

Ceren kafasına, yüreğine yalvarıyor: "Düşünmeyeyim artık." Kafası ve yüreği, Tarık'ın sık sık söylediği bir hoyratı tekrarlıyor: *"Ağlarım ağlar kimin / Derdim var dağlar kimin / Yüz yerden yaralıyam / Gezerem sağlar kimin."*

"Doktora da gitsem, gündüzleri uyuyup geceleri içsem de, her dakika Tarık'ın ıstırabını duysam, kendi boynumda onun boynundaki ilmeği hissetsem de sağım işte. Yaşıyorum! Yüz yerden yaram olsun varsın, fark ediyor mu? Hâlâ daha, acaba Orhan bana ihanet ediyor mu, diye düşünebiliyorum. Düşünmeye vaktim oluyor! *'Ala gözde kara var / Ciğerimde yara var / Ne men öldüm kurtuldum / Ne derdime çare var.'* Yok efendim, çare var; Doktor Bey'in ilaçları! İyi ki almadım reçeteyi, ayıp oldu, olsun varsın. *'Yüz yerden yaralıyam / Gezerem sağlar kimin.'* Selma'ya güçlü diyorum, asıl benim güçlü olan. Istırabımı yüklenecek, yaşayacak kadar büyük yüreğim var çünkü. Ne kadar oldu şunun şurasında, mart ayındayız... Mart kaç? / Kaçsa kaç... Mart işte. 14 Temmuz'du... Daha bir

yıl bile dolmadı. Bir yıl önce Tarık buradaydı, Allah'ım buradaydı! Öyle ya! Martta, o yarbayın adı neydi? Yarbay... Yarbay... Bulamadım... Tarık, 8 Mart'ta o yarbayın, Kasım'a karşı isyanını ve isyanın çok kanlı bastırılışını yaşamıştı. Sonra Türk dostu General Tabakçalı asılınca Tarık Türkiye'ye tekrar gelmişti. Daha İstanbul'daydık o zaman. Son durumu anlatması, duyurması, derneği mutlak kurdurtması..."

* * *

– Tehlikeyi gereken yerlere mutlak iletmeliyiz, diyordu... Tabakçalı'nın yerine, koyu Türk düşmanı komünist Davut El Cenabi'nin getirilmesi son derece manalıdır. Barzani'nin Irak'ta nasıl krallar gibi karşılandığını bilmiyorsunuz. Bağdat'tan Süleymaniye'ye gitmek için, Kerkük'te ilk defa Türkler aleyhine bu kadar aleni gösteriler yapıldı. İki gün sonra Süleymaniye'den Bağdat'a dönerken bu kez Kerkük'te konakladı; Orduevi'nde misafir ettiler. İşte o zaman, komünist Barzanicilerin taşkınlığı son haddini buldu, gece gündüz sokaklarda çılgın gibi bağırdılar, "Türkler defolun gidin, Kerkük Kürdistan olacaktır," diye. "Turancılara ölüm!" diye. Üff üf ne çamurdu babam, ne bela! Bizim garnizon kumandanı hadise çıkmasın diye çalıştı, Türk gençlerini yatıştırdı, Tanrı rahmet eylesin, ne iyi bir adamdı... Türk'ün Türk'ten gayri dostu yoktur, hiç aklınızdan çıkarmayasınız... Çok tekrarlardı... Neden vefat etti biliyor musunuz, kalp krizinden! Bu hadiseden sonra; Davut El Cenabi iş başına getirilince ne hazırlığına başlandığı apaçık ortada, dayanamadı... Cenazesinde bizimkiler coştu birden, Ata Hayrullah Ağabey teskin etti onları, yoksa...

– Niçin hep teskin Tarık, niçin? Bırakmasaydınız ya, gençler köpürüp taşsın, hadise çıkarsın, tıpkı öbürleri gibi bağırsınlar! İçiniz Türkiye hasreti ile yanarken Araplara bu itaat niçin? Zorla alın hakkınızı, zorla.

– Ceren, başımızda yalnız Arap idarecileri mi var? Barzani'nin ardında yalnız onlar mı var sanıyorsunuz? Rusya'sından Amerika'sına kadar bir sürü dev! Mesele petrol! Biliyor musunuz, Türk gençlerinin köpürüp taşması kime karşı olacak? Bir avuçgenç onlar; İngiltere'yemi, Rusya'yamı, yoksaAmerika'yamı? Ha kime karşı çıksınlar! Davut El Cenabi, zaten Türklerin elinden silahlarını da toplamaya başladı. Neden? Açıkça hazırlanıyorlar, toptan bir katliam bile olabilir... Eğer Türkiye devleti sahip çıkmazsa bize, bırakın o devleri, sadece Irak hükûmetine karşı çıkıp bizimle ilgilendiğini, bize arka olduğunu göstermezse bu felaket yakındır. Sahipsiz belliyorlar bizi orada, anlıyor musun?

Yahu daha elli yıl önce, elli yıl önce, koskoca Osmanlı İmparatorluğu idik. Senin ve benim imparatorluğumuz, bizim. Şuuruna varabiliyor musun bunun? Babam ve amcam genç yaşta ölmeselerdi şimdi o imparatorluğun aziz birer mensubu olarak...

– Fakat biri Anadolu'da, biri Irak'ta... Biri hür, biri tutsak! Çok acı be Tarık.

– Yalnız acı mı Ceren? Rezil, ayıp... Ne dersen de. Gazi Paşa'mızı seviyorum, fakat... Muhakkak ki, Osmanlı İmparatorluğu'na inanıyorum. Onun idaresinde beraberdik...

– Onun idaresi sonucu koptuk, sevdiğin Gazi Paşa olmasaydı...

– Şimdi Anadolu da tutsaktı, biliyorum. Ancak imparatorluğun idaresi meselesi, münakaşa konusu olmalı; altı yüz yıl Türk bayrağını kilometrelerce kilometrelerce toprak ve yedi iklimin insanı üzerinde hür ve hâkim kılabildikten sonra, o dönemi, sizin ilkokul kitaplarında yazdığı gibi, tek kelime ile padişahların kötü idaresi sebebiyle silivermek, en azından nankörlüktür. Bir evladın dünyaya geliş ve yaşama sebebi olan babasını reddedivermesidir... Neyse, bırak şimdi onu. Gazi Paşa olmasaydı Anadolu da tutsaktı, gerçek bu. Fakat sizler,

ardından gelenler, açtığı bayrağı taşıyabildiniz mi? Başta onun arkadaşları ve sizin nesil, vicdanınız rahat mı Orhan?

– Yurtta sulh, cihanda sulh, dedi Ceren, acı bir tebessüm vardı yüzünde.

– Evet öyle diye diye, Hatay'ı ilhak etmişti Gazi Paşa. İzmir'e girerken de ordusuna, yalnız ilk hedefi göstermişti... Ondan sonraki hedefler? Bir Hatay'dı mutlak, aldı. Sonra? Gazi Paşa da Osmanlı İmparatorluğu'nun aziz bir mensubu ve bizzat padişah tarafından görevlendirilen bir kumandandı. Ne yazık, gittikten sonra arkadaşları, "İzindeyiz..." yutturmacasının arkasına saklanıp şairleriniz gök gözlerini, sırma saçlarını övüp davranışlarını, kararlarını değil, sanırım yalnız birtakım politik sözlerini örnek diye aldılar. Onu anlamadılar yahut da anlamak işlerine gelmedi. Neyse bırakalım şimdi bunları. Kerkük için ne yapabiliriz Orhan? Senin iktidarla ilişkin var, bizzat gidip başvekille konuşsak mı yoksa hemen derneği kurup onun vasıtasıyla, daha resmî bir ağızdan, basına da aksettirerek mi harekete geçsek?

– Benim fikrimi sorarsan ikisi de olmaz! Zamanı değil çünkü. Türkiye kaynıyor be kardeşim, kaynıyor şimdi. Adamlar, kendi başlarının derdine düştüler... Üniversite hocalarının durumu, talebelerin serkeşliği, orduda kıpırdanmalar var söylentileri, hep art arda geliyor. Demokrat Parti halka hitap ederek aldı iktidarı, o zaman okumuş takımı da ordu da basın da ne bileyim, çok partili bir düzenin hasreti içindeydik. Adam herkese hitap etti. Sivil iktidarı, ordu gücünün üstünde mütalaa etti.

– Canım, dedi Ceren, bütün sorumluluğu Adnan Bey'e yüklüyorsunuz. İnönü'nün rolü çok daha önemli. Bence, İnönü artık bir daha seçimle iktidarı alamayacağını anladı, kesinlikle anladı, ordu müdahalesi istiyor. Ve bütün işler bir plan dâhilinde yürütülüyor. Feyzioğlu'nun öğrencileri kışkırtması,

hatta onlara sol fikirler aşılamaya çalışması, yüksek vatan aşkından mı sanıyorsunuz? Paşa'nın kuklası olarak vazifesini iyi yapıyor ve memlekete anarşi tohumları serpiyor, bu da planın bir parçası olsa gerek...

"Sol fikirlerin telkin edilmesi..." "Memlekete anarşi tohumlarının ekilmeye başlanması"ndan başka hiçbir şey tedirgin etmiyor Tarık'ı... İnönü-Menderes çekişmesi, hatta ordu müdahalesi ihtimali hiç önemli görünmüyor. "Nihayet özgür topraklarımız üzerinde, ay yıldızlı bayrağımızın altında, bizim adamların çekişmesidir bu. Menderes gider, İnönü gelir, belki de ordu; ama Türk ordusu, başkası değil! Olur a... Kerkük öyle mi ya? Orada Türkler iki düşman arasındadır; Araplar, Barzaniciler ve en önemlisi Türk'ün bünyesine, töresine tam ters düşen, onun bileklerine ikinci bir tutsak zincirini vuracak olan bir rejimin tehdidi altındadırlar. Can kaygısındadırlar," diye düşünüyor.

– Sen şimdi bırak iktidar davasını, diyor, elbet biri geçer, ama hangisi Kerkük için faydalı olabilir, mesele bu.

– Hiçbiri, ne Menderes ne İnönü ne de Ceren'in dediği gibi, İnönü'nün bir kuklası olan ve talebeleri sol fikirlerle kışkırtan Feyzioğlu! Hiçbiri.

– Böyle kesip atılmaz, sen benden daha iyi tanıyorsun hepsini, havanın içindesin, bilmelisin. Mesela ordunuzda bazı subaylar var, bir albay var ki ismi bizim oralara kadar geldi. Turancı diye hapse girmiş 44 olaylarında... İşte böyle subaylar var. Belki ordu müdahale ederse bilmen lazım.

– Bildiğim şudur ki benim adım Turancıya çıktı, bu ad hepsi için tehlike işaretidir. Başvekille görüşelim diyorsun.

– İmkânsızsa, hiç olmazsa bir telgraf çekelim...

Orhan gülmeye başlıyor:

– Bütün o 44 olaylarına sebep, başlangıç; zamanının başvekiline yazılan bir açık mektup olmuştu, biliyor musun?

– Saraçoğlu'ydu başvekil, değil mi?

– Evet, ya! En çok da tutulduğum nedir biliyor musun? Gerçi ben o zamanlar ortaokul talebesiydim, fakat babam yüzünden, olaylar son derece dikkatle takip edildi evde, iyi hatırlıyorum. Almanya zaferden zafere koşarken Saraçoğlu Türkiye başvekili olarak, Meclis kürsüsünden, "Biz Türk'üz, Türkçüyüz," diye haykırıyordu, "Türkçülük bizim için bir kan meselesi oluğu kadar bir kültür meselesidir," diyordu... Babamı görmeliydin, bütün umutlarını bu adama bağlamıştı, sanki Saraçoğlu Kerkük'ü kurtaracak! -Tekrar güldü- Saf babam, saf!

– İyi niyetliydi hiç olmazsa.

– Peki iyi niyetliydi, fakat az kaldı, 44'te o da kodesi boyluyordu, tabutluklarda eceli gelmeden ölecekti... O zaman bizim tarih kitaplarımız yalnız Kerkük'teki falan değil, Orta Asya'daki tutsak Türklerden de bahsederdi, koyu bir Moskof düşmanlığı vardı, fakat talih Almanları bırakıp da Ruslardan yana dönünce... Hasan Ali Bey, Maarif kadrosunu solcularla doldurmuştu. Dil Tarih Fakültesi, Köy Enstitüleri, daha bilmem ne... Sayın Türkçü başvekil, bir açık mektupla durumdan haberdar edilince de kıyamet koptu.

– Biraz tabii dış politika meselesi!

– Hayır dış politika değil, doğrudan doğruya başımızdakilerin şahsiyetsizliği meselesi. Savaş yılları tabii, memlekette sefalet almış yürümüş... Bunu fırsat bilenler, açıkça faaliyete geçtiler, evet evet açıktan açığa komünizm propagandası yapılıyordu. Dergileri, gazeteleri vardı, Milli Eğitim Bakanlığı, komünistlerin yuvalandığı bir yer olmuştu... Yücel'in, Türkçü başvekilin ve bilhassa İnönü'nün gerçekleri görmemesine imkân var mıydı? 44 olayları, yenik Almanya karşısında, zamanın galip Rusya'sına şirin görünmek için girişilen bir hareketti, fakat basın da diğer müesseseler de öyle ileri gittiler ki, Rusya'ya kur yapma gösterisi, Türkçülüğe indirilen korkunç bir darbe hâline geldi... İşte o zaman bu zaman, ekilen tohum

gittikçe yeşererek bizi bugüne getirdi. ● vakit Turancılık suçlaması ile hapse girenlerin, işkence görenlerin, sonradan Türk hâkimi önünde beraat ettikleri unutuldu! Hatırda kalan; kopan gürültü ve Milli Şef'in meşhur ●ndokuz Mayıs nutku; bu, sonradan beraat edenleri vatan hainliği ile suçlayan nutuk.

– İşte ●rhan, sen bunun şuurundasın; olayların sebeplerini gayet iyi görebiliyorsun, yine de sana Turancı demelerinden çekiniyorsun, neden?

●rhan bir hayli düşündü, sonra;

– Belki haklısın yeğenim, dedi. Belki haklısın. Fakat unutma, ben müteahhidim, ticaretle uğraşanın partisi, ideolojisi, bilmem nesi olmamalı. Aksi hâlde adamın belini bir kırarlar ki bir daha doğrultamaz. Aşırı gitmeden, aşırı olmadan, cümlesine şirin görünebilirsem ne âlâ... Şimdi Turancılık kaçınılması gereken bir mikroptur, aydının kafasında da halkın kafasında da...

– Turancılık bir ülküdür, dedi Tarık, ülküsü olmayan bir millet nasıl yaşar yahut neden yaşar? -Kafası almıyordu!-

– Karnını doyurmak için, dedi Ceren.

Alay ediyordu, Tarık ciddiye aldı:

– Karın doyurmak, iktisadi kalkınma, hatta sosyal düzen, hepsi için bir manevi hedef gerekmez mi? Manevi hedefin yolu da şüphesiz maddi hedeften, iktidardan geçer.

– İşte bunun için Türkiye'nin bir milli kalkınma doktrini olması gerekir, öyle ki manevi hedefi, maddi hedefi göz önüne alarak onlara ulaşabilmek için ciddi, güvenilir, bugünün ihtiyaçlarına cevap veren ilkeleri olsun. Millet bunu benimsesin, buna inansın. -Tarık, içini çekti- Böyle düşünüyorum, bilmem ki yanlış mı? dedi.

●rhan dudak büktü, besbelli canı sıkılıyordu:

– Maddi hedefine ulaşmış olan Adnan Bey, "Her köşe başında bir milyoner yaratacağım..." derken sanmam ki bir manevi hedefi ön plana alıyordu. Ayrıca işler senin dediğin

gibi, bir milli kalkınma doktrininin ilkelerine göre de yürütülmüyor, ama görüyorsun yürüyor işte, memlekette de ciddi bir iktisadi kalkınma mevcut!

– Nasıl, nasıl yürüyor Orhan? Sallanarak, çatırdayarak, millete her an ihtilal endişesini duyurarak... Sanmam ki Tarık'ın maddi hedefi Menderes'in ulaşmış olduğu hedef olsun.

– Öyle, dedi Tarık. Siz de söylüyorsunuz ya, Demokrat Parti iktidara bir milli doktrin ortaya atarak gelmedi. Halkın inancını değil, belki sevgisini kazandı, nasıl sevgiyse... İnönü'ye, Halk Partisi'ne karşı nefretin doğurduğu bir sevgi!

Ceren, samimiyetle tasdik etti Tarık'ı:

– Çok, çok haklısın Tarık, fakat yine de gönlüm Menderes'i tutuyor, seviyorum onu. Gerçekten seviyorum ve de en önemlisi, onun memleketi sevdiğine, memleket için bir şeyler yapmak istediğine inanıyorum... Fakat daha ötesini yapamaz, istediği kadar çırpınsın, çünkü o da Halk Partisi içinden yetişti... Uzun yıllar müfettişlik yaptı, Halk Partisi adına illeri, ilçeleri denetledi. Yani diyeceğim, üç aşağı beş yukarı Demokrat Parti kafası, Halk Partisi kafasının aynıdır. O da Halk Partisi zihniyetinden geçti ve bu garip, acayip zihniyet ile şartlandı.

– Biliyorsun, dedi Orhan, Milliyetçiler Derneği hiç sebep yokken kapatıldı, oysa şubeleri bütün memleketi sarıvermişti. Menderes, iktidarının ilk günlerinde, sırf İnönü'ye karşı kendi tarafına bir güç aktarabilmek için yüz verdi Milliyetçilere... Sonra da ne yazık, kendi karşısına bir olarak çıkacakları endişesine kapıldı. Düşünsene Tarık, Milliyetçiler Derneği o kadar şubesi ile o heyecanı ile bir siyasi hüviyete bürünüverseydi...

Tarık, içini çekti:

– Belki o zaman, Kerkük problemi de...

Ceren heyecanlıydı, sözünü kesti:

– Bütün tutsak Türkler de...

Orhan kahkahalarla güldü:

– Milliyetçiler Derneği derhâl bir ordu kurup, "Üçüncü hedefiniz Rusya'dır... yahut İran ya da Irak. Yahut Batı Trakya ya da Çin..." diye bağıracaktı, değil mi?

– İşte sen bile böyle dersen, böyle dersen...

Ceren'in biraz önceki heyecanına buz gibi su dökülmüştü sanki, soğuk soğuk!

– Afrika'nın bilmem hangi kabilesinin istiklal mücadelesi yapılırken; bizim istediğimiz sadece yüz milyon tutsak Türk'ten, hiç olmazsa Anadolu'da, hani bırak Birleşmiş Milletleri... sadece burada, şöyle utanıp sıkılmadan ve korkmadan bahsedebilme hürriyeti. Hatta Birleşmiş Milletleri de bırakma, orayı da zorla, öz meseleni getir... Eğer şahsiyet sahibi, şuurlu bir devletsek bunu yapmak gerekir. Yoksa, "Ordular, hedefiniz bilmem neresi" dir, değil. Sanki sen bilmiyor musun? Şimdi sırf domuzluğundan, Tarık'a inat yapıyorsun!

– Peki, peki karıcığım, kızma! Tarık'a inat olsun diye de söylemedim, sadece bizim insanların kafasındaki Turancılık kavramını izah etmeye çalıştım.

– Bu bizim insanlar değil onlar! Zavallılar, Halk Partisi zihniyeti ile beyinleri yıkanmış zavallılar... Ata'nın sırf bir politik söz olarak sarf ettiği öne sürülen, fakat aksini uyguladığı "Yurtta sulh, cihanda sulh" sloganı ile uyuşmuş zavallılar.

– Demin, pek sevdiğim Adnan Bey'in kafasının da aynı zihniyetle şartlanmış olduğunu söylüyordun Ceren. Bak Tarık, gözüm kardeşim, hanım haklı; Demokrat Parti'nin zihin muhtevası, aşağı yukarı, memlekette Tanzimatçıların, ıslahat adına açık açık serptikleri ve Halk Partisi'nin de büyük bir çaba sarf ederek yeşertmeye çalıştığı tohumun; yani öz benliğimizden utanan, kendimizi küçük gören, Batı kültürünü bir şey zannedip de kendi kültürünü, değerlerini hiçe sayan; senin ruhuna, gönlüne hiç uymayan Batı kültürüne hayran, Batı şekilciliğini benimsemeye hevesli, tipik Türk aydını zihin muhtevasının aynıdır. Tamam mı Ceren? Yalnız ayrılan nokta;

Adnan Bey'de İnönü'nün kurnazlığı ve temkini yok, egoizmi yok. Heyecanlı adam, samimi ve hassas. Bir şeyler yapmak istediği de muhakkak, fakat temel bozuk temel. N'apsın zavallı? Kurmaya çalıştığı çatının çatırdaması da bu yüzden. Halkın oyuna güveniyor, kendisini alkışlayan sürüye güveniyor. O, ne verdi halka? Biraz refah, doğru... Fakat söylediğin gibi, bir milli doktrin, bir milli heyecan değil. Aksine o heyecanı da boğdu.

Tarık düşünceliydi:

– Güven satın alınmaz ki! Adnan Bey burada yanılıyor olmalı.

– Zaten sanır mısın, giderse bu kendisine tapıyor görünen halktan ses çıkar? Londra kazasından sonra memlekete dönünce bir zavallı, oğlunu kurban etmeye kalkmıştı ona. Niçin, çünkü Menderes ölmemiş ve hâlâ başbakandı. Düşsün bak, kurban edilecek oğul gelir mi akla!

Ceren;

– Onları kınamamak lazım, dedi, insan psikolojisi bu... Tarık'ın sözü doğru; madde verip mana satın alamazsın. Manevi temel üzerine, öz kültürün, milli duygunun üzerine maddi çatıyı çatabilirsen sağlam olur, çatırdamaz! Bu bizimkisi, karnı doyurulup ruhu aç bırakılan insanın psikolojisi.

Tarık;

– Kişi, ülkü için ölebiliyor, rahat gidiyor ölüme, dedi.

Sesi, sakin fakat acı doluydu. Kerkük'te öz kardeşi değil, can kardeşi Necmi'nin Barzanicilerin kurşunlarını kendi üzerine çekişini hatırlamıştı sırf Tarık'ı kurtarabilmek için. Onun davaya özünden çok yararlı olduğuna inanıyordu Necmi.

– Yaşadım böyle şeyler, dedi, ama insan para için, ekmek için ölüme atmaz kendini, tehlikeye de. Çünkü ölümü ile ülküsünün devamına katkıda bulunacağına inanır, ardına bakmadan gider. Para ise -dudak büktü- insan öldükten sonra, isterse altına boğulsun, ne çıkar! Mesele bu.

Ceren;

– Bize lazım olan, yeni, taze bir nefes, bir güçlü ses, dedi, milleti, Türk'ün ülküsüne iman ettirecek kuvvet.

Orhan:

– Fakat yok işte, görüyorsunuz, biliyorsunuz yok. Ne şahıs, ne teşekkül... Hiçbir şey.

– O hâlde, sen başlat!

Orhan onu duymadı, basbayağı tedirgin olmuştu.

– Vaktim yok, dedi. -"Ben beceremem," diyemezdi hiçbir zaman.-

– Ordu, dedi Tarık, orduya güveniyorum... Tanıdığım birkaç subaya güveniyorum.

Orhan bir an düşündü.

"Turancı damgası yemek!" Yok, olacak iş değil. "Onlar eskidendi," diye düşündü. "Milliyetçiler Derneği, Türkçülük davası hep gençlik heyecanları, bağışlanabilir. Şimdi iş adamıyım ben, süratle zengin oluyorum... Dostlar olsun, her taraftan dostlar olsun, yeter... Zamanı ve yeri gelince bu konuda bir iki tesirli laf etmek yetmeli bana. O kadar." Öksürdü, en tatlı gülücüğü ile gülümsedi Tarık'a, omzuna vurdu:

– Tasalanma sen, bir şeyler yapmaya çalışırız. Tabii, elimden gelirse. Kimsenin dinleyecek durumu yok, şimdilik. Birkaç ay sabredelim.

– Acaba ben konuşsam, dedi Ceren.

Düşünüyor, aklından tanıdık bakanları geçiriyordu.

– Sen mi, ne münasebet, nasıl, hem kiminle?

– Mesela Tevfik İleri Bey'le.

– Hayır, sakın!

Telaşından utanmış gibi duraladı, sonra izah etmeye çalıştı:

– Biliyorsun Adnan Bey'in çok yakınlarındandır o, duruma en çok onun kadar üzülüyordur. Morali bozuktur, konuşulmaz.

– Bir Vasfiye abla ile konuşurum, ağzını ararım.

– Hayır, istemiyorum.

– Niçin Orhan?

Bu soruyu Tarık sordu... Orhan bir sigara yaktı, suratı adamakıllı asılmıştı:

– İkinizle de konuşulmuyor, birbirinizin ağzına bakıyorsunuz. Elbet benim de bildiklerim var. Hem Ceren ne konuşabilir Tevfik Bey'le? Heyecanlanır, şaşırır kalır. Tutsak Türkler, Büyük Türkiye diye, daha bilmem ne... -Gülmeye çalıştı- İri laflar bile eder. İş Kerkük meselesi değil, koskoca bir Turan davası olur çıkar. Anlamadın mı Ceren'i? Ne kadar heyecanlı, onun yapacağı iş değil.

Tarık kırılmıştı, ağır ağır konuştu önce. Sonra heyecanlandı:

– Sen de amma takmışsın bu Turancılık korkusuna be Orhan! Kerkük'e gidiyorum, "Turancı" diye parmaklarını uzatıp gözümüzü çıkarmaya bakıyorlar. Millet gizlemeye çalışıyor emellerini, doğru... Çünkü tutsaktırlar. Buraya geliyorum, "Aman adım Turancıya çıkmasın." Sanki cüzzam, sanki veba! Hem de senin gibi şuurlu bir milliyetçinin ağzından duyuyorum. Araplar, Barzaniciler için bu korku, bu nefret haklıdır. Çünkü Kerkük'te Turancı olmak; Türkiye âşığı olmaktır, Anadolu ile birleşme arzusudur yahut da hiç olmazsa muhtar bir idareye, kendi idaremize kavuşmaktır. Ya burada, hür topraklarımız üzerinde sizlere ne oluyor be?! İnönü kötü tohum ekmişse ekmiş... Cehenneme kadar yolu var. Sökün o tohumun köklerini, yetiştiği toprağı toz edin.

Ceren;

– Hem sen oralısın, dedi, soyadın bile Erbilli silip atamazsın ki. Turancı olman pek tabii, bırak soy hikâyesini, orada ölüm tehdidi altında akrabaların, yakın akrabaların var.

– Bir dernek be Orhan, ne olacak! Geçen gelişimde muvaffak olamadım, bu kez mutlaka kurdurmam lazım. İşi resmiyete dökmek çok daha faydalı olacak. Irak Türklerinin

haberlerini resmî bir ağızdan ulaştıralım; basına, radyoya aksettirelim... Bir dernek Orhan. Mesela adı da "Irak Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği" olur.

–Ne kolay değil mi? Sana göre kolay Tarık; eleman yok, para yok, sonu meçhul... Nasıl girersin bu işe?

– Sen biraz da olsun veremez misin?

– Bugünlerde durumum kötü...

Ceren, kocasının hiç "durumum iyi" dediğini işitmediğini düşündü.

– O hâlde, siz eleman bulun, parayı ben temin edeyim. Daha olmazsa oradan gönderirim, tamam mı?

– Dur bakalım.

– Biz daha talebeyken okulda dernekler kurardık, hem de kral vardı o zaman, Nuri Sait vardı, millet nefes almaktan korkardı. Biz bir avuç çocuk, kendi aramızda... Hey gidi günler... İşaretimiz de siyah kravat takmaktı. Turan Derneği üyeleri, siyah kravat takar! Bir gün bu siyah kravatların, Arap idaresini boğacağına ve biz ak kravatlar takacağımıza samimiyetle inanırdık. O zaman "Ak Ülke"ye, hür Türkiye'ye kavuşmuş olacaktık çünkü...

– Çocuklar için ne güzel bir felsefe!

– Evet yalnız tutsak çocuklar için. Buradakilerin hiç ama hiç anlayamayacağı bir felsefe.

O zaman Orhan'ın gözleri yaşarıyor, damlalar yanaklarına yuvarlanıyor;

– Tamam kardeşim, diyor, para da eleman da bulacağım sana, hatta bizzat ben çalışacağım dernekte.

* * *

İlk gelişinde çok daha mutluydu Tarık. Türkiye gazetelerine iletecek haberleri vardı. İstanbul ve Ankara'daki Irak Türklerinin teşkilatlanmaları, bir dernek kurmaları gerekiyordu.

Bu derneğin görevlerini uzun bir liste hâlinde yazıp getirmişti. Faydalı olacağına iman etmişti derneğin. Bir kere Irak'la Türkiye arasında yarı resmî bir bağ kurulacak; hemşerilerinin dertleri, onun vasıtasıyla kabineye, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne daha çabuk iletilecekti. Hatta böyle bir derneğin mevcudiyetinin iktidarı olduğu kadar muhalefeti de son derece etkileyeceği zannına kapılmıştı. Basının ilgi göstereceğine inancı tamdı. Sanatkârların, eğer haberleri olursa; yalnız Irak'taki Türklerin değil, bütün dünyadaki "Tutsak Türklerin" ıstıraplarını haykıracaklarına emindi. Şiirle, hikâyeyle, resimle, hatta müzikle... Sanatçılar, bu büyük acıyı terennüm edeceklerdi! Türk'ün tarihî macerası içinde çözülüp dağılışı, bir vücudun parçalanışı gibi; kolları, bacakları, beyni ve yüreği ile. Parçaların her biri bir başka toprakta kanıyordu. Bu kanı, cümle Türklerin tek hür memleketinin sanatkârları anlatmayacak da kim anlatacaktı? Yeter ki bilsinler. Kerkük hoyratları, ancak uzaktaki bir sevgiliye hitap edebilir mesela... Açık açık söyleyemez Türkiye özlemini, tek umudunu Türkiye'ye bağladığını... Bir meçhul sevgiliye der ki:

Ağlama naçar ağlama
Gündü geçen ağlama
Bu kapını bağlayan
Bir de açar ağlama...

Apardı Bayad meni
Bir zülfü sayyad meni
Aparırsan sen apar
Aparmasın yâd meni...

Apardı Tatar meni
Kul kimin satar meni
Yârim vefalı olsa
Ahtarı tapar meni...

Ve Tarık ilk kez, "vefasız yâr"i uyarmaya gelmişti Türkiye'ye.

İstanbul'u hiç bilmiyordu. Ne çıkar, ana vatanı değil mi? Orhan'ı hiç tanımamıştı... Ne çıkar, amca oğlu değil mi? Belki söyleyecekti ki:

Sana dağlar
Kar yağdı sana dağlar
Tutaydı yâr elimden
Çıkaydım sana dağlar...

Eh Orhan da doğrusu, kollarını açıp büyük, gürültülü bir sevinçle karşılamıştı onu:

– Tarık... Tarık! Sensin ha! Suphi amcamın oğlu! Vay vay vay! Gözüm kardeşim, canım kardeşim. Ah babam sağ olmalıydı şimdi. Suphi amcamı hiç düşürmezdi ağzından... Amcam gitti değil mi? Ahh, Allah rahmet etsin! Yengem nasıl, yengem? Sen evlenmedin mi daha? Yengem, mektup yazardı babama, sonra hiç arayıp sormaz oldu. Gerçi kabahat bizde ya, bizde... Biz arayıp sorduk mu? -Orhan'ın gözünde yaşlar birikiyordu- İş güç Allah kahretsin, iki yakamız bir araya mı geliyor? Eşşek gibi çalışıyorum kardeşim, eşşek gibi. Bilmiyorsun, bizim işler... Nerden bileceksin! Eee başka ne var ne yok bakalım? Fatma halam sağ mı, onun da bir oğlu vardı değil mi? Yok kızı, kız, tamam... Ne oldular?

– İyiler şükür. Zeynep'i evlendirdik, iki yıl oluyor.

– Sen niye evlenmedin? Kaç yaşındasın şimdi? Kuzum, dur bakayım...

– Otuz üç.

– Otuz üç... Otuz üç, öyle ya... Şöyle böyle hatırlıyorum, babam Suphi'nin oğlu olmuş diye bayram ettiydi. Nasıl geçiyor yıllar! Ee söyle bakalım, ne haber?

– Haberler kötü Orhan.

– Yok yahu, yok iyidir her şey, kötümser olma! Ne içersin?

– Pek içmem ben.

– İç canım iç, olur mu öyle şey? Gelişini kutlayacağız, ben bak viski alıyordum, ister misin? Daha yemek hazır değil çünkü.

– Peki, öyle olsun, çok az yalnız... Gerçekten içmiyorum ben.

– Az olmaz, olmaz canım, içeceğiz bu gece, kafaları çekeceğiz! Kardeş sayılırız değil mi? Amca oğlu da neymiş? Kardeşiz, kardeş!

Tarık sonraları bir "içeceğiz" cümlesini hatırlamıştı o geceden, bir de Ceren'in solgun, durgun, ciddi yüzünü. "Ne kadar soğuk bir kadın," diye düşünmüştü... "Belki kocasının akrabasıyım diye hoşlanmadı benden, olur a..." Orhan'ın gittikçe -içtikçe- artan sulu samimiyetine rağmen, Ceren'in durgunluğundan olsa gerek, kendini rahatsız hissetmişti gece boyu.

"Özümü iğne üstünde oturur bildim o gece," demişti, çok sonra bir gün Ceren'e...

– Ceren ressamdır biliyor musun Tarık? Sana bir resmini hediye etsin de götür giderken, yengeme götür. Olur mu karıcığım? Şöyle yengemin hoşuna gidecek bir manzara, camili falan olsun.

– Evet Orhan.

– Hanım iyi ressamdır ha bak Tarık; Devlet Resim Sergisi'nde iki defa derece aldı; bir ikincilik, bir birincilik.

Ceren'in ressamlığı da aldığı dereceler de hiç ilgilendirmemişti Tarık'ı. Buna rağmen gülümseyip tebrik etmişti.

– Sizin hoyratlara da bir ara merak sardı Ceren; onlardan esinlenip çalışmak istedi. Fakat bulamadık... Rahmetli peder toplamıştı. Bir kırmızı defter içine, inci gibi yazısı ile muntazam yazmıştı. Kim bilir nerelerde kaldı o defter? Çok aradım, yok, yok!

Tarık Ceren'e bakıyordu. Yüzü dümdüz, yalnız dudakları gerilmiş, kişinin içini buz eden, tebessüme benzer bir şeydi! "Bu kadının; • her kelimesinde binbir anlam taşıyan, • incecik özlemleri, • sırlar içinde sır; ıstırabı dile getiren, • yâr aşkında vatanı, vatan aşkında yâri terennüm eden; tutsağın sessiz isyanını bağıran • hayratları anlamasına, hatta hatta duymasına imkân var mı?" diye geçiriyordu içinden.

• gece yatakta, Ceren kocasına;

– Niçin hayratları resimlemek istediğimi söyledin çocuğa? Hiç aklımıza gelmemişti böyle bir şey, diyecekti.

– Gelmemiş miydi? Gelmişti zannettim.

– Hayır öyle zannetmedin, yalan söyledin. Hiç de gereği olmayan bir yalan.

– Bu yalan mı, içimden geldi... Yani karım Kerkük'le ilgilenir demek istedim. Seni beğensin, takdir etsin istedim.

Yalandan doğan takdire ihtiyacım yok benim. Takdire ihtiyacım yok benim. Ayrıca bir kere bile bana hayratlardan bahsettiğini hatırlamıyorum. Şuradan buradan duyduğum birkaç tanesini bilirim • kadar. Allah şahittir, babanın da öyle kırmızı bir defteri yoktu, ha, var mıydı?

– Peki karıcığım, suç bende. Tabii kabahatli olan daima ben, haklı olan da sensin! Sen dünyanın merkezisin çünkü! Affedersin karıcığım, çok özür dilerim!

Tarıkda "sizin hayratlar" sözünden alınmış, Ceren'in sahte tebessümünü görmezden gelip Orhan'a sormuştu:

– Sizin... hayratlar mı?

– Canım sizin, bizim söz gelişi...

Masanın bir köşesine takılıp kalan bakışları camlaşıyor, sesinde ağır bir hüzün.

– Biz koptuk kardeşim, koptuk... Vatandan... Aileden... Koptuk.

Tarık, samimiyetle itiraz ediyor:

– Kopmadın Orhan, kopabilir misin hiç? Asıl suç bizde. Hiç, hiç memleket haberlerini ulaştıramadık sizlere, emin ol bundan sonra…

Tekrar Ceren'e takılıyor gözleri. Genç kadın şimdi açık açık gülmektedir, ona hitap ediyor:

– Yani siz istemez misiniz, Orhan'ın memleketinin meseleleri ile ilgilenmesini?

– Hiç istemez olur muyum?

"O hâlde, alay eder gibi niçin gülüyorsun?" diye sormuyor Tarık, aklından geçiriyor, susuyor.

Hâlbuki Ceren, kocasının bu sabitleşen ve garip bir şekilde parlamaya başlayan bakışlarını iyi bilir, sesindeki bu hüznü iyi tanır; sarhoştur Orhan! Yalnız sarhoş, o kadar. Berikinin çabalaması boşunadır. Bu yüzden gülmektedir. Kalkıyor sofradan.

– Bana müsaade eder misiniz? Çocuklara uyumadan önce masal anlatırım da.

– Tabii, rica ederim.

Tarık, masadan kalkıp Ceren'in odadan çıkmasını bekledi.

– Kadehin daha boşalmamış Tarık, olmaz ki, içmiyorsun.

– Vallahi Orhan, hele rakı içmeye hiç alışık değilim.

– Alışırsın alışırsın! Dik kafana haydi, sıhhatine.

– Sen… biraz, fazla içmiyor musun?

– Yahu kardeşim içmeyip de ne halt edeceksin? Sabahın köründen akşama kadar iş, iş… Yoruluyorum, çok yoruluyorum. Akşamları da içmesem dayanamam, imkânı yok. Bir nevi boşalma oluyor benim için, dinleniyorum. Kafamdan, yazıhanenin dertlerini atıyorum. -Gözleri ile kapının açık olup olmadığını kontrol ediyor, sesini alçaltıyor- Ceren, kendi havasındadır daha çok, resimleri, sergi, Ressamlar Derneği falan filan… Öyle evle, benimle falan meşgul olmaz. Eee ne halt edersin kardeşim, içeceksin tabii.

● zaman Tarık'ın kafasında arı k●vanı gibi çalışan bir iş yeri büyüy●r; bir tarafta pr●jeler çiziliy●r, bir tarafta mühendisler, hesap makinelerinin başında... ●zalit k●pya çalışıy●r. Başka bir yanda maketler üzerinde uğraşanlar... S●nra şantiyeler, işçiler, makineler, t●z, toprak, taşlar, demirler, kalaslar! Ve yükselen binalar! Sanki İstanbul'un bütün yapıları, ●rhan'ın yazıhanesinden, şantiyesinden geçmektedir! Karar veriy●r: "●rhan y●rgun ●lmakta haklı..." "Baksana," diy●r kendi kendine, "Karısı da ilgisizmiş ●na, evine... D●ğru, ne yapsın bu adam?" Babasını hatırlıy●r birden, derdi ki: "Tarık, sen ●ğlan ●lmayıp da kız ●lsaydın mutlaka ●rhan'a verirdim, d●ner gelirdi kerata buraya. Ağabeyim gitti amma ●ğlunu çeker alırdık Kerkük'e..."

* * *

Ağabeyi, ●rhan'ın babası İstanbul'a yerleşince Suphi Bey'i de çağırmıştı Türkiye'ye. Ve Suphi Bey, hayatında ilk kez itiraz etmişti büyüğüne:

– Ben, d●ğduğum t●prakları bırakıp bir yerlere gitmem. ●ra vatan da bura gâvur malı mı? Esirmişiz, laf! Hele bakalım, bu İngiliz ●yunu ne kadar sürer? Hele halledilsin Musul meselesi, Gazi Paşa atar mı bizi ana kucağından? Atmaz! Atsaydı L●zan'da atardı. Niçin geri bıraktı Musul meselesini? Gazi demişler ●na, tereyağından kıl çeker gibi çekip alıverecek bizi.

● yıl 1924'tü, aylardan Mayıs. Yalnız Suphi Bey mi, Musul Türklerinin tümü umutla, güvenle bakıy●rdu yarınlara. L●zan'da bir türlü çözülemeyip ertelenen mesele elbet bugünlerde Türkiye'de s●nuçlanacaktı. İngiliz heyeti İstanbul'a gelmiş, Haliç K●nferansı başlamıştı...

... Ve 5 Haziran 1926 günü Türkiye, Irak, İngiltere arasında, "Musul Antlaşması" imzalanır. Türk t●prakları yarılır. Ana, evlattan ayrılırken ● saatlerde Suphi Bey'in ●ğlu dünyaya

geldi. İsmini Muhammet Tarık koydular ve bebeği; sanki bir gün, bu uğursuz antlaşmayı yakıp küllerini havaya savuracak bir kahraman olarak, Tanrı tarafından Kerkük'e gönderilmiş bir elçi saydılar.

Suphi Bey hoyratını yakıp;

Derde kaldı
Kaş göz derde kaldı
Mertler göç etti gitti
Devran namerde kaldı…

diye ağlıyor, şimdi de ümidini Tarık'a bağlıyordu.

Bu yüzden bellediği ilk kelimeler, "Türkiye", "Turan" oldu bebeğin. Bir kan davası düştü küçük yüreğine, gözleri ilk Musul'un kanlı gömleğini gördü.

"Türkiye büyüyüp Turan olacak."

* * *

– Bir şiiri ezberlediğim zaman daha dilim dönmüyordu, fakat inanır mısın, beynimde garip ve dahi o kadar derin bir iz bıraktı ki… Turan'ı düşünürdüm, çok küçükken… Şey gibi, annemin kucağı gibi sıcak, yumuşak tam uyunacak bir yer! Babamın kolları gibi uzun, sağlam; beni tuttuğu gibi kaldıracak, havaya zıplatıp eğlendirecek ama düşmeden yakalayıverecek! Güven duyardım. Kafamda Tanrı, Turan, anam, babam iç içe girmiş kavramlardı, onları birbirlerinden ayıramazdım.

Ceren, Tarık'ı dinliyor, önündeki kâğıtlara eskizler yapıyordu. Bir resim çalışması lazımdı, konu: Anne. Türk Kadınlar Birliği "anneler günü" için istemişti. Ceren, önce; "Millet malıdır, nem kapmasın," diye bebeğinin yorganını mermi üstüne örten, İstiklal Savaşı'nın annesini yapmayı düşünmüştü… Sonra, oğullarının, kızlarının sevgi ve ihtiyaçları ile görünmez zincirlerle bağlanıp tutsak olmuş anneyi çizmeye çalıştı… Şimdi, Tarık'ı dinlerken, o da tıpkı Tarık gibi, Turan

kavramı ile ana kavramını birbirine karıştırıyor, Büyük Vatan'ı ana, anayı Büyük Vatan gibi düşünüyordu. İki mefhum da yüreğinde eş değere ulaşıyor, mavileşiyordu…

Özellikleri çizerken, boyarken yalnız olmaktan hoşlandığı, başkalarının havasına girmekten şiddetle kaçındığı hâlde, Tarık'ın varlığı onu rahatsız etmiyor; hatta Ceren, genç adamın masallaşan ülküsüne kapılıp gitmeyi seviyordu. Galiba ilk kez başkaları için çizmeyi düşünüyordu; birtakım insanlara, birtakım şeyleri anlatmak için resim yapmayı… Mesela bir kan davası, yüce bir kan davası ülküsü ile yetiştirilen bir çocuğun duygularını ifade edebilmek. Çizgiler ve boyalar onca güçlü ve gerçek olmalı ki, karşıdaki adam; o, şu, bu etkilensin, ülküyü hissedebilsin. O zamana değin ikinci kişinin anlayışına, yorumuna tenezzül etmeyen Ceren, bu kez anlaşılmak istiyordu. Bu arzusundan dolayı da kendini hiç küçümsemiyordu, sanatını, gayeye vasıta etmediğini biliyordu. Çünkü gayeye sevdalanmıştı, kan davasını ta yüreğinin içinde hissediyordu. Ve bu sevdayı taşımaya, ilan etmeye cesareti vardı… Heyecanlanıyor, hiç konuşmuyor, Tarık'ı dinlemeye çalışıyordu. O, diyor du ki:

– Sonra, biraz daha büyüyünce sonsuz bir düzlük gibi tasavvur ettim Turan'ı, sınırsız ve mavi-yeşil bir düzlük, gözünün önüne getirebiliyor musun? İşte onun üzerinde güzel taşlar, başıboş koşuyorlardı hep. Amma ne koşu! Hürriyetin ta kendisi! Bu koşunun rüzgârını iliklerimde duyar ve coşardım! Değnekten atlarım vardı, mahallenin sokaklarında tozu dumanı birbirine katardım… Arkamda çocuklar, askerlerim! Eyt, ver elini Turan! Esaslı bir kumandandım ha! Babama sorardım: "Turan'da herkes bizim evde konuştuğumuz gibi mi konuşacak?" "Elbette oğlum." "Sokaklarda da!" "Tabii oğlum." "Okulda da!" "Okullarda da…" "O zaman kralımız, bizim Gazi Paşa'mız olacak değil mi?" "Gazi Paşa, kral değil. O, Turan'a hakan olacak!" "Hakanın askerleri olmaz mı?" "Olur tabii." O

zaman göğsümü gururla şişirir, "İşte ben, ●nun askerlerinin kumandanı ●lacağım," derdim. Samimiyetle, "İnşallah ●ğlum, aslan ●ğlum, b●zkurt ●ğlum benim. Kerkük'ü düşman elinden kurtaracak ●lan ●ğlum benim..." diye sırtımı ●kşardı. Belki sahiden, ● dahi inanıy●rdu benim Gazi Paşa'nın askerlerinin kumandanı ●lacağıma.

Ceren, uzun saçlarını şöyle bir d●layıp bir iki firkete ile başına t●pladı karşısında. ● günlerin heyecanı ile kızarmış ç●cuksu yüze baktı, s●rdu:

– Peki ● esaslı kumandanın askerleri ne ●ldu şimdi, ●nlar ne yapıy●rlar?

Tarık gülümsedi:

– Bir kısmı hâlâ atlarının üstünde, merak etme. Bir kısmı ise... B●ş ver, ●nların atları gerçekten değnektenmiş! Kırıldılar... Birç●ğu buraya geldi, evlenip ç●luk ç●cuk sahibi ●ldu. VelhasılAnad●lu'yu, Turan'a tercih ettiler, unuttular Kerkük'ü.

– ●rhan gibi.

– ●nun hiç, hiç değnek atı ●lmadı ki... Kabahat ●rhan'ın değil, amcam yerleşti İstanbul'a, ne yapsın fakir?

Ceren;

– Kerküklüler burada evlenmemeli, ilk tedbir, diye mırıldandı. S●nra eskizleri Tarık'a g●sterdi:

– Şunlara bir baksana, ●luy●r mu?

Tarık, eskizlere bakıy●r...

Ceren'in kafasından, "●rhan'ın hiç değnek atı ●lmamış, ●rhan'ın hiç atı ●lmadı, ●rhan'ın hiçbir şeyi ●lmadı... Bütün suç babasında mı?" diye geçiy●r ve;

– Aslında anne k●nusu basit, diy●r, hamasi ●lmak istersen, kağnıda mermi taşıyıp bebeğini sırtlamış yürüyen İstiklal Savaşı annesini yaparsın. Y●k sadece hissi ●layım dersen ç●cuğunu uyutan -gülüy●r-, hele anne fakir, ç●cuk da hasta ●lursa, değme gitsin! Bir de benim duygu d●lu vıcık vıcık renklerimle -tekrar gülüy●r- kendime has şiirli çizgilerimi

katarsam bu manzaraya, ay deme gitsin. Ağlatırım milleti! Ağlatırım ya! -Sesi sertleşiyor, acılaşıyor- Sanır mısın cümle âlemi etkilemek yetiyor bana? Ne gezer... Hatta ayıp belki söylemesi, eserlerimle etkilenenleri küçümsüyorum. Ne anlıyorlar, ne hissediyorlar onlar? Evet ne hissediyorlar? Benim o şeyi yaparken çektiğim ıstırabın, duyduğum heyecanın yüzde kaçını?

– Amaa...

– Dur karışma. Onların gördükleri nedir biliyor musun? Benim yaşadığım yüce bir olayın, gerçek ve büyük bir olayın -dudak büküyor- belki sadece bir karikatürü. Ben yaşıyorum!

– Bu yüzden onları suçlayamazsın.

– Ya tabii, kabahat bende, biliyorum. O yaşadığım gerçek olayı karikatür hâline getiren benim şiirli çizgilerim! İnanır mısın, çizgilerimi düşündükçe midem bulanıyor. Şu dünyadan bütün çizgileri ve bütün boyaları kaldırmam mümkün olsaydı... Bütün kâğıtları, kalemleri... Roman yazıyor olsaydım, herhâlde kalemleri kırardım.

– İyi ki resimlerimi beğenenler bu söylediklerini...

– Aman be Tarık, bir "onlar" tutturmuşuz, resimlerini beğenenler veya beğenmeyenler, püff! Bana ne be, onlardan bana ne?! Onlar için mi böyle kıvrandığımı sanıyorsun?

Mesele onlar olsaydı ne kolaydı. Ne kolay. Halkın beğenisini kazanmak onca güç değil, inan meşhur olmak da onca güç değil. -Omuzlarını silkiyor, gözleri Tarık'ın gözlerini buluyor- Anlıyorsun değil mi? Gaye, onlar değil!

– Anlıyorum.

– Şu senin Turan ülküsü, düşün bir kez şu anda Irak'ta yaşayan birkaç yüz bin Türk için mi?

– Hayır.

– Evet, anlıyorsun!

Ceren ayaklarını çekip koltuğun içinde büzülüp oturuyor. Tarık, ellerini uzatmak istiyor ona bir an, tutup bu küçük

kadını kaldırıvermek, başının üstünde bir yerlere ●turtmak. Ceren, ●nun kara g●zlerinde, bu şiddetli arzuyu belli belirsiz seziy●r.

– Bir sigara versene bana, diy●r. Mesele şu ki Tarık, içimdeki bu şey... hani sanat aşkı vs. diye saçmalamayacağım da, canavar demeliyim ●na. Evet canavar; güzel, sevgili, aziz canavar, ensiz b●ysuz, sınırsız bir hürriyet istiy●r. ●ysa ben çizgilerimle, b●yalarımla ha bire tutsak ediy●rum ●nu. Ya, bir de ●nun günahı var ●muzlarımda! Bir ada... Uzakta... Ç●k uzak... Bir yerlerde... Yalnız başıma. Yalnız, yalın, çıplak, sade, arı, ben... Ben... Haykırmalıyım... Haykırmalıyım... İşte...

– Tabiat.

– Belki... Ufukların dar ●lmadığı, ●kyanusun tükenmediği, başımı kaldırıp güneşe meydan ●kuyabileceğim... Belki... Belki...

– Evet... Sen dışarı çık. Ve güneşe bak Ceren.

– Yalnız senin yanında.

– İstersen, hiç kimse mâni ●lamaz!

Genç kadının yüzü sıkıntıyla buruy●r, ●lanca alay ve iğrenme ile;

– Kutsal aile bağları, diy●r, t●plumun t●releri! İnsani münasebetler, s●syal mecburiyetler... Daha sayayım mı?

– Hepsinin üstünde ve dışındaysan bunu gizlemeye çalışmakla, canavarından ●nce, kendi kendini tutsak ediy●rsun.

– Ne zannettin ya! ●yle. Ve ● zincirler de taşıyamayacağım kadar ağır! Nasıl dışarı çıkar, güneşe hangi cesaretle g●zlerimi kaldırabilirim? K●rkağım ben, k●rkak. Pis! Hak ediy●rum bu tutsaklığı.

Tarık ●nüne bakıy●r, uzun bir süre yerdeki halıyı inceliy●r, s●nra ağır ağır k●nuşuy●r:

– Aslında Ceren, pis ●lan sen değilsin. Pis bir yerdesin. Gerçekten pis bir yerde... ●rhan'la yan yana durduğun bu

yer, çevren... Pis! Aksi hâlde ne kutsal aile bağları diye alaya aldığın kavram, ne toplumun töreleri, ne insani münasebetler... Hiçbiri sıkmazdı seni. Anarşist değilsin, hiç değilsin. Sanatçısın, yerinde değilsin! Lütfen acılaşma. İnsan için gerçekten lüzumlu olan birtakım kavramlara, inançlara isyan etme. Başka bir ortamda...

– Hür...

– Şu nazik, sakin, anlayışlı kadının değil de, Ceren'in bulunabileceği bir ortamda...

– Onu da altın bir tabak içinde uzatmazlar insana, insan kendisi hazırlar ortamını... Oysa ben kaçıyorum.

– Kaçmak zorunda kalıyorsun.

– Korkağım Tarık, korkağım!

– Gururlusun.

– Ne kastediyorsun?

– Hürriyetin için bile mücadele etmeyi gereksiz buluyorsun, mücadele edeceklerin...

– Elde edebileceğimin yanında, çok küçük ve zavallı şeyler!

– Evet.

– Bunun için mi ilkokulda, bir oyunda çok oynamak istediğim hâlde, ama çok... evden reddedecekleri korkusu ile, kimseye oynamak istediğimden değil, o oyundan bile bahsetmedim?

– Evet.

– Oysa annemle, babamla mücadele eder, ısrar eder, ağlar, rica eder... Yok yok, bunların hiçbirini yapamam... Eğer yaparsam çünkü, o elde etmek istediğim şey küçülür. Dilenmektense, o elde etmek istediğim şeyi küçültmektense, onun hayali ile yaşamayı...

– Anlıyorum... Fakat senin gibi düşünmüyorum. Aksi hâlde...

– Sen de mücadele edemezdin.

– Evet.

– Yalnız sen... Benimkinden biraz farklı... Öyle. Düşmanla acı, sert, amansız bir mücadeleye giriyorsun. Bunun pahası ise canın! Benimkiler ise... bana dolanan sevgililer, sevgili sarmaşıklar! Karşılarında paha olarak canımı koyamam. Can koymak demek, can istemek demek aynı zamanda. Ee ben anamın karşısında, Orhan'ın çocuklarını yahut çevremin karşısında... Hayır olamaz! Canımı koyabileceğim bir mücadele olsaydı kaçmazdım... Ben... senin yanında... seninle beraber mücadele edebilirim Tarık.

Tarık gözlerini kapattı, öyle bir derin çekti ki içini! Ceren sanki bir nefes olup onun ciğerlerine, yüreğine aktığını hissetti. Sarsıldı. Hayır, istediği bu değildi, buncası değildi. Koltuktan kalkıp gerindi, gülmeye çalıştı:

– Öff biz de neler konuşuyoruz! Bak şu eskizlere ve hiçbirinde iş olmadığını söyle, rahatlayayım, haydi. Biliyor musun millet beni beğensin, beğenmesin aldırmıyorum dedim ya, ufak bir yalan. Aslında tenkit ettikleri zaman, garip bir zevk alıyorum.

Odanın içinde dolaşıp Tarık'ın yüzüne bakmamaya çalışıyordu, aklına ne gelirse hemen söylüyordu.

– Fakat şu komediye bak, asıl tenkit edilecekleri değil de getirdiğim, daha doğrusu getirmeye çalıştığım yeniliği tenkide kalkıyorlar. Her ne kadar bu yeniliğin kendi öz ruhumuzda sağlam bir temeli olsa da... Seni sıkıyor muyum?

Ceren, Tarık'ın yüzüne bakabildi. Bu yüz, son derece ifadesizdi;

– Hayır, dedi.

Sanki Tarık'tan başka birinin sesiydi. Genç kadın, nefessiz devam etti:

– Bizde şey var genellikle, bizde diyorum, çünkü dışarıyı pek bilmiyorum, üç aşağı beş yukarı onlar da aynıdır herhâlde... İçinde yaşanılan zamanın sınırladığı bir "güzel"

anlayışı var sanatta. Sanatkâr, bu sınırın tutsağı olmaya mecbur tutuluyor âdeta. Çıkışlara, alışılagelenden ayrı bir renk saçan pırıltıya tahammülleri yok! Güzeli, bu sınırın dışında aramaya çalışırsan veya ruhumuzun, benliğimizin bir yanında uyuşmuş kalmış, eski bir güzeli bulup çıkarırsan kabul edilmiyorsun... Ya küçümseyip silmek istiyorlar seni ya deli diyorlar. Herifler tembel çünkü, seni anlamayan kafalarını, gönüllerini anlamak için zorlayacakları yerde, kavrayışlarının ötesine aşanı reddediveriyorlar, kolaylarına geliyor.

– Fakat dünyada kendini kabul ettirmiş, alışılmışın dışına çıkan, sınırın dışına çıkan bir sürü sanatkâr...

Bu Tarık'ın sesi. Ceren rahatlıyor, sözünü kesiyor:

– Dünyada var, bizde de var belki bir iki... Onların perde arkasında da siyasi, hatta ideolojik sebepler rol oynuyor. Feci bir şey amma öyle. Sen sanır mısın ki Picasso komünist partisi üyesi olmasaydı, bir ideolojik desteği olmasaydı değişikliğini böyle kabul ettiriverirdi? Hele komünizm gibi seksen sekiz koluyla propaganda yapabilen, yaptırtan bir destek. Komünizm, Siyonizm, daha bilmem ne... Alışılmışın dışına çıkmak istiyorsan kendine arı sanat yerine, bir başka destek bulman gerekiyor. Yanlış anlama sakın, ben Picasso'yu son derece -kelimenin üstüne bastı- beğeniyorum. O muhakkak ki, yalnız propagandanın öne ötelediği, kendini şaşırmışın biri değil. Adamda, gerçek sanat gücü var. Zaten bu yüzden de bir kere üne kavuştuktan sonra desteğine de dünyanın tümüne de kafa tutabildi! Neyse... Bana ne Picasso'dan, şundan bundan, bizde sola göz kırpanların şöhretinden? Boş ver... Şimdi, mesele anne! Nedir anne? Çocuklarına sarılan kadın mı? Değil. Çocukların sardığı kadın mı? Değil. Anne yücedir, kutsaldır, falan filan... Peki ama neden, ha neden? Din kitaplarının öğütlemesinin dışında.. Neden? Bu yüceliği sebebi ile verebileyim ki konu yerine oturtsun, değil mi?

Tarık, genç kadının kendisi ile konuşmadığının; yüzüne bakan biraz kanlanmış yeşil gözlerinin, kendisini görmediğinin farkında. Ceren, sorular soruyor, fakat şüphesiz Tarık'tan cevap beklemiyor, ha bire konuşuyor:

– Dokuz ay hamallık! Yücelik mi? yok canım! Uykularını bölmek, inek gibi sağılmak, yedirmek, giydirmek, şöyle yapmak böyle yapmak yücelik mi? Ne münasebet! Para ile anneye değil, bir başkasına da yaptırabilirsin her şeyi. Paranın gördüğü işte yücelik aranmaz. Ne anne, ne? Üff, kadın olduğu için de küçümsenen bir mahluk değil mi? Şu tersliğe bak!

Tarık, nihayet konuşma mecburiyetini duydu:

– Anne çocuğu için canını verir ama bir başkasına para ile yaptıramazsın bu işi.

Ceren dalgın, uzaktan duymuş, uzaktan konuşuyor gibi söylüyor:

– Ha, evet, anne çocuğu için canını verir! Verebilir şüphesiz. Para için kimse yapamaz bu işi... Demek anne bir nevi ülkücü kişi! Bu ülkü, ona Tanrı vergisi.

Bir süre düşünüyor, anneler geçiyor gözünün önünden, bir de Orhan'ın annesi, isyan ediyor:

– Hayır, bütün anneler yapmaz bunu!

– Annene bir düşmanlığın var mı senin?

– Yok canım, deli misin, anam benim için rahat canını verir, ben de çocuklarım için... Veririm! Fakat bir düşünsene, bana göre hayatın ne önemi var? Hayata dört elle sarılmış bir mahluk olsaydım verebilir miydim?

– Bak Ceren, bu mantıkla halledilebilecek bir şey değil, şuur dışı, insiyaki bir şey... Maazallah, Alev bir otomobilin önüne düşüverse, sen hiç hayat benim için değerli mi, değil mi falan diye düşünmeden, arkasından kendini atarsın.

– Öyle... öyle ya. Anne fedakârlık örneği, yetmez! Sevgi, aşk örneği... Değil değil, sevginin, fedakârlığın, ülkünün yani

yüce hislerin sınırladığı, tutsak ettiği bir mahluk. Anne yüce tutsak, örnek değil, tutsak!

– Zaten çizdiğin desenlerde de bunlar var… Bu eskizlerde kadın hem efendi hem tutsak sanki, yani benim anlayabildiğim kadarı ile.

Birden Ceren, çizdiklerini hatırlıyor. Yüzünü buruşturuyor önce, sonra kâğıtları, hepsini çöp sepetine atıyor.

– Bırak bunları, çok çok karanlıkta el yordamı ile ilerledim… Şimdi biraz ışık var gibi, tam değil… Yeterli değil. Tanrı'm! Sanki niçin resim yapıyorum, bilmem ki?!

6

Doktordan eve dönünceye kadar yol boyu, evde çocuklarla konuşurken, hatta onlara masal anlatırken hep Tarık'ı, hep onunla ilgili şeyleri düşündüm... Çağrışımlar, suyu ürperterek çemberlenen halkalar gibi. Bir yerde öldüğüne falan inanmıyorum, yanmam boşuna. Hatıraları o kadar canlı, o kadar taze. Bu, şey gibi, kurşunlanan insanın, yarası sıcakken acı duymaması gibi. Fakat bu nasıl kurşundur ki bazen buz eder yarayı, bazen sıcacık! En son, anne resmine başlayış gecesi geldi aklıma, o geceyi yaşadım, bütün ayrıntıları ile; Tarık'ın içine çektiği nefesle onun bütün damarlarında dolaştım. Canlandım. Nerdeyse atölyenin kapısını açıp içeri girivereceğim. Tarık orada. O kapının ardında. Hürriyet! Gülümsüyordum falan, bacaklarımda bir hafiflik, sofrayı hiç yüksünmeden hazırladım, vazoya çiçek koyup masanın ortasına yerleştirdim... Yemek de iyi başladı, sonra Orhan birden;

– Artık niçin resim yapmıyorsun? diye sormaz mı.

Bir yerime iğne batmış gibi irkiliverdim, soğuk soğuk;

– Canım istemiyor, dedim.

– Şaban telefon etti.

– İyi.

– Reçeteni almadan çıkmışsın muayenehaneden.

– Canım, reçete falan yazmadı ki! Menderes, İnönü, ihtilal daha bilmem ne... Oraya her gidişimde, Doktor Bey'in siyasi fikirlerini dinlemek zorunda mı kalayım, bana ne?

– İyi ama, ● senin için endişeleniyor.

Bütün kanım beynime çıktı sandım;

– Endişelenecek bir şeyim yok benim, dedim. Dedim ya, saçmaladığımın da farkına vardım, "Endişelenecek bir şeyim yoksa niçin gittim, değil mi ya..." İzah etmeye çalıştım. Karısı ısrar etti, zayıflamışım, sararmışım, dalgınmışım... Meliha kocasının dehasına inanmış bir kere, sanıyor ki Şaban şöyle bir bakınca baktığı yerde güller bitecek! Meliha'yı kırmamak için gittim, anlıyor musun?

– İyi ya gittin madem, reçeteni de alsaydın. Bu senin yaptığına...

– Şımarıklık denirse de denmez! Yani ben yapınca şımarıklık olmaz!

Güldüm, güldüm... Orhan elinde çatal, yemeyi bile unuttu, şaşkın beni seyrediyordu. O zaman bir yandan da ağladığımın farkına vardım. Sakinleştim;

– Sıkılıyorum canım, dedim. Çook sıkılıyorum, bildiğin gibi değil.

Orhan gürültülü bir, "Hah" çektikten sonra, beni süzdü:

– Ya benim gibi işin başından aşkın olsa, söyle ne yapacaksın?

Sanki çok mühim bir laf edip de beni bozmuş gibi bir uzun, "Yaaa!" çekti arkasından.

"Hay Tanrı'm, Tanrı'm, ben şöyle 'ne bileyim' kötünün biriyim desem, bu adam geri kalmamak için ben en kötüyüm der. Deliyim desen, ben zırdeliyim, diyecek! Onun için vazgeç kızım Ceren, diye düşündüm, uslan bakalım."

Tabii canım, senin işlerinin çokluğu malum, meselelerin benimkilerle mukayese bile edilmez.

– Öyle demedim karıcığım! Yani hâlinden şikâyet etme demek istedim.

Galiba kurşun yarasının yeri soğudu yine, sordum:

– Kuzum sen hiç Tarık'ı düşünmüyor musun?

Tedirgin oldu, kıpırdadı, fakat çok sakin, hatta çok tatlı bir sesle konuştu:

– Düşünmez olur muyum, düşünüyorum tabii karıcığım. Hep aklımda... Fakat ölenle ölünmez ki, değil mi canım! Haa, yaşıyoruz biz...

Sözünü kestim:

– Onun ölümü normal bir ölüm değil ki Orhan, değil ki...

Kocacığım çatalı bıçağı bıraktı elinden, yorgun, bıkkın yüzüme baktı:

– N'olur başlama yine! Üzülüyorum biliyorsun, hatırlamamaya çalışıyorum.

Rol yapmadığına, gerçekten üzüldüğüne emin olsam, belki... belki değil muhakkak, o kadar yüklenmeyeceğim. Fakat adamın samimiyetine inanamıyorum ki...

– Ben hiç aklımdan atamıyorum, dedim...

Kocacığım kızdı:

– Onun için böyle rüyada gibi dolaşıyorsun, hiçbir şeyle ilgin yok. Kendini de kocanı da çocuklarını da harcıyorsun.

– Harcıyor muyum, insaf et, neyiniz eksik? Hayatımızda bir değişiklik mi var? Maşallah eskisinden de eğlenceli! Toplantılarımız hiç bitmiyor... Çocuklarla da eskisi gibi elimden geldiği kadar meşgul oluyorum... Yaşıyoruz işte...

– Sürünüyoruz, der gibi yaşıyoruz diyorsun.

– Sürünmüyoruz da sürükleniyoruz belki.

Orhan elindeki çatalı fırlatıp attı, adamakıllı öfkelendi; veya bu öfke roldü.

– Seni mutlu edemedim bir türlü! Neyin eksik? Ben sana sorayım, neyin eksik? -Birden parladığı gibi, birden sakinleşti- Çok üzülüyorum karıcığım, seni mutlu edemedim bir türlü, çok... Neyin eksik, ha canım? Biliyor musun, senin yerinde olmak için çırpınan bir sürü kadın vardır şimdi!

"Âşıkların mı cicim? Hani o yazıhaneye sayfa sayfa mektup gönderenler... Alev'i de Selim'i de senin çocukların

●lduğu için seviyo●rum, diyenler." Hay Allah nerden de aklıma geldi bu mektup, Ero●l bahsetmişti galiba... hiç düşünmeyecektim bu ko●nuyu. İçimde salkım saçak buzlar sarkmaya başladı yine. Acılaşmıştım, "Kim bu kadın," diye düşündüm, "yatak ●damdaki so●n bö●cek?"

– Hayır canım hiçbir şeyim eksik değil, evim, yardımcım, ●to●mo●bilimiz var... İsteyen ●lursa cidden, tümünü birden vereyim ●nlara, ama seninle beraber vereyim. Hepinizi alsın, hayrınızı gö●rsün!

Sesimin kuruluğuna, bıkkınlığına rağmen gülmeye başladım:

– Biliyo●r musun, her şey benim?! Hiçbir şey benim değil, Sen dahi... Bunu anlayabilir misin ●rhan?

Aklınca alay etti; galiba ciddileşmek işine de gelmiyordu:

– Nasıl anlayabilirim, senin kadar duygulu ●lmam mümkün mü?

Yine de izah etmeye çalıştım:

– Duygu meselesi değil bu ●rhan. Avuçlarıma aldığım şey kaymıyo●r, kaçmıyo●r; görünüşte belki, fakat ben ●nu hissetmiyo●rum, benim diye hissetmiyo●rum, anlatabildim mi?

– Şaban'ın ilaçlarını alacak mısın?

– Hayır, bir süre için beynimi uyuşturmak ve kanımı çö●ğaltmak istemiyo●rum... İşte bir süre devam edecek bu hâl. So●nra yine, eski hikâye... Daha ö●nce de kullanmıştım ●nun ilaçlarını, biliyo●rsun.

– Peki, n'apalım karıcığım?

Ö●yle masum, ö●yle yumuşak so●ruyo●r ki, gö●ren biri, ●nu benim için gerçekten bir şeyler yapmak isteyen, beni seven bir ko●ca sanacak. Yıllar yılı ben dahi, ö●yle sanmadım mı?

– Resim yapmaya başlayabilsem, dedim...

– Yaaa iyi ●lurdu, Şaban da ö●yle sö●yledi.

– Tarık'ın po●rtresini yapıyordum.

– Bırak ●nu.

– Tarık'ın resmi yarım kaldı. Korkuyorum şimdi, boyalarımdan, fırçalarımdan. Hatta atölyeye girmekten, onun resmi üzerindeki örtüyü kaldırmaktan... Altın Hanım, bezini örttüm toz kapmaz, merak etme demişti. Demek, şimdi üstü örtülü. İşte... Yapamayacağım gibi geliyor, bir daha hiç resim yapamayacağım. Sanki bütün kabiliyetimi yitirdim.

Öylesine içten konuşuyordum ki, o da samimiyetle karşılık verdi:

– Karıcığım, seni resme Tarık başlatmadı ki. O gelmeden önce, mükâfatlar kazanıp duruyordun. Tarık'ın sana bir etkisi olmadı ki resim konusunda, ölünce yeteneğini kaybetmiş olasın! Saçma bir his bu.

– Tabii saçma. Kaç defa kendi kendime söyledim aynı şeyleri, fakat mümkün değil. Hiç ama hiçbir şeyim kalmadı sanıyorum, ellerim durdu sanıyorum. O portrenin yarım kalması... Hem üzerinde çalışırken haberi almam...

Orhan galiba belli belirsiz bir kıskançlık duymaya başlamıştı Tarık'a karşı. Şu Allah'ın işine bak... Geceden sabahlara, sabahtan akşamlara kadar, "Tarık seni gezdirsin." "Tarık senin yanında oturur..." deyip dur da, şimdi bir cesedi, bir aziz cesedi kıskan!

– Ne yani, dedi, Tarık'ın portresi yarım kaldı diye, bir daha fırça almayacak mısın eline? Saçmanın da ötesinde! Bu kadar... Bu kadarı olmaz ki!

Hışımla kalktı sofradan, gazetesini alıp koltuğa yerleşti. Ben masayı toplamaya başladım, bir taraftan da, "Acaba haksızlık mı ediyorum?" diye düşünüyordum. "Kendimde Selma'yı şunu bunu kıskanmaya hak buluyorum da, onun kıskançlığını hazmedemiyorum. Hakaret ediyormuş gibi geliyor bana. Duygusunu örtmeye çalışmasa, kendini olduğundan başka türlü göstermeye kalkmasa... Tanrı'm hiç olmazsa, bir tek şu kıskançlığını açıkça belli edebilse... Fakat hayır, Tarık'a karşı değil... Olmamalı... Olamaz! O öldü... Hem de nasıl..."

Sofrayı topladıktan sonra çocuklara baktım, ikisi de uyumuş, ikisi de üstünü açmış... "Allah'ım onları mesut et..." Her geceki duam. Sonra kahve yapıp Orhan'a götürdüm, koltuğun kenarına oturdum. Şu an aradığım sadece şefkat ve samimiyet.

– Canım, dedim, çok çaresiz gibiyim, çok yalnız gibiyim, n'olur yardım et bana!

Gülümsedi, saçlarımı okşadı. O an çok mutluydum. Bütün vücudumun gevşediğini, iliklerimin ısındığını hissettim. Öyle muhtacım ki... Kahvesini içerken eli saçlarımdan boynuma, boynumdan göğüslerime kaydı. Bu eldeki heyecanı iyi tanırım; irkildim, toparlandım:

– Sevişmek istemiyorum.

– Karıcığım, karıcığım! Neden?

Orhan'ın sesi tatlı, fakat sabırsız ve ihtar ediciydi. Kalktım yanından, şaşırdı:

– Nereye gidiyorsun?

– Su içeceğim.

– İşte böylesin... Böylesin işte!

Bu adam, bana karşı hiç kaba olmadı belki, belki pek az. Bu sözlerde de bir şey yok, fakat sesinin tonu, yüzündeki anlam, suratıma atılan bir tokat gibi. Ezildim sanki. Odadan çıkarken,

– Bana da bir su getir, dedi.

Başımı buzdolabına dayayıp öyle kalakaldım. Kendimi suçluyordum. "Niçin böyle yaptım? Ya yarın gider başka bir kadınla sevişirse..." Ah içimdeki şeytan! Bir de hemen daima, hak terazisini dengelemeye çalışan var; "Başka kadınlarla seviştiğinden kuşkulanmasan onun temasından bunca sinirlenmezsin, suçlama kendini," dedi. Ve ben sadece, "Allah'ım, Orhan bana ihanet ediyorsa elime açık delil geçsin. Yok değilse n'olur şu içimdeki şüpheleri sil," diye dua ettim. Bu dua ile küçülüyordum, farkındaydım.

Biraz oyalandım mutfakta, odaya döndüğüm zaman Orhan'ın gazetesi kaymış, başı düşmüş, uyukluyordu. Bardağı sehpanın üstüne bıraktım, yavaşça sarstım onu:

– Orhan, Orhan... Uyuyorsun, haydi kalk... Orhan, Orhan.

– Hıı, haa? -Toparlandı- Uyumuşum, çok yorgunum çok... Şu işler...

– Su içecek misin?

– Su mu?

– İstemiştin ya.

– Haa, ver.

Suyunu içti.

– Yatayım ben, yarın erken kalkacağım yine... -Yürüdü, durdu- Gelmiyor musun?

– Geleceğim, geleceğim tabii, sen git...

Yatağa girerken titriyordum, hiç uykum yoktu, yapacak başka işim de yoktu. Bir süre Orhan'ın muntazam nefeslerini dinledim. "Bir ağlayabilsem, gülerek falan değil, sadece ağlayabilsem... Rahatlarım mutlak," diye düşünüyordum. Sigara yaktım, kibritin ışığında Orhan'ın sakin yüzü görünüp kayboldu. "Bu adam bu kadar hissiz mi, nasıl rahat uyuyor? Tarık değil ben ölsem, ya maazallah çocuklar ölse, yine uyur herhâlde, mutlak uyur," diye karar verdim. İçimde bir öfke büyüyordu. On yılın biriktirdiği küçük büyük öfkeler, daha büyükleri, hep birleşiyorlar. Orhan'ı üzebilecek, uykularını bölecek bir olay aradım... Bulamadım! Bu gerçek; onu derinden etkileyecek hiçbir şey olamaz. Şu şirketten rüşvet alıyor diye kovulduğu zaman bile uykusu kaçmamıştı. Gerçi şüphesiz vicdanı rahattı ama iftiraya uğramak kolay mı? İçimdeki şeytan, "Belki de gerçekten alıyordu rüşvet..." diyecek oldu. Susturdum onu. Daha iyi, daha iyi ya, etkilenmesin bir şeyden, uykuları bölünmesin, ne iyi. Benim gibi harap olacağına. Orhan çok yaşayacak, yaşasın varsın. Ben öleyim, çok çabuk

öleyim... Ne kadar çabuk? Yaa, çocuklar değil mi? Onlar var! Çocuklar, üvey anadan zarar görmeyecek yaşa gelseler bir, bir gelsinler, hemen öleyim. Selim, on beş yaşına bassa bir, şimdi yedi... Sekiz sene daha var önünde. Nasıl büyüyor, uzuyor, ağırlaşıyordu bu sekiz yıl. Dayanabilecek miyim? Kaçmak istiyorum ysa, her şeyden, herkesten. Cümle seslerden, bütün ağırlıklardan. Hayır hiçbir sorumluluk istemiyorum. İs-te-miyo-rum! Yorgun olan benim Orhan, ben. Senin kadar işim yok, hiç işim yok. Yalnız yükü taşıyan benim, mesuliyeti... Evin, çocukların, senin, kendimin, Tarık'ın Kerkük'tekilerin... Bütün öbürlerinin... Tanrı'm çıldıracağım! Sen büyüksün, esirgeyensin, çocuklarımı, evimi, memleketimi, bütün Türkleri koru Yarabbim... Nasıl korkuyorum... Şöyle bir yorganı çeksem başıma, büzülüversem. Hiçbir şey duymasam. Sessizlik! Ah, anama dönmek istiyorum galiba, anamın rahmine. Duygusuz, sorumsuz, fakat sıcacık bir odada, beslenen ve uyuyan bir cenincik! Et parçası! Bu da mı gurur Tarık? Hayır. Bu pislik. Anlaştık. Tamam!

Orhan horlamaya başladı, başını çevirdim. Sola döndürünce kesiliyor sesi.

"O et parçasından iğreniyorum. Ceren kaçma. Kaçma! Güçlüyüm, diye övünüyordun bugün, şimdi annene dönmek istiyorsun... Leylak ormanını düşünmeye çalıştım; bütün çiçekler birden açmış. Eflatunu ne çok seviyorum. Şu yatak odasının renklerini niçin değiştirmiyorum sanki? Eflatun yapayım her şeyi; duvarları, perdeleri, yorganı, yatak örtüsünü... Leylak ormanını odama getireyim. Hatta yarın, kocaman bir şişe leylak kolonyası alayım..." Karar verdim. O an leylak kokusunu nasıl özlüyordum.

Tekrar kibriti yakıp saate baktım. Biri yirmi geçiyor... Geç olmuştu yine, güya erken yatmıştım. Ne vardı sanki şu Şaban'ı konuşacak... Sonra Orhan'a Tarık'ın yarım kalmış portresinden

bahsedecek. Uyumak istiyorum. Şimdi, böyle kurşunla vurulmuş gibi birden, düşüp uyumak. Doktora söyleyemedim. Orhan'a da "Hep Tarık'la beraberim, dünü bugünü iç içe yaşıyorum. Dün öldü, bugünü de öldürüyorum. Kabahat bende, siz haklısınız," diyemedim. Tekrar kararlar almaya başladım: Tarık'ı düşünmeyeceğim artık. Alev'in resmini yapacağım... "Boşlukta bir salıncak -yâr gidip / yâr gelip / yâr sallanacak-." Hayır efendim, düşünmeyeceğim artık! Alev poz versin bana. Büyüyor, yüzü manalanıyor, kaçırmamalıyım şu zamanı, çizmeliyim. Garip bir çocuk, bazen edepsiz, hırçın! Bazen çok mahcup, çekingen... İçine kapanık, mutlak açılması lazım. Selim'i kıskanıyor, hırçınlığı ondan.

– Bu kız çok akıllı, demişti bir gün Tarık, berrak, tertemiz bir muhakemesi var, yaşına göre çok olgun, iyi düşünüyor... Azıcık hırçınlığına da sen göz yumuver, hatta bırak daha da hırçın, saldırgan olsun. Boş ver, iyidir içe dönüklükten. Büyüdükçe kendi kendini dengeler.

– İyi bari, bekle de büyüsün, sana vereyim.

– Sen verirsin, ama o varmaz.

– Halt eder! Seninle mutlu olurdu.

– Olmazdı tabii, aşka hiç vakit ayıramamış ihtiyar bir budala gözü ile bakardı bana.

– Sahi Tarık, sen hiç âşık olmadın mı?

– Aaa olmaz olur muyum, oldum tabii... Altı yaşından, on yedi yaşına kadar, her ay muntazam âşık oldum!

– Ciddi soruyorum.

– Olmadım herhâlde Ceren, hakkım yoktu ki âşık olmaya. Kafamı, yüreğimi, bütün benliğimi davaya adamam lazım geldiği öğretildi bana. Tek aşk bildim, öğrendim. Başkasına hiç kaymadım, iyi zaptım. Zaten vaktim yoktu ki... Şimdi de...

Yatağın içinde dönüp duruyordum. "Hani düşünmeyecektim onu." Hayır uyuyamayacağım!

Kalkıp mutfağa gittim, kocaman bir bardak aldım, yarıya kadar konyak, üzerine su doldurdum. Bir nefeste diktim kafama.

Daha odaya dönerken yer hafiften sallanmaya başlamıştı. Sakinleştirici ilaç alıp da önce, sonra içersem hemen tesir ediyor. Eşyalar önümden uzaklaşıyor gibi oluyor.

Yatağa girince gülmeye başladım, kendimi tutmaya imkân yok, galiba yüksek sesle de konuşuyordum:

– Haydi bakalım Ceren Hanım, şimdi de uyuma bakalım görelim! Mogadon, derken konyak! Layıktır sana. Efendim neymiş, uyku ilaçları ile alkollü içkiler beraber alınmazlarmış! Hah, lafa bak. Ben aldım, alındılar değil mi? Hiç itiraz edeni çıktı mı? Zıbar uyu Ceren Hanım, zıbar uyu... Tarık... Tarık sen şimdi biliyorsundur kocamın sevgilisi kim? Bana anlatsana, söylesene, haber versene... İhtilal olacak mı, olmayacak mı, onu da bilirsin. Bak görüyorsun, çok tedirginiz, bir de ben ayrıca dertliyim biliyorsun. Çare bulamaz mısın? Sen yalvarsana Tanrı'ya! Bizim için, şehitsin, duan kabul edilir. Orhan'ın sevgilisi olmasın, ihtilal olmasın... "Olacak," diyor Şaban. Sana ne be Ceren?! Olursa olsun. Sen ne bilirsin hangisinin hayırlı olduğunu?! Boş ver ihtilali, karışmıyorum Tarık, hangisi hayırlı ise o olsun... Sen daha iyi bilirsin. Resim yap diyorlar bana; Şaban da Orhan da Selma da... Yapamıyorum... Ne olacak, yapmayım değil mi, boş ver... Yaparken pek mi memnundum kendi kendimden, sanki harikalar mı yaratıyordum? Biliyorsun nasıl kıvrandığımı. O çıkıp bakamadığım güneş, battı! Battı! Fakat sen rahatsın artık değil mi, huzur içindesin?! Cevap versene bana, cevap ver... Tarık! Tarık! Ne olursun, cevap ver!

Başım dönüyordu, her şey dönüyordu... Vücudumun hafiflediğini, inceldiğini, şeffaflaştığını hissediyordum. Sanki Tarık'ı yanı başımda hissediyordum.

– Cevap ver! Tarık! Tarık!

Susuyor!

Gözüm karanlığa alışmış, perdenin ucuna dikiyorum bakışlarımı.

– Hiç olmazsa bir işaret ver, perde oynasın mesela. Oynasın. Buradasın çünkü, biliyorum Tarık, bu-ra-da-sın! Bir işaret n'olursun?! Tarıkk!

Perdenin ucunda, belli belirsiz bir kımıldama!

Korkuyor muyum? Yok hayır, titriyorum sadece, "Onun işareti değil bu," diye düşünebiliyorum. Telkin ediyorum kendi kendime.

Başım yastığa düştü, gözlerimi kapattım. "Peki nasıl temas ediyorlar ruhlarla, ben niçin edemiyorum? Tarık, niçin gelmiyorsun bana? Niçin? Niçin? Seni hiç rüyamda da görmedim! Rüyamda bile görünmüyorsun bana. Niçin Tarık?"

Ayıldım mı, bütün ışıklar mı yandı, birden bir şey keşfediverdim; ben Tarık'a da öfkeliyim! Kızıyorum ona. Öldü diye kızıyorum, öldü ve beni yalnız bıraktı diye kızıyorum. Acımam ona değil, özüme!

O zaman kendimden iğrendim ve çok fazla korktum; Orhan'a sarıldım.

– Orhan bırakma, beni yalnız bırakma.

İçimdeki şeytan güldü galiba: "Sen de asalak gibi yapışmasana adama be! O sevgili sarmaşıklara sen de sarılmasana! Hem ne diyor doktor; 'Erkeklerin fizyolojik ihtiyaçları, tıpkı tuvalete gider gibi... Bu hâl, karısına karşı ihanet kabul edilemez,' diyor... Tıpkı tuvalete gider gibi."

Midem ne kadar çok bulanıyordu. Gözlerim kapalı, istediğim o kurşun uykusu yok. Kafam, bozuk bir motor gibi ağır ağır çalışıyor. İçimde bir yerde iniltiler; 'öldü' diye değil, 'beni bırakıp gitti' diye yanıyorum! Tanrı'm, bu kadar mı bencilim ben? Bu kadar mı vahşi, gaddar? Gayrı özümden de iğrenmiyorum; cam gözlerle, camdan gerçeklere bakanlar gibiyim.

M●gad●n artı k●nyak! Ve karanlığa d●ğru giden, bir uzun, bir uzun, daracık iskele. İşte, onun üzerinde k●şmaya başladım. Beyaz geceliğimin etekleri ayaklarıma d●laşıy●r, aldırmıy●rum, k●şuy●rum. Direkler var iskelenin iki yanında; bir ● direğe bir bu direğe sarılıy●rum. Zikzaklar çiziy●rum, ayaklarım çıplak. Üff iskele ne kadar uzun ve beyaz, karanlık ne kadar derin! "Neyin eksik?" ●rhan'ın sesini duydum, bağırdım avazım çıktığı kadar: "Güneş… Güneş y●k." Kendi sesimi duymadım… İskele ç●k uzun ya, artık k●şamıy●rum, bacaklarımı kaldıramıy●rum. "Uyuyayım bari," dedim… "Uyuyayım bari," dedim… Sabaha kadar ne ç●k s●yledim bu s●zü.

7

● sabah ●rhan;

– Dün gece hiç uyuyamadım, dedi, ne vardı sanki beni k●ltukta bırakacak?! ●rada uyuklamışım, tabii yatağa yatınca uykum kaçtı, gerildim kaldım.

– Canım, su istedin, d●ndüğüm zaman h●rluy●rdun.

İtiraz etti:

– Ben hiç h●rlamam.

– Allah Allah, yanında yatan benim.

– Sana ●yle gelmiştir, hayal etmişsindir. Şaban diy●r ki; Ceren'in muhayyilesi ç●k kuvvetli, kendi hayallerinin tutsağı ●luy●r.

– Haa, dedim, -sesimi ciddileştirerek- Şaban ●yle demişse d●ğrudur. Hatta senin h●rlamadığını da ● s●yledi değil mi? Muhakkak.

●rhan güldü, ş●yle sevdiğim gibi, ç●cuksu, saf, pırıl pırıl. Ben de güldüm.

● da ısındı:

– Karıcığım, vallahi ç●k üzülüy●rum bu hâline.

Umutla s●rdum:

– Hangi hâlime?

– Bilmem, makine falan gibi hareket ediy●rsun, hayatımız devam ediy●r eskisi gibi, daha da eğlenceli, fakat sen her şeyi… bilmiy●rum, dedim ya, makine gibi yapıy●rsun.

– Bunu anlayabildiğine göre... Sana ihtiyacım var Orhan, dedim, daha çok yanımda olmanı istiyorum, yanımızda olmanı.

– Sanki ben istemez miyim karıcığım? Seninle, çocuklarımla, bir cumartesi pazar geçirmeyi istemez miyim? Dinlenmeyi istemez miyim? Keşke bu işi alıp da Ankara'ya gelmeseydik, her şey bana yüklendi. Yoksa seninle beraber vakit geçirmeyi istemez miyim?

– Sahi ister misin?

– Gayet tabii, imkânım olsa! Haldun'u biliyorsun, kadın kız peşinde, bütün işi üstüme yıktı, kurtulamıyorum. Ben de bıraksam iş yatar, ekmek paramız kesilir Ceren, aç kalırız yavrucuğum. Birikmiş paramız mı var, kazandığımı yiyoruz maşallah. Çok para gidiyor eve, biraz daha idareli hareket edemez misin? Kimin için çalışıyorum ben Ceren, senin için, çocuklarımız için değil mi canım?!

"Belki de haklı," diye düşündüm, "büyütüyorum meseleyi. Geceleri geç gelmesi işlerinin çokluğundan, seyahatleri iş içindir. Belki haklı!" Artık düşünmesem ya, ne gezer! "Ya," diye geçiyor içimden, "Orhan'ın yazıhanesi mi diyenler, tam sohbet yeri, gelen giden, neşemizi buluyoruz, içimiz açılıyor! Sonra geçen gün Haldun'un karısı; 'Ağzımı açtırmayın Orhan Bey, kabul günlerinde bile sizin lafınız ediliyor,' demedi mi?! Benim tanıdığım kadınlar, kabul günlerinde kocamın lafını ederlermiş, nedendir? Haldun'un karısı, ağzını açsaydı ne diyecekti? Ah insanlar çok kötü... Orhan'ı da kendi kocasına benzetmek istiyor!"

– Daldın yine Ceren.

– Daldım mı? Neyse. Bu gece erken gelebilecek misin?

– Bilmem, telefon ederim.

– Nedimler gelecekler.

– Sen idare ediver, yetişirim merak etme.

–İki tane de kız getireceklermiş.

– Ne kızı?

– Bilmem, benimle tanışmak istiyorlarmış. Amatör ressamlar işte. Biri de akademi öğrencisiymiş, genç kabiliyetler! Herhâlde dernek için faydalı bulmuştur kızları Nedim, mektup yazmış.

– Bu herif deli mi ne? Haftada bir iki görüşüyoruz, gün aşırı telefon ediyor, bir de mektup yazıyor.

– Kadınlar Birliği'nde benim resmi görünce heyecanlanmış, tutamamış kendini. Biliyorsun yazmaya heveslidir... Yazarlık tutkusu! Okumak ister misin?

Orhan eli ile boş ver misali bir hareket yaptı:

– Boş şeylere vaktim yok benim, ne yazarlığa, ne okumaya. Sen oku, bol bol oku.

Aklımdan Selma'nın, "Bu Nedim sana tutkun mu be?" deyişi geçti, garip amma, Orhan'ın tepkisini merak ediverdim;

– Selma, Nedim'i bana tutkun sanıyor, dedim.

Orhan bir duraladı, şöyle bir süzdü beni saçımdan ayağıma, kafasında ölçtü biçti, sanırım ciddi ciddi;

– Zannetmem, dedi.

– Ben de zannetmiyorum tabii.

– Nedim iltifat etmesini seviyor, hislerini de abartıyor.

– Muhakkak.

Kocam gittikten sonra Nedim'in mektubunu tekrar okumak istedim. Hayatında düz çizgi nedir hiç bilememiş. Bir o yana, bir bu yana, ama şiddetle, zevkle, ihtirasla yapışmış; yalnız özüne ve yaşamaya tutkun bir adamın yazısı bu. Koyu koyu Halk Partiliyken ani bir çıkışla Demokrat olmuş ve Halk Partisi'nin, partililerin aleyhine, hatıralarını kapsayan bir kitap yazmış... Fakat koptuğu yerden, "ihanet eden damgası" alnında pırıl pırıl, geldiği yerde ise bu yüzden kuşku ile karşılanan, bir yerden itilen, karşı taraftan tam kabul edilemeyen, ancak iki tarafın da cefasını yüklenen... Son günlerde ise, "Geniş düşünce ve olgunluk" kavramlarına kapılıp eskilere daha şirin görünme derdine düşen... sallanan, tam anlamı ile sallanan

bir adamın yazısı bu. Biriken öfkesini kusacak bir evi var, aradığı ise kabul edildiğine emin olacağı bir dost... O kadar! Kini ile yüceliğe ve hayatın pek basit zevklerine aşkı ile; "Ben varım, sen beni kabul et ve dostum ol," diyen, ancak kabul edildiğinden de hiç emin olamayan, kuşku dolu bir adamın yazısı. Çok iri harfler, kelimeler birbirine karışmış, kırmızı mürekkep! Aslında adım gibi biliyorum, onun bana tutkun olmadığını; karısına basbayağı âşık olduğunu ve her gün dır dır edip dünyayı başına dar ettiği evdeşi yanında olmazsa çökeceğini... Ben, Orhan'ın ilgisizliğinden rahatsız oldum. "Ne yani, saçını başını yolup Nedim'i düelloya mı çağıracaktı?" Hayır, o süzüşü yok mu, kafasında tartışı meseleyi, sanki olabilir mi diye düşünüp olamayacağına, bana iyice baktıktan sonra karar verişi! Bozuluşum bu yüzden... Gerçi kıskançlığını göstermeyi bir nevi erkeklik zaafı sayar ama... Bir zamanlar, "Sen beni, kıskanmazsan yaşamam..." derdi bana. Sonra onun bir arkadaşına, benim kıskançlığımdan yakındığını öğrendiğim zaman, donup kalmıştım gerçekten...

Ve şimdi ben, bir sigara yakıp koltuğa oturdum. Sanki Orhan beni izliyormuş gibi keyifle okumaya başladım:

"Ceren, 'anne'yi hatır için sevmedim. Senin eserini beğenmek için bir mecburiyet duyuyordum. Fakat tabloyu görünce seni unuttum; tanıdığımı sandığım, kabiliyetleri hakkında fikrim olduğunu sandığım Ceren, siliniverdi. Eser kaldı önümde. Eser değil, pardon bir şaheserdi. Bu kelimeyi, kolay ve hatır için kullanmayacağımı bilirsin. Seni tanıdığımı zannetmiştim, meğer ne kadar az tanımışım..." Birden sıkılıverdim, bıraktım okumayı. "Nedim, dokuz yaşını geçtin mi, ha geçtin mi?" diye sormak geçiyordu içimden... On beş gün önce de, "Senden büyük hiç kimse olamaz, dostların arasında ve dünyada. Şarj durumundasın. Dostlarına da -eğer sana inanmış, güvenmişlerse- etkinle doluluk katıyorsun. Onları da şarj ediyorsun," diye yazmış, Orhan da katıla katıla gülmüş;

– Kaçık bu adam, demişti.

●ysa, "Haklı bu adam, sen gerçekten öylesin," demesini isterdim. Yahut ●nun, bana böyle şeyler söylemesini. İltifatı yalnız k●camdan beklerken acaba ç●k mu daraltıy●rum dünyamı? Güneşimi, kendimi mi batırıy●rum? Elden ne gelir, öyleyim işte? Tutsak! Mektubu buruşturup tablaya attım. "Anne" hakkında hiç kimse konuşmasın istiy●rum. Hele methederlerse büsbütün kızıy●rum. Ne anlar ●nlar be, ne anlar! Anne'yi yaparken Turan'ı duyuy●rdum ben, Tarık yanı başımdaydı, ●nun s●luğu idi beni yaşatan. Verebildim mi, Tarık'ın s●luğunu, gücünü, ülküsünü... Y●● ne gezer? Layık mı ● tabl● Turan ülküsü'ne? Y●●! ●nlar ne anlar, duyabildiler mi renklerimde Turan özlemini, çizgilerimde tutsak Türklerin ıstırabını, kavrulmuşluğunu görebildiler mi? Turan Anne'ye kavuşma çabasını, tutsak Türklere hürriyet, diye haykırışımı, işittiler mi? Hayır, hayır! ●nlara, ne anlarlar diy●rum haa, ha! Sen anlatabildin mi kızım Ceren, duyurabildin mi? ●nların ne suçu var? Keşke tenkit etseler, ● zaman b●yun büküp; "Haklısınız," diyebilirim, "yaşadım fakat anlatamadım. Bir dünya yaşadım, bütün renkleri ve heyecanları ile, gücü ile, zavallılığı ile... Fakat tuvale aksettirecek yeteneğim y●ktu. ● dünyadan ve bilhassa Tarık'tan özür dilerim."

●ysa ç●k beğeniy●rlar, kutluy●rlar hep. Bir kadın görüy●rlar, tek bir kadın... Kutlamalar ●nun üstüne. Bütün tebrikler, aslında gereksizdi. Gözlerinin gördüğü renkler, kadının bekleyişindeki sabır ve irade, ellerinin gücü... gördükleri ile sınırlanmıştır. Biri çıkıp, "Yahu fena değil ama bu tabl●da eksik bir şey var," diyebilse ferahlayacağım. Çünkü ● zaman, ● dünyaya d●ğru bir adım atmış ●lacak. Sanki Tarık'ın s●luğunu bir nebze duymuş ●lacak.

Büsbütün keyfim kaçtı... Akşam için yemek listesi tanzim ederken, "Keşke Tarık, 'anne'nin tamamlanmış hâlini görebilseydi," diye düşündüm hep.

* * *

Nedim'in bana getirdiği kızlar, bir âlem! Bir, Sevim ●lanı, esmer, çirkin... S●n derece hırslı g●rünüy●r. Ve galiba yükselmek için "zavallılık," hani taşradan gelmiş bir kabiliyetin, büyükşehirdeki şaşkınlığını ●ynuy●r. Arada bir r●lünü unutup kırk yıllık "büyükşehir" hatunu havasına geçiy●r, memleketinin -Malatyalı idi galiba- âdetlerini, t●resini, taassubunu alaya alıy●r. Bizim, "Ressamlar Derneği"ne girmeyi ve faal ●lmayı istiy●r. ●ysa fikirleri bizim ●lmaktan ç●k uzak, yerli ●lan her şeye karşı garip bir tiksinti duyuy●r. Saklamıy●r da. ●smanlı Sanatı diye bir şey kabul ettiği y●k, müziği, hatta mimariyi reddediy●r. Bir ara "Ayas●fya ●lmasaydı, Sinan acaba Süleymaniye'yi yapabilir miydi?" demez mi? Tüylerim diken diken ●ldu. Nedim atıldı hemen, ●rta Asya Sanatı'ndan dem vurdu, Türkistan'daki camilerden bahis açtı, katal●glar indi, Emel Esin Hanım'ın, "Türkistan Sanatı" karıştırıldı. Bütün bu çabaları yersiz buluy●rdum yine de, "Ayas●fya, Süleymaniye'nin şantiyesi gibidir," diye bir laf ettim; kız, kem küm... "Ç●raplarda, ●yalarda bir şeyler ●labileceğini, halk sanatı eğer incelenebilseydi, yani Batı'ya açık ●lsaydı ümitli ●labilirdik..." falan gibi de saçmalar düzdü. D●ğrusu fazla dinleyemedim. Nazik, sevimli tebessümümü taktım yüzüme, baş salladım daha ç●k. Öbürü, Fatma ●lanı; ince, uzun, kumral, hani insan zarif diyebilecek, havası ç●k mürai ●lmasa. Bana hemen, "ablacığım" diye hitap etmeye başladı, ideali benmişim! Şiddetle reddettim:

– Hiç ●yle şey ●lur mu? Siz gençler beni ideal ●larak alırsanız sanatınız bir adım daha ilerleyemez. Beni tenkit edin, fakat ukalaca değil, anlayarak, bilerek tenkit edin, daha iyisine, daha mükemmeline ulaşmaya çalışın. Kimseyi idealize etmeyin, hiçbir sanatkâr tam değildir. Nasıl s●yleyeyim, en güçlü, en mükemmel sanatkâr Tanrı'dır. ●nun ●nünde kulların, ●zellikle sanatçı kullarının hepsi yetersizdir. Sanatınızda mükemmelleştikçe ●'nun y●luna yakınlaşmış ●lursunuz. Bu

yüzden diyorum ki, bizden, hele dışarıdan hiç kimseyi idealize etmeyin; kendi yüreğinizi dinleyin, milletinizin karakteri ile asırlardan beri yoğrulmuş, incelmiş, kendine has bir hava kazanmış olan sanatı temel belleyin, binanızı onun üstüne kurmaya çalışın. Zaten bizim derneğin gayesi de budur.

– Ben de onu soracaktım, dedi, niçin bu kadar milliyetçilik?

– İşte bu yüzden, gaye maddesi yüzünden, sanatta tabanı işaret ediyoruz, tavanı değil. Bu taban, temel, pek tabii, kendi öz değerlerimiz.

– Pek anlayamıyorum, dedi Sevim, mesela, Hasırcı'yı alın. Kendisini milliyetçi sanatçı olarak lanse ediyor, cephenin tek ressamıyım diye övünüyormuş, anlamıyorum nereden geliyor milliyetçiliği. Tarihî resimler yaptığı için mi?

"Acaba sanat nedir, resim nedir anlayabiliyor musun?" diye geçti içimden, fakat sabırla izah etmeye çalıştım:

– Hasırcı'ya milliyetçi değil, millidir, diyebiliriz. Gerçekten konularını hep bizden, tarihimizden alıyor. İddiasına göre, tarihteki şahısları insan yönleri ile vermeye çalışıyormuş, zaafları, küçük tutkuları hatta çirkin yanları ile. Olabilir, bir iddiadır. Yalnız o zaman, Ratip Tahir Burak, bu işi daha iyi yapıyor, demek gelir içimden. Biliyorsunuz, onun Barbaros serileri vardır, pek çok konusu hep tarihimizden seçilmiştir. Hasırcı'dan üstün yanı, konularını roman hâlinde de verebilmesi. Tarihteki hemen bütün önemli şahısları, onun resimli romanlarında; küçük yönleri, tutkuları velhasıl bildiğimiz insan olarak görmek mümkün. Şu basit insan.

– O hâlde size göre, sanatçı bile değil Hasırcı, öyle mi?

Bu tehlikeli sualin üstünde durmak istemedim, dedim ki:

– Kişinin, milliyetçi sanatçı sıfatını kazanabilmesi için; tarihteki olayları ve şahısları, bugünün şartları içinde, bugünün gözleri ile değerlendirmemesi lazım. Ne dersiniz? Bana göre, onları saygı duyan ve seven, ama alabildiğine seven bir gönlün

süzgecinden geçirerek vermesi, çok daha sağlıklı olur. Bugün yaşayan sanatçı, konusunu tarihten alacaksa içinde hiç olmazsa bir nebzecik, tarihe karşı hata işliyor muyum, endişesini taşımak mecburiyetindedir. Çünkü ele aldığı tarih öz geçmişimizdir. Resim yapıyorum diye, tarihçi değilim diye, istediğin gibi oyna renklerle, çizgilerle. Anlatabiliyor muyum? Hasırcı'nın geniş muhayyilesi, kendine has renkleri var, bir başkasının etkisinde de kalıyor, Kemal Temiz'in, ama ziyanı yok, asıl o bahsini ettiğim gönlün süzgecinden geçmiş renkler ve çizgiler değil onunkiler.

O gece için fazla bile konuşmuştum, artık sustum. Aldı Orhan; Orta Asya'dan bu yana, çeşitli isimlerle hâkimiyetler kurmuş fakat tek olan, bizim olan ruhu izah etmeye çalıştı. Göktürk, Selçuklu, Osmanlı... Türkiye Cumhuriyeti ve irili ufaklı birçok hâkimiyet. Teker teker anlattı, tümünde aynı karakter, aynı töre, aynı kültür. Değişenler yalnız teferruat. Onu hayran hayran dinledim, benim duyup da kelimelere dökemediğim şeyleri, Orhan ne güzel ve açık anlatabiliyor. Hatta benden, Tarık'tan, şundan bundan duyduğu bir iki cümleyi, ne çok süsleyip, genişletip açık açık izah ediyor. En garibi de, hepsi kendi fikirleriymiş gibi. İşte ben, bu en garibinde sallanmaya başlıyorum. Onun konuşmasındaki ışıltı, sönüyor. Kocam siliniyor, iyi bir komisyoncu beliriyor gözümün önünde, fikir komisyoncusu! Mükemmel bir satıcı!

Selma da gelmişti, hemen hiç katılmadı konuşmalara. Hep süzdü herkesi, yüzünde o bildik, tiksintiyle karışmış alaylı tebessümü. Nedim'i ve karısını, bir bebek gibi oyaladığının farkındayım. Ne geçiyor kafasının içinden? Yoksa o dahi anlayabilir mi Orhan'ı benim kadar? Kızlara önem vermedi zannediyordum.

Yanılmışım!

8

Selma yüzünü buruşturup sigarasının dumanını Ceren'in suratına üfledi:

– Nedir Allah'ını seversen ● kızların hâli?

– Genç yeteneklerimiz!

– Şu Nedim de amma mal şeyleri tanıştırır sizinle ha! Bir de sinemacı hatun vardı.

– K●cası sinemacıydı.

– Karı da Allah bilir ya, vesikalı!

Ceren, düşündü, ● küçücük kadını hatırladı, güldü. Ne ç●k iltifat ederdi Ceren'e. Hele resimlerini tahlil edişi, belki hiç kimse, Ceren'i resimlerinden bu kadar iyi bulup çıkaramamıştı.

– İyi laf biliy●rdu, diye mırıldandı.

– B●k biliy●rdu, biraz telepati, birç●k kurnazlık… Hepsi ● kadar. Hepiniz hayran kaldınız, ağzının içine baktınız.

Ceren, daha ç●k gülmeye başladı:

– Hatırlıy●r musun, renkli ç●raplar giymişti bir gün de, Nedim, ● nasıl ç●raplar deyince…

– Bilmem neresine kadar açıp g●stermişti!

– Peki s●nra, neden birdenbire yüz çevirdi, hiç çözemedim.

– Herhâlde ●rhan'a sulandı, ● da yüz vermeyince…

Mümkün.

Ceren, "Bir kadın sözü geçtiği zaman, hemen ardından Orhan gelmese..." diye düşündü. Neşesi kayboldu, "Belki Orhan kadına asıldı da kadın bize yüz çevirdi. Hepsi mümkün. Ben de bu mümkünleri sıralamasam ya. Bütün küçüklüklerden iğrenip en küçüğünü yaşıyorum!"

– Bu kızlar, dedi Selma.

– Evet?

– Biliyor musun Fatma olanı, yani affedersin, biraz seni hatırlattı bana görünüşü.

– Nee?

– Boş veer.

– Kumral, yeşil gözlü, başka?

– Dişleri bozuk... Selma gülüyordu.

Ceren, "Evet belki bu yüzden rahatsız oldum, garip bir huzursuzluk... Orhan'la evlendiğim ilk günlerdeki hâlime!" diye düşündü.

– Şimdiki bana değil, eski bana benziyor. Artık o kadar zayıf değilim, dişlerimi düzelttirdim, saçlarımı boyadım, değil mi?

– Hımın, senin Orhan'la evlendiğin ilk günlerdeki hâline, fakat affedersin dedim, çünkü havalarınız çok başka! Senin durgunluğuna, soğukluğuna karşı, onda yılan gibi süzülüp insanın içine girmek isteyen bir hâl sezdim. Sanki evinizin bir ferdiymiş gibi, "abla, ablacığım" ne demek o? Daha ilk görüşü seni.

– Sonra bir kere daha uğradı, ben evde yoktum, çocuklarla oynamış. Ama bak, burnu benzemiyor, çok kocaman, bir estetik ameliyat lazım!

– Gözleri de seninkiler kadar iri değil. Biliyor musun, ben bildim bileli küçük gözlü insandan sinirlenirim, hemen saman altından su yürütüyorlarmış gibi gelir. Göz ruhun aynasıdır falan derler ya, doğru. Bu kızın ruhunu gözlerinden sezmek mümkün değil yahut da çok iyi anlamak. Doğruca

bakamıyor insana, konuşurken hep kaçırıyor gözlerini, fark ettin mi?

– Evet.

– Sokma şunu evine.

– Bak lafa bak! Sanki evime gelen birine, "gelme," diyebilir miyim?

– Sana çok iltifat edeni gördüm, hiç tedirgin olmadım, ondan rahatsız oldum.

– Mürai, o belli!

– Başka ne istiyorsun? Sana iltifat edip, sana yanaşıp Orhan'a kırıtıyordu.

Ceren, kocaman bir "off" çekti.

– Selma Allah'ını seversen kes bu Orhan sözünü, canı cehenneme be… Ben onun gardiyanı mıyım? Başını mı bekleyeceğim? Kocama sulanmasınlar ya da kocam sulanmasın diye hiçbir kadınla kızla ahbaplık etmeyecek miyim? Hem o kız nişanlı.

– Ha ha güleyim bari! Akademideki arkadaşlarınla niçin arayı soğuttun?

Ceren, boğulacak kadar sıkılıyordu. "Yarabbi niçin en samimi itiraflarımız, sırlarımız sonradan önümüze koz olarak sürülür?" diye düşündü. Selma'ya kinleniyordu.

– Aptallık etmişim o zaman, kaç yıllık meseleler bunlar, cahildim, aptaldım… Ne dersen de, tamam mı?

– Niye kızıyorsun be gülüm?! Al bütün kızların turşusunu kur bana ne? Dernek deyip geliyorlar, yok tanışmak için deyip geliyorlar, geliyorlar. Sen işte turşusunu kur hepsinin, bana ne! Sadece uyarmak istedim, başkaları için bir laf ettim mi? Bu, Orhan'ın ağzına giriyordu nerdeyse.

– Kabahat kızda mı? Orhan ağzını açtı, bir daha hiç kapatmadı. Nedim'e bile laf kalmadı.

– Zaten anlamıyorum, resim yapan sensin. Resim üzerine konuşan ise o!

– Boş ver, laf aramızda, eserinin yorumunu yapmak sanatkâra düşmez. Yani diyeceğim, bir şey yaparım, onu yaparken ölürüm, kıvranırım, sancı çekerim…

Selma gülmeye başladı, Ceren sordu:

– Ne var?

– Sancı çekerim dedin de, Hasırcı geldi aklıma?

– Hasırcı mı?

– Hıı, söylemeyi unuttum; geçen sene Mimoza'da tanıştık, bütün takımı oradaydı; tabii malum "anne" konusu açıldı, seni bir tenkit ediyor ki…

– Eee?

– Bir konyak alır mısın?

– Yoksa, adamın eleştirilerine dayanabileyim diye mi?

– Eh, lazım!

Selma kalkıp mutfağa yürüdü; Ceren, onu takip etti:

– Söylesene ne diyor?

Selma buzdolabını açarken gülüyor, bardakları hazırlarken gülüyor, konyağı doldururken gülüyor:

– Adam manyak mı ne! Sanıyor ki, değil Türkiye'de dünyada kendisinden gayri ressam yok.

– Fena değil canım eserleri, bir şey… şey… küçük burjuva ailesinin salonlarını süsleyecek cinsten.

– Mesela dolmuşlara tablo asmak âdet olsaydı bütün şoförler birer Hasırcı edinirlerdi, değil mi?

– Yok değil, ama Hasırcı ressam değil de, mesela şair olsaydı, cümle aranjmanların sözlerini o yazardı! -Ceren de gülmeye başladı- Tabloları ise dolmuşları değil de, tam işte, küçük burjuva ailelerinin göstermelik salonları, tam… Tam onun tablolarına göre! Formika sehpa takımları, şu ağır kadife koltuklar, kristal taklidi plastik avizeler!

– Yaldızlı ama yine mermer taklidi, damar damar formika yemek masası takımı, üzerinde hiçbir zaman yemek yenmez, sırf misafirlere gösteriş için konmuştur salona. Rengi de açık

bej üzerine kahverengi damarlıdır, kenarların sarı yaldızına da uyar!

– Tam •na eş bir büfe!

– Büfenin içinde, kenarları yaldızlı sürahisi ile altı tane su bardağı, yapma çiçekler ve süslü nikâh şekeri kutuları!

Ceren, bardağını kaldırdı:

– Ve duvarlarda Hasırcı'nın tabl•ları... Hasırcı'nın şerefine!

Selma da kaldırdı kadehini.

– Sanatının da!

– Halk için halka rağmen çizenlerin tümünün.

Selma mutfak iskemlesine ata biner gibi •turdu. Ceren sırtını buzdolabına dayamıştı. Havada, kaynayan tarhana çorbasının kokusu.

– Bayılıyorum tarhanaya.

– Kalsana yemeğe.

– Çocuklar üzülürler, başka bir gün onları da alır gelirim •lur mu? İkisi de sever tarhana çorbasını.

– •lur, bir gün sırf sizin için özene bezene yaparım, tabii • zaman bir şeye benzemez!

– Ziyanı yok, biz yine yeriz. Ee ne diyor benim için?

– Bir kere efem, Kadınlar Birliği'nin senden de bir "anne" tablosu isteyeceklerini bilseymiş bu, katiyen yapmazmış, vakti mi varmış onun?! Kadınlar önüne düşüp yalvarmışlar da! Efem, yaa! Sana hiç yalvaran oldu mu? Gördün mü?

– Valla yalvarmadılar, bak sen şu işe!

– Evet, seninkilere resim denmezmiş! Anneyi göremiyormuşuz senin çizgilerinde!

Selma ayağa kalktı, yanaklarını şişirdi, hayali bıyıklarını sıvazladı, ellerini göbeğinin üstünde kavuşturdu, öksürüp boğazını temizledi, sesini kalınlaştırdı;

– Ben kendi hesabıma, Ceren Erbilli'nin tablo dediği boyama parçalarından bir şey anlamıyorum! dedi. Yah!

Ceren, boynunu büküp gözlerini saf saf açtı:

– Yaa, o bir şey anlamıyorsa demek ki ben ressam değilim. Keşke annemin bir fotoğrafını çekip, boyayıp onu götürseydim.

İkisinin de gözlerine, konyağın ışıkları düşmeye başlamıştı bile. Ceren;

– Birden başım dönmeye başladı, dedi, ama söylemedin benim sancımla, Hasırcı'nın…

– Dur gülüm, patlama, geliyorum… Bir ara dedim ki, o sizin anlamadığınız boya parçaları var ya, Ceren'in birini yapmak için aylar boyu sancı çektiğini bilirim. Bunun üzerine, takımının hayran bakışları önünde büyük esprisini patlattı.

Selma tekrar yanaklarını şişirip göbeğini sıvazladı, başını arkaya doğru atıp gerdanını meydana çıkardı:

– Ben kadın olmadığım için sancı çekmeyi bilmem, sancısız yaratırım eserlerimi.

– Bravo! Şak, şak, şak!

– Bak ama bak, esprideki inceliğe bak!

– Evet görmez olur muyum? Tıpkı resimlerindeki incelik, espri gibi! Gövdesine uygun.

– Sonracığıma, adam bütün eserlerinden tam tatmin olduğunu söyledi. Her yaptığını beğenmezse, ayrı ayrı bütün yaptıklarına önce kendi hayran olmazsa zaten resim yapmazmış!

Bu kez Ceren, samimiyetle;

– Ne güzel, dedi, ne güzel! Yaptığı şeyi beğenmek, tatmin olmak… Yine de zannetmem ki, Hasırcı da, söylediği gibi olsun. Poz yapmıştır sizlere.

– Tabii gülüm, tabii… Sırf poz adam, kendi şişirdiği bir kocaman balon, bir yerine iğne batacak diye ödü patlıyor. Hem sen anlatmamış mıydın, Avrupa Devletlerarası bilmem ne resim sergisine resimlerinin kabulü için döktüğü teri.

– Hem de bu Demokrat Partiliyim, bizim cephenin tek sanatçısıyım derken, koyu koyu İnönücü bilinen jüri üyesine yalvar yakar olması... Sakın söylemeseydin kendisine.

– Söyler miyim canım? Jüri üyesinin akraban olduğunu bilir herhâlde; kızın sana, senin de bana söylemiş olduğunu, anlar. O kadar aklım var, merak etme.

Ceren çok çabuk içmişti boş bardağı, masanın üzerine bıraktı. Konyağın ışıltısı sönmüş, bezginliği başlamıştı gayri.

– Aman aldırma, dedi, mademki insanların yüzde sekseni, mermer taklidi formika masalara ve yaldızlı bardaklara hevesli, eleştirmenlerin bir kısmı da aynı paralelde. Hasırcı benim için ne söylese haklıdır, boş ver! Ben sancı çekiyorum, ölesiye duyuyorum ve ne yazık bir şey koyamıyorum ortaya. Haykırdığım zaman, duyabilecek bir Tarık da yok! Yorumlar değişik değişik oluyor. Evet... öyle... bırak da Orhan konuşsun benim yerime. Hem resimde, kendi yarım kalmışlığını da tatmin ediyor böylece.

Ceren mutfaktan çıktı, salona geçip kanepenin üstüne uzandı:

– Böyle zamanlarda Tarık'ı arıyorum, biliyor musun?

Selma da geldi, yere oturdu. Kendine tekrar konyak doldurmuştu, bardağı Ceren'e gösterip sordu:

– İster miydin?

– Hayır, başım dönüyor. Kalkıp gideceğim zaten... Üff dedim ki, böyle zamanlarda Tarık'ı arıyorum.

– Nasıl zamanlarda?

– Ne bileyim insanların budalalıklarına şahit olduğum zaman, seninle böyle güldüğümüz zaman, hani o da katılmalıydı diye... Sarhoş olduğum zaman... Eve gitmek istemediğim zaman...

– Onu aramadığın zaman var mı?

Ceren kalkıp oturdu, düşündü bir süre, sonra tekrar uzandı:

– Hayır yok! Yok galiba... Her zaman arıyorum.

Selma susuyor, arkadaşını seyrediyordu; onun sessiz, yüzünde tek kıpırtı olmadan, farkına bile varmadan ağlayışına bakıyordu. Gözyaşları birbiri ardından yanaklarına yuvarlanıyor... Selma, "Tıpkı bir mankenin ağlaması," diye düşündü. "Tarık'ın sözü edildiği zaman, sanki bunun da ruhu uçup gidiyor, bir cesedi kalıyor ortada." Kocaman bir vitrinin içinde gördü Ceren'i, üzerinde siyah pantolon, dik yakalı siyah kazak, iri sedef iğnesi... Öyle yan dönüp uzanmış, kolları ve saçları kanepeden aşağıya sarkmış, solgun plastik yanaklarına yeşil cam gözlerinden, sular damlıyor... Selma irkildi, bu manken hayalini itmek için kalktı, arkadaşının yanına kanepeye oturdu, onun buz gibi olmuş ellerinin birini tuttu, parmağındaki yüzükle oynamaya başladı:

– Ceren, lütfen Ceren... Ağlama! Kalk, otursana biraz.

– Yok bir şeyim, başım döndü, o kadar.

– Var bir şeyin. Ceren, bak... Hay Allah keşke içirmeseydim sana... İçtiğin de sanki, iki parmak konyak. Neden böyle oluyorsun Ceren, ha?

– Bilmiyorum.

– Su getireyim mi, ilaç, vitamin, bir şeyler ha?

– Ne olur Selma, bırak biraz yatayım, başka bir şey istemiyorum.

Selma kalktı, mutfağa gidip çorbanın altını söndürdü. Ceren'in konyak bardağını yıkadı, tablaları döktü. Bir şeyler yapmak, oyalanmak, arkadaşını düşünmemek istiyordu. Kafasının bir yanında durmadan tekrarlanan bir sual, "Ne yapabilir, ne yapmalı?"

Yüzünü cama yapıştırıp durdu. Ankara'nın ilkbaharı, ilkbaharın en güzeli! Ağaçlar tomurcuklanmaya başlamış... Grimavi bir tüle bürünüp sanki sonsuza doğru uzanan kavaklar var. Kolej boşalıyor, öğrenciler...

Bu yolda, Kolej'den Cebeci'ye giden yolda, bir zamanlar Ceren'le, bu vakitler yürüdüklerini hatırladı. O yıllarda, Türk

Eğitim Derneği Yenişehir Lisesi idi adı. Şimdi Kolej! Liseden koleje geçişte görünmeyen bir burun havalanıyor ve kapıda bekleyen özel otomobillerin sayısı süratle artıyor. Kız, erkek öğrenciler âdeta sarmaş dolaş çıkıyorlar okul kapısından. Yoksa o zaman da paralı okuldu, şimdi de. İsim değişikliği bu, kolay mı?! Hem Batı kokusu taşıyan bir isim değişikliği. Batı'nın havası! Kolej! Tabii artacak özel otomobiller. Tabii böyle daracık formalar giyecek kızlar, saçları berber elinden çıkacak. "Kolej'de okumanın" fiyakasını satacaklar, sadece "okumanın" değil. "Tipik yarı aydın kafasının piçleri..." diye düşündü Selma. "Bizim yarı aydının. Ha ha, Batı'dan taşıma su ile dönen beyinlerin ürünleri! Tanrıya şükür ki, bu sudan nasibini almayan, almayı da şiddetle reddeden bir aklıselim sahibi halkımız var. Biraz ayakta isek bu yüzden." İçini çekti. Asıl aydınlarımız reddedebilseydi Batı'dan taşıma suyu, işte o zaman tam ayakta olurduk. Beli bükülmeyecek bir toplum... Geleneklerimize, kültürümüze, aydın sahip çıksaydı... Halkın yaşatması, ne zamana değin sürecek? Bir gün o dahi şartlanmaya başlamayacak mı, bu özentiye kaptırmayacak mı kendini?

Kocasını hatırladı, Kenan'ı... Anası babası, basbayağı köylüydü, iyilerdi. Köyden şehire göçünce küçücük gecekondularının içinde, kendilerini mutlu hissetmişlerdi. Köydeki hayatlarıyla bugünlerini mukayese ediyor, Tanrı'ya şükrediyorlardı... Kenan öyle mi ya?! Onun gözü apartmanlardaydı, özel otomobillerde... Gecekondudaki yaşantısını, köyü ile değil, şehrin en lüks semti ile mukayese ediyordu, haset ve kin dolu bir hırsı vardı. Yakışıklıydı, okuyup mühendis olmuştu, şehirli bir kız almıştı. Yine de gecekondulu damgasını silemediğini sanıyordu alnından. Anasının, babasının köylülüğünü unutamamıştı. Yüzüne bakan herkes anlıyor zanneder, yüzüne bakan herkese kinlenirdi. Selma'nın başına dünyayı dar edişi, onu her konuda köle gibi kullanmaya çalışışı, karısına ille de tepeden bakmak istemesi... Köyden tiksinmesi, töreden

tiksinmesi, Batı'ya hayranlığı, Amerika'ya yerleşeceğim diye tutturması…

Selma silkindi. Bir anda, hatıraların çürük kokusuna kaptırıvermişti kendini. "Bir nesil değişmesi bile kâfi geliyor çözülmeye…" diye düşündü. "Acaba şimdi Amerika'da neyin özentisi içindedir? Orada da kendini itilmiş, kakılmış hissediyor mu? Muhakkak. Kadınlara karşı tutumu, Tanrı'm, değişmemiştir. Yatakta kurmaya çalıştığı hâkimiyet! Küçük gemisidir yatak onun değil mi? Bir sürü forsanın çalışması gereken bir gemi! Kenan da yakışıklı kaptan!"

Genç kadın, midesinde bir sancı duydu, aynı anda Ceren'i hatırladı. Gidip kızı kaldırması lazım artık, "Ne yapabilir, ne yapmalı?" Salona döndü.

Ceren sordu:

– Neredeydin?

– Mutfaktaydım, pencereden bakakalmışım. Kolej boşalıyor, öğrencileri seyrettim. Hava da çok güzel olmalı, sisli, buğulu bir şeyler. Ağaçlar tomurcuklanmaya başlamış, yeni fark ettim. İster misin biraz yürüyelim seninle, ha canım, Kızılay'a doğru? Ha?

– Peki Selma, olur. Bak daha iyiyim artık. Görüyor musun, iyiyim!

– Görüyorum, dedi Selma, arkadaşının gerilmiş, sarı yüzüne bakıp.

Kızılay'a doğru, kol kola ve ağır ağır yürürlerken Ceren;

– Bu bizim yolumuz, değil mi Selma? dedi… Eskiden öbür tarafa doğru yürürdük, ne kadar mutluyduk o zamanlar.

– Haydi be, niye mutluyduk ki?! Kör ölür badem gözlü olur! Bir sürü şeyi dert edinmiyor muyduk, dersleri, oğlanları, anamızı, babamızı…

– Canım onlar da dert mi?

– Bir de içindeyken sorsaydım! Güneş'in partisine, evden izin vermedikleri zaman, dünya başımıza yıkıldı sanmıştık,

müsaade etmiyorlar, demeye de utanmıştık, unuttun mu? Ağlayıp durmuştuk.

– Fakat yine de neşeliydik, canlıydık. Çabuk unuturduk dertleri, başımızı dört duvarın, dördüne de ayrı ayrı vurmazdık...

– Boş veer, daha gençtik, bir hayli budalaydık, o kadar. Boş ver sen şimdi geçmişi, mamafih belki şimdi daha da budalayız ya, neyse. Ne diyorum, biliyor musun? Şu Tarık vardı ya...

– Vardı.

– Boyuna onu düşünmemeye çalışıyorsun, fakat bir türlü de kurtulamıyorsun hatıralardan. Düşündükçe daha da çok batıyorsun! Tıpkı bataklık gibi... Öyle.

– Eee?

– Düşünmeme gayreti de seni yoruyor.

– Bitiriyor.

– İşte diyorum ki, yani ben senin yerinde olsam, bir gün yatar, şöyle sabahtan akşama kadar onu düşünürdüm, başka hiçbir şey yapmadan, kendimi kapıp koyuverirdim. Onu, gelişlerini, beraber geçirdiğimiz günleri... Ne bileyim işte, sözlerini, davranışlarını, falan filan, hepsini düşünürdüm... Ve belki yüreğim kanamaktan yırtılırdı ama, sonunda bitirirdim onu. Yüreğimde kanayacak yer kalmaz. Tarık herhangi bir hatıra olur, sokaktaki bir kişi veya elektrik direği! Yüreğim de yavaş yavaş iyileşir... Anlatabildim mi? Ben Kenan'dan ayrıldığım zaman, öyle yaptım ve bitirdim onu.

– Ben... Tarık'ı bitirmek istiyor muyum, istemiyor muyum? Mesele bu Selma!

9

Tarık, Cerenlerin balkonunda; çay içiyorlar, güneş batıyordu galiba, Boğaz'ın sularında bir renk cümbüşü; her şey o kadar güzel... Ceren, diyor ki:

– Biliyor musun, ben hep Tanrı'ya şükrederim, İstanbul'u bize bahşetti diye. Gerçekten sevgili kulları olmalıyız Allah'ın, değil mi? Dünyada İstanbul'dan daha güzel bir yer mevcut değil.

– İstanbul'da da Boğaz, diyor Orhan, Tanrı bize bahşetti ama elimizde kalacağına dair bir senet vermedi. İyisi mi elimizdeyken keyfini çıkaralım. Haldun'a söyleyeyim de bir gün motorunu versin bize, ha Tarık iyi olur değil mi?

– Ruslar Boğazları istemişlerdi bir ara hani, nasıl öfkelenmiştik biliyor musun? Ne hoyratlar yayıldı ortalığa, dur bakayım hatırlayayım:

Boğaz'dan
Neler geçmez boğazdan
Sular geçse hakkı var
Ayı geçmez Boğaz'dan.

– Şu hâle bak Ceren, bizimkilerden biri çıkıp da bu mesele için bir şiircik olsun yazdı mı?

– Pek hatırlamıyorum, diyor Ceren, galiba Arif Nihat Asya yazmıştır.

Tarık soruyor:
– Âşıklardan, mâniler düzen olmadı mı?
– Bilmiyorum.
– Dinle bak, senin bildiğin gibi:

Boğazlar
Kasap koyun boğazlar
Tanrı yer dağıtanda
Türk'e düştü Boğazlar.

– Ne güzel diyor Ceren, bak Kerkük nasıl ilgili bizim meselelerimizle.
– Ceren, biz meseleleri sizin, bizim diye görmeyiz ki! Tek mesele vardır ortada, Türklerin meselesi, ha Musul'da doğmuşsun ha Anadolu'da, ne fark eder? Ruslar Boğazları istiyor, Türk'ün boğazlarını, mesele bu. Oradakilerin de içi buradakiler kadar yanıyor; dinle:

Avazlar
Göğe çıktı avazlar
Arz çıksa mihverinden
Türk'ten çıkmaz Boğazlar.

– Bunları yazayım ben, diyor Ceren.
– Bir tane daha:

Boğaza
Kahrım geldi boğaza
Moskof gözüv oyaram
Yan bakarsan Boğaz'a.

Yaz Ceren, yaz bunları.
"Ben Tarık'ı bitirmek istiyor muyum, istemiyor muyum? Bütün mesele bu."

* * *

Tarık, atölyede anlatıyor:

– Zaten daha önce Ata ağabeye haber yollamışlardı. "Toplamasın itlerini çiftliğine, bir gün basarız orayı, hepsinin canına kıyarız," diye. Aldırmamıştık. Bir keresinde de adımla söylemişler Ata ağabeye, "O Tarık'tan sana hayır gelmez, hem kendi başını yer hem seninkini," diye. Biz güldük geçtiydik. Fakat işte o gece çiftlikten dönerken çıktılar karşımıza. Öyle karanlıktı ki, göz gözü görmüyor. Bilmiyorum kaç kişiydiler, silah sesleri fazlaydı, köpekler uluyordu. Bizde tabanca falan yok, kaçmaya başladık... Necmi benden zayıftır, iyi koşardı, yola çıksak bir arabaya falan rastlarız ümidi ile yola doru koşuyorduk, baktık o taraftan da sesler. "Kımıldama sarıldınız..." gibi laflar. Kalmışız ortada. Necmi bana, "Seni istiyorlar asıl bunlar," dedi, "benim döndüğümden haberleri bile olmamıştır. Sen şimdi kaç, çiftliğin ışığına doğru, Ata ağabeye sığın." "Sen ne yapacaksın?" dedim... Hava soğuk, korktuk da muhakkak, dişlerimiz birbirine vuruyordu. "Ben, onları oyalar dönerim," dedi... "Olmaz," dedim, "Aptal," dedi, "sen buraları benim kadar bilmezsin, benim kadar koşamazsın, ayağıma bağ olursun. Ayrılalım, tek tek bakalım başımızın çaresine. Sen doğru sürüne sürüne git, doğru. Ben yandan kıvrılır, arkalarından tepenin eteğinden kaçar gelirim. Haydi şimdi, ayağıma bağ olma." Heyecan işte, aniden bastırılmanın şaşkınlığı, silah sesleri, karanlık, ne bileyim gaflet... Hiç düşünemedim, Necmi benimle böyle konuşmaz, var bunda bir iş diye düşünemedim. Sürüne sürüne ama hızla ayrıldım oradan, ardıma bakmadan... Kurşunlar sağıma soluma düşüp duruyordu. Epey yaklaştım ışığa, birden Necmi'nin sesini duydum, "Gelin kahpe dölleri, gelin, Tarık demişler bana, sıkıysa gelin bakalım, heyyt bre..." Donup kalmıştım, kurşunlar onun sesine doğru, aksi istikamete yağmaya başladı. Bir an sonra çığlığını duydum. Çiftlikten de silah sesine koşmuşlar, ordan da ateş başladı. Beni Ata ağabey buldu, kendimden

geçmişim... Toprağı yumrukladığımı hatırlıyorum bir tek, onun çığlığını duyunca... Biliyor musun, vurulduğu anda da beni düşündü Necmi? Nasıl olsa öleceğini anlayıp kendimi ortaya atmayayım diye. Yoksa öyle bağırmazdı, biliyorum, öyle bağırmazdı... Belki de kurşunlanmadan önce bağırdı... Hiç aklımdan çıkmaz onun çığlığı...

– Peki polise falan şikâyet etmediniz mi?

– Kimi, kime şikâyet edeceksin? Belki de vuranlar polisti. Gitseydik, vah vah diyeceklerdi, mutlak buluruz çıkarırız katili, diyeceklerdi. Günlerce ifade diye anamızı ağlatacaklar, sonunda ya bulamadık diye geçiştirecekler ya da en kuvvetli ihtimal, gözlerine batan bir Türk'ü katil diye yakalayacaklar. Ben özüm bıraktım Necmi'yi mezarın içine, hâlbuki o, beni bırakabilirdi. Neden bilmem, Kerkük davasına hep beni faydalı, kendinden çok beni faydalı görürdü... Bu yüzden... İşte...

"Ben, Tarık'ı bitirmek istiyor muyum istemiyor muyum? Mesele bu!"

* * *

Tarık, bir akşamüstü, Ankara dönüşü, heyecanlı:

– Türk Ocağı'nda tanıştım bir grupla, *Türk Yurdu* dergisini çıkarıyorlar.

– Orhan'ın arkadaşları onlar, diyor Ceren, Milliyetçiler Derneği'nden.

–Öyle mi? Hepsi mi?

– Bilmem, hepsi galiba.

– Hepsinde iş yok, pek çok nasihat ettiler bana, söz söz, işe gelince yok, zamanı değil. Gençleri daha heyecanlı, hatta akıllı geldi bana; Sadi, İbrahim, Nuri diye üç kişiyle tanıştım mesela, sanmam ki, Orhan'ın arkadaşı olsunlar. Yaşları on sekiz, yirmi falan. Ben anlatınca hemen ne yapabiliriz diye konuşmaya başladılar. Miting yapalım, Irak Sefareti'ne gidelim, başbakana çıkalım... Hep onlardan geldi fikirler...

– İyi, iyi ya!

– İyi ya, büyükleri bu gençler gibi değil ki! Olmaz diyorlar, zamanı değil diyorlar. Irak Devleti ile dostluğumuz, yani görünüşte dostluğumuzdan söz açıyorlar. Ama bize acıyorlar doğrusu, içleri yanıyor belli. Ağızlarından güzel, dokunaklı sözler çıkıyor, o kadar. Bir de Kerküklü var, ailesinden bazılarını tanırım bizim ordan, Ali Bey. Çekti beni bir köşeye, dedi ki: "Kardeşim, şimdi durum müsait değil. Merak etme, ben gereken yerlerle temas hâlindeyim... Ata Bey'e de yazdım, sık sık haberleşeceğiz. Şimdi sen dön Kerkük'e, hatta giderken anamı da götür, özledi memleketi, iyi olur. Ben bu seçimlerde, milletvekilliği için adaylığımı koyacağım, mutlak seçilirim. Birkaç partide adamlarım var, hangisinden olursa birinden gireceğim Meclis'e. İşte o zaman gel. Yaparız bir şeyler." "Daha çok hangi partiyi düşünüyorsunuz?" diye sordum. "Boş ver, hepsi aynı şeyin soyu, hiçbirinden hayır gelmez bize. Beni hangisi aday yaparsa o iyidir, bakma. Burada böyle işler. Önemli olan, Meclis'e ayak atabilmek..."

Bir ara, onun bu mebusluk arzusunu Kerkük konusuna bağladım, memnun oldum. Sonradan öğrendim ki, Ali Bey'in basın suçundan mahkemeleri varmış, milletvekili olursa, tabii dokunulmazlık meselesi, mahkemeleri geri kalacak, sonra da bir af çıkaracaklar, tümü birden silinecek. Anladın mı numarayı?

Ceren;

– Tanırım Ali'yi, diyor... O kadar da kötü değildir, karışık bir adamdır. Kime ne zaman yâr olacağı bilinmez. Yalnız kendine her zaman yârdır, o başka! Şu mebusluk arzusu dedin de, basın suçundan kaçmak kadar, belki daha az, ama muhakkak Kerkük'e hizmet vardır içinde. Gereken yerlerle temas hâlinde olduğu ise, belki MİT'le falan, kim bilir.

– Annesini Kerkük'e gönderme çabası da...

– Gelin, annesini istemiyor, mesele bu. Yani şimdi bu Türk Ocağı büyüklerinden hiç iş çıkmadı mı?

– Bol bol nasihat aldım eğer işse... Gençlerin hareket arzusunu da büyükler frenlediler. Bir de Galip Bey'i tanıdım, o başka âlem!

– Nasıl?

– Görme, bir garip adam, zayıf, ufak tefek, üstünde her şey dökülüyor, elbiselerinde düğme yok, pantolonu yüz senelik falan olmalı! Fakat öyle saygı görüyor ki çevresinden! Şaşırdım önce, baktım bana çok dostluk gösterdi; Kerkük'ten, tanıdık birçok kimseyi sordu, ısındım... Bir hayli konuştuk, fakat beni de öyle inceledi, tarttı ki, hani samimi miyim, gerçekten davanın içinde miyim falan diye olmalı. Dost olduk onunla.

– Eee yine bir dost edinmişsin işte, belki derneğe de faydalı olur.

– Asıl önemlisi Ceren, onu sona bıraktım, bir albayla tanıştım.

– Hangi albayla?

– Şu ismi bizim oralara kadar gelen, bir konuşmasında, konferansında, "dünya proletaryası bize vız gelir. Dünyanın, hatta kâinatın neresinde bir Türk varsa bizim kalbimiz ona karşı sevgi, şefkat ve saygı ile doludur," diyen albayla.

– İsmi nedir kuzum?

– Ali Orkant.

– Tanışmadım, ismini duymuşluğum var ama...

– Türk Ocağı'nı ziyarete gelmiş, şöyle bir sohbet toplantısı. Çocuklar teybe aldılar konuşurken, ben de not tuttum. Fakat bir görsen onu Ceren, bir görsen... Şöyle bir bakınca sanki bizden biri gibi, herhangi bir insan, esmer, çatık kaşlı, uzun boylu bir kişi işte. Fakat konuşmaya başladı mı, hey babam, bir büyüyor gözünün önünde, bir sarıyor ki seni! Havasına kapılıp gidiyorsun. Kendinden emin, kalın, biraz da duygulu bir sesi var. Kerkük'e hiç gelmemiş, inan durumu

benden daha iyi biliyor diyebilirim. Çünkü meseleleri yalnız Kerkük açısından değil, olayları yaşayan kişinin duygusu ile değil, bütün ayrıntıları ile ve milletlerarası ilişkileri ile kuş bakışı, fakat son derece iyi kavrayarak görüyor, değerlendiriyor. Bir de mütevazı ki, nazik, tam efendi. Tanıman lazım onu…

– Anlat ama onun sesini de taklit et bakayım, nasıldı, nasıldı? Haa, kendinden emin, kalın biraz da duygulu! Tamam mı?

Ceren eğleniyordu, oysa Tarık son derece ciddiydi:

– Tamam, kendinden emin, kalın, biraz da duygulu. Hay babam, taklit etmek güç! Mamafih, o ki istedin, denemeye çalışayım!

Ceren, her zaman yaptığı gibi koltuğa ayaklarını çekiyor, büzülüyor, bir sigara yakıyor;

– Haydi, diyor, dinliyorum.

– Dedi ki, dış Türkler meselesi, doğrudan doğruya Türkiye'nin kendi öz meselesidir. Dış Türklerin meselelerinin çözümü doğrudan doğruya Ankara'ya bağlıdır… Evet böyle söyledi.

– Eee?

– Ve dedi ki; -onun sesini taklit etmeye çalışıyor, odada bir aşağı bir yukarı geziniyor, farkında olmadan, onun mimiklerini yüzüne yerleştiriyor. Ağzı sıkıca kapanıyor, çizgi hâline geliyor, geriliyor, başını sallıyor hafif hafif- bugün birçok millet kendi hâkimiyetini yaymak ve milli çıkarlarını temin etmek için, kendi milli kültürünü yabancı milletlere yaymaya çalışmaktadır…

– Eee biliyoruz, kültür emperyalizmi!

– Evet kültür emperyalizmini izah etti. Güçlülerin, dünya üzerindeki diğer milletler üzerinde nasıl çalıştıklarını, çok ince hesaplarını anlattı, onların iyi niyet, kültür alışverişi vs. programları göstermeleri altında yatan gayelerini. Gençleri

nasıl, ne çeşit burslarla kendi memleketlerine çektiklerini, onlara kendi kültürlerini aşılayışlarını... Kısaca nasıl beyin yıkadıklarını anlattı. O güçlülerin, buna dayanarak; diğer ülkeler üstünde kendi hâkimiyetlerini nasıl devam ettirdiklerini... Ceren, beni dinlemiyor musun?

– Dinliyorum canım, fakat pek yeni değil bu söyledikleri, bildiğimiz...

Tarık sözünü kesti:

– Bildiğimiz, evet bildiğimiz ama işte söyleyip geçtiğimiz, bir tedbir düşünmediğimiz. Bir de Ali Albay bu meseleyi dış Türkler açısından inceledi, tedbir sundu. Nasıl hareket etmemiz gerektiğini...

– Evet, dinliyorum.

– Anladığım kadar, şimdiye kadar milliyetçilik Türkiye'de; bir edebiyat, yazılı veya sözlü edebiyat, sohbet, konferans konusu olarak kalmış. Büyük milliyetçiler yaşamış, ölmüş; laftan, fikirden harekete geçen olmamış. Gazi Paşa zamanında başlayan birtakım hareketler de sonradan köreltilmiş ve mesele gerçekten uyutulmuş. Var fakat uyuyan! Düşünen kafalar tembel yahut o tanıştığım Türk Ocağı'nın büyükleri gibi fazla temkinli. Hareketten çok söze itibar ediyorlar.

– Galiba haklısın.

– Oysa bu Ali Albay, düşünen kafasının yanında hareket adamı. Meseleleri tam bir tarafsızlıkla ortaya koyduktan sonra, milliyetçi açıdan çözüm yolları, tedbirleri getiriyor ve bir şeyler yapmak istiyor.

– Nasıl yapacak?

– Onu bilmem tabii, kişi onun enerjisinde, sebatında olursa elbet fırsatları değerlendirir.

– Yahut fırsat yaratır, öyle mi?

Ceren gülüyor, oysa Tarık büyük bir ciddiyetle tasdik ediyor onu;

– Evet, diyor, fırsat yaratır.

Ceren de elinde olmadan ciddileşmek gereğini duyuyor. Hafif fakat içten bir sesle:

– İnşallah, dökülüyor ağzından.

– Ali Albay, Türkiye dışındaki Türklerle ilgilenmeyi; onların milli kültürlerinin devamı ve geliştirilmesi, haklarının korunması için çalışmayı Türkiye'nin öz güvenliği ve menfaatleri bakımından hayati bir zorunluluk olarak görüyor. Türkiye'deki ve Türkiye dışındaki Türklük meselelerinin çözümünün ancak Türkiye'yle yapılabileceğine inanıyor.

– O zaman sizin oradaki çalışmalarınız…

– Buraya, Türkiye ile bağ kurmak için geldim, değil mi?

– Evet…

– O da bizim düşündüğümüz gibi, Türklüğün genel düğümünün ancak yeryüzündeki biricik bağımsız Türk Devleti'ni güçlendirmek, kalkındırmak, şuurlandırmak sayesinde çözülebileceği kanaatinde. Bu yüzden Türkiye davasına adamış kendisini.

Sanırım o, Orhan veya diğer milliyetçi geçinen zevatın açısından bakmıyor meselelere. Onun açısı geniş, geniş ve gerçekten şuurlu, ha?

– Evet, demek istediğim de bu zaten. Bizim için ne gereksiz gözyaşı döküyor, ne bir sürü laf kalabalığına döküyor işi ne de sırtımı sıvazlayıp nasihat etmeye kalkıyor. Hastalığı iyi keşfetmiş, devası olacak ilacı biliyor ve tatbik etmek istiyor.

– Bari askerlikten ayrılsa da siyasi hayata atılsa…

– Belki zamanını bekliyor. Biliyorsun askerlikte taarruz anı çok mühimdir. Savaşı kazanmak yahut her şeyi kaybedivermek, o anın seçilmesine bağlıdır.

– Evet.

– Memleketi iki yüz yıldan beri idare edenleri, aydınları suçluyor.

– İnanç var belki zaman zaman, ancak faaliyet yok, çok doğru.

– Aydın dediklerimiz neyin peşinde?

– Bilmem.

– İşte ● da bizzat aydının neyin peşinde ●lduğunu bilmediğini s●ylüy●r. Bu yüzden aydın büyük fikirlerin, büyük ülkülerle birlik hâlinde Türk cemiyeti için, büyük heyecanlarla d●lu hareketin içinde değildir, peşinde değildir, diy●r.

– Büyük düşünebilmek için büyük ●lmak gerek Tarık; büyük kafa, büyük yürek...

– Ah evet, ● da s●n iki yüz yıldan beri idarecilerin, düşünürlerin; hayal, tasarı ve düşünce cüceliği hastalığına tutulduklarından şikâyetçi, aynen bu kelimeleri kullandı.

– Evet cücelik, ne k●mik değil mi?! ● k●ca ●smanlı İmparat●rluğu'nun t●runları!

– Cesur, k●rkusuz, kendinden emin, hakkı tutan, gerçeği arayan, kâinat ●lçüsünde sınırsız düşünebilen, ● ●lçüde hesap ve tasarı yapabilen bir kafa, ruh ve kalple işlere el atılması lazım geldiğine inanıy●r. Ve eminim, ●yle düşünüy●r.

– Bu adam, tam anlamı ile h●r ●lmalı; bütün küçük hesaplardan, şahsi çıkar endişelerinden uzak, ●nların bağımlılığından kurtulmuş... Büyük!

– Evet bağımsız ve büyük! Ve bu hâliyle kendini adamış memlekete.

– En güzeli de bu değil mi?

– Yalnız güzel mi? Mükemmel, tam...

– Büyülenmiş gibisin.

– Çünkü aradığım lider, Ceren. ●, -●muzlarını silkiy●r- başka ne s●ylenebilir ki, kader kısmet bir gün alırsa idareyi ve alacaktır! Dünya yüzündeki Türklerin gururuna ● sahip çıkacaktır.

İkisi de heyecanlanmıştı, bir sessizlik düştü aralarına... Neden s●nra Ceren;

– Tarık, dedi, sana bir şey s●ylemem lazım. Pek iyi bir şey değil... K●tü!

– Nasıl kötü?

– Nasıl söyleyeceğim diye düşünüp duruyordum. Şimdi mutlusun, umutlusun, pek • kadar üzülmezsin belki.

– Söyle Allah aşkına, nedir?

– Şu sizin arkadaş var ya, derneği kurdurmak için başı çeken, • adam…

– Rıza?

– Evet •, Irak Sefareti'nin bir çeşit casusu imiş. Ne •lup bittiyse, sen kimlerle k•nuştunsa, nerede t•plandınızsa, bir bir yetiştirmiş… Bizim milletvekillerinden biri, •rhan'ı ikaz etmiş, Sefaret'in çayında, çok garip şekilde tanık •lmuş. Senin, •rhan'ın yeğeni •lduğunu anlayınca da…

Tarık sözünü kesiyor:

– Zaten, •nun gayretkeşliğinden şüphelenmiştim. Aldırma be canım, Cerenciğim, aldırma. Biz alışığız arkadan hançer yemeye… Her şeye yeni baştan başlarız, üzülme.

"Ben, Tarık'ı bitirmek istiyor muyum, istemiyor muyum? Mesele bu!"

* * *

Tarık…

Yeni bir çaba… Enver Yakub•ğlu ile tanışma, s•nra •bürleri… Mehmet Remzi D•ğueli, Mehmet Erbilli, Esat Ketenci•ğlu, Ali Haydar Yeşilyurt, Hasan Nevzat Kargil, D•ktor Demirel Neftçi… T•plantılar, uzun uzun tartışmalar: İlk hareket, başvekile telgraf… S•nra:

– Dernek kuruldu Ceren, istediğim gibi, ismi "Irak Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Cemiyeti" •ldu. Gaye maddesini de Yakub•ğlu ile beraber yazdık, fakat anlamadığım ne biliyor musun, şu Rıza belasını atlattık, arkadaşlara tekrardan heves vermek için • kadar uğraştım, yeni kişiler katıldı aramıza iyi… Çok iyi, fakat şimdi de başkanlık mücadelesi başlamaz mı! Nizamettin Neftçi küstü, idare heyetine bile girmedi.

– Başkan?
– Yakuboğlu.
– Orhan?

Tarık biraz tedirgin. Derneği kurma sevincinin bile örtemediği bir tedirginlik bu.

– Maalesef Orhan da girmedi, kurucular arasına bile. Bazı fikirleri vardı, kabul edilmeyince... Bilmiyor Kerkük'ü, durumu öbürleri kadar kavrayamıyor tabii, fikirleri kabul edilmeyince, o da... Neyse bana söz verdi, destekleyecek yine de destekleyecek tabii.

"Sen de biliyordun Orhan'ın artık hiç karışmayacağını, ama inanmak istemiyordun. Sonraları, öbür gelişlerinde, sanki aramızda sessiz bir anlaşma yaptık değil mi? İkimiz de Orhan'dan bahis açmıyorduk... Bana Kerkük'ü anlatıyor, çizeyim istiyordun; bazen limon çiçeklerinin aklığını anlatırdın. Bazen sokakta satılan kahveyi... Erkeklerin de entari giydiklerini, başlarına camadanı sardıklarını... Kadınların çeyizlerini anlatırdın. Kışın coşan, yazın kuruyan Hassa Çayı'nı anlatırdın. Dicle'den bahis açardın."

– Dicle'yi çok severiz bilir misin Ceren? Ana vatanda doğmuş, bize yârdan haber ulaştıran bir duru sudur o. Deli deli aktığı zaman bir güzel, durgun olduğu zaman bir başka güzeldir. Çocukken onun suyunu avuçlarıma alıp öptüğümü hatırlıyorum. O an içimde, al bayrağın hür dalgalanışını hissettim, Anadolu toprağının kokusunu duydum. Suyu içtim ve onun, damarlarıma ata yadigârı kanı aktaracağını ümit ettim. Yok, ümit ne kelime, basbayağı inandım, çocukluk işte... Mamafih çok kişi böyledir orda, Dicle'yi bizim toprakla Anadolu arasında, sonsuza değin yaşayacak bir bağ farz eder. Onun sesini, buranın türküleri gibi dinlerler. Ben, sonraları, büyüdükten sonra, Dicle'nin sesinde yalnız inilti buldum. Bir bağ değildi, dağılan imparatorluğun iniltisini duyuruyordu anca. Kimselere söylemedim fakat. Tutsak, eğer ümidini kaybederse daha da tutsaklaşır.

– Dicle'nin sesinde inilti, ümit mi kaybettirir?

– Hem de nasıl! Dicle, basit bir nehir değil ki bizim için. Anlattım ya, ana vatanın habercisi... Yârin sesi! Kutsal! Hiç iniltiye benzer mi, yâr öyle zayıf mı ki inlesin?! Yâr güçlü, yâr güzel!

Güle can ver
Bülbül ol güle can ver
Yâr senden, can dilerse
Sen güle güle can ver.

Böyle diyen, böyle hisseden insanlara, sen hiç Dicle inliyor, diyebilir misin? Bizim orada en pahalı araziler nereleridir bilir misin Ceren? Türk Konsolosluğu veya Türk Kültür Merkezi'nin civarı... Ya işte böyle! Bayrağımızı rahat rahat seyredebilmek için, hep o civarlarda yer almak isteriz. Bu yüzden pahalıdır arazi.

Tarık gülümsüyor, gözlerindeki hüzün daha bir yakıcı oluyor.

"Ben Tarık'ı bitirmek istiyor muyum, istemiyor muyum? Mesele bu!"

* * *

Bizim Köy'ü, o günlerde okumuş. Nasıl da sinirleniyor! Profesör Turan Feyzioğlu'nun *Bizim Köy*'ü göklere çıkaran, yazarı öven makalesini de gördükten sonra patlıyor:

– Yahu bunlara nasıl yazar deniyor, nasıl övülüyor? Kasıt var bunda Ceren, kasıt. Adam, özü köyünü anlatıyor ha, ne kadar nefret ediyormuş o köyden ki, bir rezilliği ortaya koyar gibi yazmış. Kendi tiksintisini, nefretini, okuyanlara da sıçratmak için yapmış... Hiç seven bir gözünüz yok mu yahu, şu memleketi severek yazan birisi? Anlatsın dertleri, pisliği, sefaleti, anlatsın; fakat tıpkı kendi evladının derdi gibi, düşmanının değil!

Barzani'nin gelişinden sonra, bu kitabın Kerkük'e de girişine sinirleniyor, orada çıkan gazetelerde birkaç solcu yazarın hikâye ve şiirlerinin yayımlanmasından dehşete kapılıyordu:

– Olacak tabii, Kerkük belediye reisliğine, Moskova'da yetiştirilmiş bir Kızıl Barzanici getirilirse olacak tabii! Şimdi yavaş yavaş sarılıyoruz Ceren, önemli mevkilere, kilit noktalarına kendi adamlarını getiriyorlar. Türklerin, ellerinden mevkileri alınıyor, silahları alınıyor. Bizim şehirlere hep komünist Arap ya da Barzanici göçmenler getirilip yerleştiriliyor. Sonra... Sonra da tabii, bizi topyekûn temizleme faaliyetine girişecekler. Apaçık meydanda. Katliam olacak, hissediyorum, anlatamıyorum.

– Allah korusun!

– Türkiye ağırlığını koymazsa ortaya, kaçınılmaz bir felakettir bu Ceren.

"Ben Tarık'ı bitirmek istiyor muyum istemiyor muyum? Mesele bu!"

Oyan yeri
Kalk silkin o yan yeri
Yüz yıl su aksa oymaz
Bir gün gam oyan yeri...

"..... Evet, mesele bu Selma."

10

Ceren eve döndükten hemen sonra Orhan telefon etti:

– Yavrucuğum, biraz geç kalacağım, beni yemeğe bekleme.

Ceren sinirlendi, bu gece üzüntüsünü saklamayı beceremiyor, sesinden belli oluyor:

– Yine ne var Orhan? Selma'ya gitmiştim, sırf sizler için erken döndüm, çocuklarla hep beraber yemek yiyebilelim diye.

– Selma'ya mı gitmiştin?

– Evet. Niçin geç kalacaksın?

– Toplantı var, başka ne olabilir?

– Doğru ya, başka ne olabilir?

– Sonra da adamları yemeğe götürmem lazım, biliyorsun.

– Biliyorum, tabii biliyorum... Ben ilaç alıp uyurum, lütfen gelince gürültü etme.

– Karıcığım, çok seviyorum seni, unutma e mi?

– Fakat Orhan -Ceren içini çekti- bu gece ihtiyacım var sana. N'olur gelemez misin, yani erteleyemez misin şu yemeği?

– İmkânı olsa karıcığım, hiç erteletmez miyim, sizinle beraber yemek yemeyi tercih etmez miyim? Beni düşün olur mu? Seni çok sevdiğimi düşün, ilaç alman gerekmez o zaman!

– Ooo muhakkak!

Orhan karısının alayını anlamazlıktan geldi:

– Peki sevgilim, şimdilik Allaha ısmarladık, seni de çocukları da öperim. Alev'e söyle istediği resimli kitabı aldım.

– Söylerim, yarın görüşürüz!

– Tamam canım, iyi geceler... Haa, sen bir yere çıkmazsın değil mi?

– Hayır, nereye çıkarım ki?

– Hani Selma'ya filan, belki geliriz, diye söz verdiysen.

– Hayır. Güle güle Orhan.

Ceren, telefonu kapattıktan sonra "Acaba Selma'ya gideriz diye söz vermiş olsaydım yemekten vazgeçer miydi?" diye düşündü... Fazla derine inmedi. Bu gece kıskançlıktan falan uzak, gerçekten ihtiyacı var Orhan'a... Birine... Yoksa genellikle, kocasına söylemezdi öyle, "Sana ihtiyacım var," diye. Söz içinden gelir, dudaklarında kilitlenir. Asalaklığının açıkça ilanı gibidir bu, genç kadın için.

Alev'i aldı kucağına, uzun uzun öptü:

– Canım kızım benim, ipek kızım, tatlı kızım...

– Anne bana küçüklüğümü anlatsana!

Çocukların tutkusu bu; bayılıyorlar kendi küçüklük hikâyelerini dinlemeye.

– Altın gibi sarı, kıvır kıvır saçların vardı, tepene bir bukle yapardım... Çok yakışırdı sana... Bir de kırmızı hırkan vardı, onu da giydirirdim.

– Sonra, daha anlat.

– İkinci yaşına bastığın gün, çok hastalanmıştın. Küçük küçük pastalar yaptırmıştım senin için, hepsinin üstünde Alev yazıyordu. Ama yiyemedin ki, hastasın diye toplantı da yapamadık. Nedim amcanlar gelmişti tesadüfen, bir de Huriye teyze doktor getirmişti. Bizim doktoru beğenmiyordu, kendi doktorunu getirdi.

– O doktor ne dedi?

– Öbürünün söylediğini, zatürre değil, yalnız çok üşütmüş dedi. İşte böyle.

– Selim ne yaptı?

– Selim yoktu ki o zaman; ama doğacağını biliyorduk, bekliyorduk.

Yerde oyuncaklarına dalmış gibi görünen Selim, birden başını kaldırdı:

– Keşke hiç doğmasaydım.

– Neden yavrucuğum?

– İşte.

Ceren'in içinde bir şeyler burkuldu. Bu çocuğun karamsarlığı, daha doğrusu bütün duyguları ile âdeta kendisine benzer oluşu, kendisine tercüman oluşu üzüyor Ceren'i. Birkaç ay önce konuştuğu bir pedagog; "Siz önce kendinizi düzeltin, çünkü içinizde saklamaya çalıştığınız bütün acılarınız yahut öfkeniz, çocuklarınızda, bilhassa Selim'de yaramazlık, karamsarlık şeklinde dışarıya vuruyor. Siz farkında olmasanız da çocuklarınız sizi izliyorlar ve en önemlisi hissediyorlar. Böylece onların davranışları da sizin duygularınıza göre, âdeta kendiliğinden ayarlanıyor."

"Bugünleri geçtim, daha kundaktayken Selim öyleydi, ben üzgün, sinirli olduğum zamanlar, hiç yoktan basardı yaygarayı! Sonra Alev, evet doğru ya, feci bir hamilelik ve kâbuslarla dolu bir lohusalık devri geçirdikten sonra, tam altı ay çocuk için yapılacak bütün vazifeleri saati, dakikası şaşmadan yaptığım hâlde, onunla hiç konuşup gülmezdim. Yapamazdım efendim, yani elimde değildi. Alev de tam altı ay gülmedi! Doktoru Bahtiyar Bey'di. Takılırdı hep, bu kız divân-ı muhâsebât azası mı olacak ne; bu kadar ciddiyet olur mu? diye... Evet."

"Peki niçin feci bir hamilelik ve kâbuslarla dolu bir lohusalık devri geçirdiniz?"

"Şu halk arasında al basar diye, lohusaları yalnız bırakmazlar ya, galiba kan kaybından olacak..."

"Ve ruhi durumdan, hamilelik devriniz..."

Ceren silkindi. Pedagog hanımla konuşmasını hatırlamak istemiyor şimdi. Alev'i kucağından indirmeden, yere Selim'in

yanına oturdu, deminki sözünü unutmuş gibi yapmacık bir neşe ile:

– Biliyor musun Selim, sen de hep "di mi," diye konuşurdun... Ama hiç sebebi yokken, durup dururken, "di mi anne," deyiverirdin. Ben de hemen "di oğlum," diye cevap verirdim.

– Bana ne?

– Geceleri hiç dışarı çıkmadığınız için yıldızları, ayı görmemiştiniz. Bir kere trenle İstanbul'dan Ankara'ya gelirken gece gökte yıldızları gördün ve o kadar şaşırdın ki... -Ceren gülmeye başladı- Nasıl heyecan ve ciddi bir hayretle göstermiştin bana gökyüzünü.

– Ne yapayım?

– Selim, niçin böyle cevaplar veriyorsun? Ne var oğulcuğum?

– Hiç.

– Bak oğulcuğum, canın sıkılıyorsa söyle annene haydi.

– Canım sıkılmıyor, hiç sıkılmıyor. Babam gelseydi ona söylerdim. Hiç sıkılmıyor derdim.

– Ha babacığı mı özledin, ondan mı canım? Bak, biliyorsun işleri...

– Hayır hiç özlemedim.

– İşleri çok babamızın, çok... Biliyorsunuz, bizim için çalışıyor o, bize para kazanmak için. Daha güzel evde oturalım, daha güzel elbiselerimiz olsun diye. Ya... Hem dedi ki, Selim'in istediği resimli kitabı aldım.

– Selim istemedi ki, ben istedim boyama kitabını.

– İşte, ikinize birden almış Alev! Bir sayfasını sen, bir sayfasını Selim boyayacakmış.

Alev dudak büktü:

– İlle bu oğlan ortak olacak bana. O kadar çalışıyorsa babam, ikimize ayrı ayrı kitap alsaydı. Vermem kitabımı ona.

– Senin kitabını isteyen kim aptal suratlı?

– Sensin aptal suratlı, hem de eşek kafalı!

– Hadi hadi, böyle çirkin şeyler söylemeyin birbirinize, ayıp. Duymayayım bir daha. Gelin şimdi yemek yiyelim.

Alev pazarlık etti:

– Yemekten sonra masal anlatır mısın, ormandaki küçük kulübenin masalını?

– Hayır onu anlatma; beyaz ayı ile kahraman çocuğu anlat, dedi Selim.

– Hıh bebek masalı o, Selim gibiler için, ben dinlemem bile!

– İkisini de anlatırım, dedi Ceren.

Alev:

– Küçüklüğümüzü de anlat yine anneciğim. Hani ben sabahları erken uyanır, sizin yatağınıza gelirmişim, babamın başının üstüne otururmuşum…

Ceren, birden yorulmuş gibi içini çekti;

– İşte biliyorsunuz ya hepsini, dedi.

– Olsun yine anlat anne. Hani ben elbiselerim küçülünce, bebeklerime giydiririm dermişim, kendimin büyüdüğünü bilmez, elbiseler küçülüyor sanırmışım. Sonra ben senin annen, sen benim kızım olacakmışsın sanırmışım…

– Hıh sen büyüyeceksin, annem küçülecek değil mi? Aptal kafa işte.

– Sensin! Anne, şeyi de anlat, hani Altın Hanım, hıyarını yedim demiş, ben ağlamışım, sen de resmimi çekmişsin.

– Sen onun ağlarken resmini babamla da çektin.

– Senin de babanla uyurken çektim. Albümde de var, bilmiyor musun?

– Yemekten sonra albümlere bakalım mı?

– Tabii.

11

Selma arkadaşını Kızılay'a kadar çıkarıp dolmuşa bindirdikten sonra, hemen eve dönmek istemedi. Görmeyen gözlerle vitrinleri izledi bir süre. Derken, çiçekçinin birinde sarı, ama nasıl, kanarya sarısı, bal sarısı çiçekler gördü. İsimlerini bilmiyordu ama sevdi onları, çok sevdi. "Mavi gök fon olmalı bunlara, sonsuz bir mavilik," diye düşündü. Tam alacakken çiçeklerden, parasızlığını hatırlayıp caydı... Yüreğinden sızı gibi bir özlem geçti. "Bana bu çiçekleri yollayacak bir sevgilim olsa!"

O sevgili mutlak uzun boylu ve yeşil gözlüydü. Çok konuşmazdı, şefkatliydi. Yumuşaktı. Selma'nın kişiliğini tıpkı Selma'nın vücudu kadar severdi... Gözlerini ve bacaklarını, ah hiç ayırmazdı. Sevişmekten çok, elini tutmayı severdi Selma'nın. Ve her akşam bu sarı çiçeklerden yollardı!

Sarı çiçekler bu serin, gamlı akşam saatinde o kadar canlı ve neşeliydiler ki! Selma bir eziklik duydu, göz pınarlarında yaşlar toplandı. İşte o yeşil gözlü adam... Onun da saçları bu kadar sarıydı... Belki kocası... Olabilir mi? Her akşam beraber yemek yiyebileceği biri! Yatakta yalnız olmamak... Sarı çiçekler nasıl da taze!

Selma silkindi; "Daha neler!" diye düşündü. "Daha neler... Oturup da ağla bari şu çiçekçinin karşısında! Hem utanmadan sevgili, koca hayal et! Aferin kızım, aferin Selma'nım!

N'oldu senin o boş vermişliğin, dünyanın canına okuyuşun, insanların tümünü birden silişin."

Hızlı hızlı evine doğru yürümeye başladı.

"Ayıp, vallahi ayıp billahi ayıp!" diye söyleniyordu kendi kendine. "Yalnızsın sen. Yalnızsın, tamam mı? Bir Allah var, bir sen. O kadar! Yumuşamak yok. Sevgili yok. Sevgili çok, çok, çok. Anladın mı çok ve yok?! Çünkü sen yalnızsın. Onun için güçlüsün. Dimdiksin. Sertsin. Gerekirse saldıracaksın. Tabii saldıracaksın. Hiç yumuşamayacaksın. Hiç!" Evine varıncaya dek böyle söylendi. Sarı çiçeklerin, yüreğini yumuşatmasından, gözlerini nemlendirmesinden paniğe kapılmıştı. Bir zaman var ki, kendine yasak ettiği bir duruma düşmekten utanıyordu. Eski telkin metodunu uygulamaya çalışışı bu yüzdendi…

Daha çocukken, hatta genç kızlığa geçiş yıllarında kendini pek çirkin, kaba bulur utanırdı. Evlerine gelen annesinin arkadaşları hanımlar, güzel kokular saçarak onu öptükleri zaman, hanımların kirlendiklerini sanır, onlar namına üzülürdü. Sonra yine annesinin arkadaşlarından biri, Selma'nın bu hâlini mi sezdi yoksa öyle bir hatırasını mı nakletti bilinmez; Selma'ya, "Güzel olmak, kendi güzelliğine inanmak, güvenmektir canım, biliyor musun?" dedi. "Ben küçükken kendimi pek çirkin sanırdım, ama büyüyünce yenmek istedim bu zannımı ve her akşam yatarken aynayı alıp karşıma, "Ben güzelim," dedim. Tam yüz kere. Biliyor musun Selma aylar boyu yaptım bu işi gizlice? Şimdi biri çıkıp da bana çirkinsin dese… gülerim! Yani güzel olduğuma inanıyorum, bu inanç bana güven veriyor. Genellikle kızlar, genç kız olurken böyle garip ruh hâli içine düşerler, kendilerini çirkin zannederler. Tabii sen akıllı bir çocuksun, böyle şeylere kapılmazsın ya…" Bunu söyleyen hanım gerçekten çirkindi.

Ve işte ondan sonra Selma, "Ben güzelim," demeye başlamıştı… Sonraları fark etti ki, dünyada hiç kimse, hiçbir telkin,

●nu kendi inancı, kendi telkini kadar tesir altında bırakmıyo●r. Selma kendi emirlerinin -ama devamlı- tekrar edilen emirlerin kumandasında yaşıyo●r.

"Sen yalnızsın. Yalnız ●lan güçlüdür."

İpek bö●ceğinin kendi üzerine ko●zasını örüşü gibi dikkatli, fakat sert, kısa, sürekli emirler. Selma dünyasını örtüyo●r. Gayrı gerçekten canı cehennemedir insanların, her şeyin. ●h, bir genişleme içinde, bir serin rüzgâr! Sanki kâinatın tümünü birden alıverecek içine, ama sevgi ile değil, nefretle de değil, sadece duygusuz. Kilo●metrelerce, kilo●metrelerce uzanan, alabildiğine bir bo●zkır şimdi gönlü! Kutlamak gerek!

Çorbanın altını yakıp ısıtmaya üşendi. Biraz kaşar peyniri, birkaç muz çıkardı do●laptan, bardağına vo●tka do●ldurdu, tepsisini salo●na getirip halının üstüne bağdaş kurup o●turdu. Yiyip içmeye başladı. "Bir de beraber yemek yiyecek ko●ca," diye düşündüm. "Vay canım, hangi herif seninle şö●yle halının üstüne bağdaş kurup peynir yer, hem o●cakta çorba, do●lapta balık varken? Hürüm be! Yalnız ●lan hürdür, tamam mı? Bakalım, Ceren ne zaman keşfedecek bu hakikati. Mamafih ● piçler varken Ceren zavallım, hiç yalnız ●lamaz... ●lamaz..." diye düşünüyo●rdu. "Yırtıcılar" diye bir ro●man hatırladı, bö●yle bir şeyler yazmıştı bir kadın. Ço●cukları, ko●cası, hepsi birer "sevgili yırtıcı" idi kadıncağızın başında. So●nra yırtıla yırtıla, ne ●ldu kadın? Selma düşündü, hatırlayamadı. Ro●manı almak için kalkarken hafiften sallandı. "Sarho●ş ●ldum be," diye geçirdi içinden, "İyi ya yatarım," dedi, işte tam ● sırada kapının zili çaldı. "Gelen sersemin biri, sersemin biri." İçinden tekrarlıyo●rdu fakat hani ● bo●zkır var ya, o●rada biri başını kaldırdı sinsice. "Canım iki laf edecek biridir, fena mı?" Bo●zkırda, birden fışkırıveren, incecik bir pınar! Selma kapıyı açtı. Karşısında ●rhan, gö●zlerini kırpıştırıp hafifçe güldü:

– Merhaba.

– Merhaba.

– Müsaade edersen içeri girebilir miyim?

Hem başında bir boşluk hem Orhan'ı böyle hiç beklemeden karşısında buluvermenin şaşkınlığı, en önemlisi adamın kucağında bir demet sarı çiçek. O çiçekler! Selma çekilip yol verdi. Orhan girip kapıyı kapattı.

– Ee, hoş geldin demeyecek misin bana?

– Hoş geldin, tabii ya hoş geldin. Ceren yok mu? Şaşırdım da.

– Ceren yok, bunlar var!

Orhan çiçekleri gösterdi. Selma ellerini uzattı, tam alacakken, yarı yolda düştü, iki yanına sarkıverdi kolları:

– Nefret ederim o çiçeklerden… Lütfen, lütfen götür, çöp tenekesine at onları.

– Allah Allah, senin çiçekleri sevdiğini sanırdım, sarı rengi de.

– Ooo, sen Milat'tan öncesini konuşuyorsun…

Selma tabii olmaya çalışıyor, ama biliyordu ki, çiçekleri çöp tenekesine attırması hiç de tabii değildir.

– Yani şimdi, atayım mı bunları?

– Ne istersen yap, gözüm görmesin de, daha doğrusu kokularını duymayayım, alerjim var.

– Alerji! Tam yeni moda bir hastalık!

– Modayı takip ederim, bilirsin.

– Yazık vallahi bu çiçeklere.

Orhan onlara verdiği parayı düşünüyordu.

Selma;

– İyi ya, eve götür, dedi.

– Uyduruyorsun Selma, fakat, peki inanmış görüneceğim.

Orhan mutfağa geçti, sonra elleri boş döndü:

– Attım çöp tenekesine, kapağını da kapattım ki olmayan kokuları seni rahatsız etmesin.

– Teşekkür ederim.

Orhan trençkotunu çıkarıp masanın üstüne fırlattı, yüzünde mahcup bir tebessüm, ama rahat, çok rahat, geçti bir koltuğa oturdu. Selma hâlâ ayakta duruyor, onu seyrediyordu.

– Otursana, dedi Orhan. Hımın, muz, peynir ve votka, açlıktan ölüyorum. İyi. Fakat neden masada yemiyorsun da böyle yerlerde...

– Neden geldin?

– Misafirlerine "Neden geldin?" diye sormak âdetinde değildin!

– Yani misafir misin sen?

– Gayet tabii, değil mi?

Orhan yerdeki tepsiden bir muz aldı, Selma'nın yarım kalmış votkasını dikti başına.

– Gecenin bu saatinde, haber vermeden, karını yanına almadan, misafirmiş! İyi ya, hoş geldin, ee sonra?

Selma saçmaladığını fark ediyor, yüzü kızarıyor, yerinden kıpırdayamıyordu.

– Otursana canım. -Orhan öyle tabii, o kadar rahat ki.-

Selma ayaklı bir makine gibi yürüyüp Orhan'ın tam karşısındaki koltuğa oturdu:

– Niçin geldin Orhan?

– Seni görmeye, senin için, seninle konuşmaya. Oldu mu, istediğin cevabı verdim mi?

Selma bir sigara aldı, elleri o kadar titriyordu ki, yakamadı bir türlü.

– Görüyorsun ya, ne kadar çocuksun, ne kadar çocuksun, dedi.

Orhan kalkmıştı, Selma'dan kibriti aldı, sigarasını yaktı. Elleri ile koltuğun iki kenarını kavradı, yüzünü, genç kadının yüzüne yaklaştırdı:

– Seni seviyorum çocuk.

– Saçmalama Orhan. Çekil başımdan.

Selma'nın sesi buz gibiydi, emrediciydi. Orhan'ın elleri koltuktan çözüldü, fakat yerinden kıpırdamadı. Selma'nın önünde ayakta duruyor, sesi yumuşak, tatlı:

– Bak nasıl titriyorsun, neden yavrucuğum, ha neden?

– Sarhoşum, dedi Selma, lütfen git Orhan, çık git.

– Gitmeyeceğim, biliyorsun.

– Ceren gelecek, dedi Selma, şimdi gelebilir.

– Seni bu hâlde bırakıp gidemem ya.

Selma tam Orhan'ın karşısında durdu; sesi gevşek, alaylı ve sarhoştu:

– Ya öyle mi, bırakmazdın, öyle mi? Yoo, tabii bırakmazsın, karı sarhoş çünkü. Tam kıvamında! -Gülmeye başladı- Çok komik, çook... Ulan, sen ne istiyorsun benden ha?

– Seni istiyorum... Seni çok seviyorum çünkü.

– Haydi be, bırak bu numaraları. Neymiş efendim, seviyormuş beni... Seviyormuş bak! Bak, şu kanepeyi görüyor musun? Karın buradaydı bu akşamüstü, bu akşamüstü, yani dört saat önce, ağlıyordu. Anlıyor musun, ağlıyordu? Tıpkı bir manken gibi ruhsuz, cansız manken. Öyleydi, n'apalım, öyleydi? -Omuz silkti- Ben de içtim, onun için içtim, kendim için içtim, onun tutsaklığı, kendi hürriyetim için içtim.

Daha fazla konuşamadı, oturdu, emretti:

– Su getir bana.

Orhan kalktı. Selma:

– Bir de limon sık bardağa, dolapta, mutfaktaki sarı dolapta aspirin var, onu da getir.

"Başım ne kadar ağrıyor, bu herif de niçin gitmiyor sanki?!" diye düşünüyordu Selma; bir şeyler yapıp adamı göndermesi gerektiğini biliyor, ne yapacağını bilemiyordu. Gözlerini kapattı, siyah pantolonlu bir manken gelip durdu önüne. Açtı; manken duvarda, tavanda, kapıda... Bir manken, ruhsuz, cansız ama işte orada, kanepede!

– Al canım iç suyunu, bu limon, aspirinler de, iki tane vereyim.

Selma suyu, limonu içti, aspirinleri yuttu.

– Haydi git artık, dedi. İyileştim.

Orhan yere, Selma'nın ayakları dibine oturdu.

– Eee, ne var?

– Hiiç, sana bakıyorum Selma, o kadar güzelsin ki... O kadar güzelsin ki...

– Çok iyi biliyorum güzel olduğumu, hiç yeni bir laf değil ettiğin.

– Ocağın üstünde çorba gördüm, getireyim, içer misin? İyi gelir.

– Çorba mı? Ha ya tarhana çorbası. Bir gün yine yapacağım tarhana çorbası, çocuklar için. Ceren getirecek onları, Alev ve Selim! Senin çocukların!

– İyi canım, yap...

Orhan Selma'nın bacaklarını okşamaya başladı; ince, zarif parmaklı, küçük, bembeyaz elleri... Selma sanki ilk defa görüyormuş gibi, bu ellere baktı. "Ne kadar küçük, gövdesine hiç uymuyor," diye düşündü, sonra;

– Duydun mu? dedi. Selim'le Alev için yapacağım çorba. Senin çocukların için.

– Yap canım, yap yavrum, ne istersen yap.

Fısıl fısıl sesi yayıldı, ağır bir sıvı gibi Selma'yı sarıverdi. Adamın kesik, hızlı soluklarını duydu ve ancak o zaman bacaklarında dolaşan şeylerin anlamını keşfetti. Bu küçük, zarif, beyaz eller, Orhan'ın elleri, kendi bacaklarında! Onları itti:

– Ne halt ediyorsun be?

– Selma seni istiyorum, seni seviyorum, biriciğim Selma.

– Haa! Benimle yatmak istiyorsun sen! Onun için geldin buraya... Ceren'e telefon ettin, geç kalacağını söyledin, kontrollerle falan toplantın vardı yine!

– Selma lütfen yavrum… Vallahi çıldırıyorum, billahi her gece rüyamda…

– Beni görüyorsun! Peki karına ne söyledin? Ha? Hani Selim'i bademcik ameliyatına götürmüştük de sen gelmemiştin. O zaman Almanya'dan gelenlerle randevun vardı, önemliydi… Onun için oğlanın ameliyatını unutuvermiştin! Yine öyle mi, öyle mi söyledin karına?

– Karın, karın… Bırak şunu be! Anladık bir karım var. O da senin arkadaşın. Ne yapalım? Bu seni sevmeme engel mi?

– Yok değil!

– O hâlde?

– Benim de seni sevmeme engel değil.

Selma, "Sarı çiçekler, gerçekten çöp tenekesinde," diye düşündü.

– Tamam, dedi, haydi gel yatalım seninle. Burada halının üstünde mi istersin, yoksa yatak odamı mı tercih edersin?

– Alay ediyorsun!

– Hayır, eğleniyorum!

– Bak Selma, yavrucuğum -yüzünde yine o mahcup tebessüm, gencecik kızımsı bir oğlan gibi gülümsüyor- sana hiç anlatamadım ben, Ceren'i anlatamadım. Onun, beni…

– Sus Orhan, sus… Ne diyeceğini, hepsini teker teker biliyorum.

– Oh, tabii, sen de tanıyorsun Ceren'i. Bana hak veriyorsun, değil mi? Vermen lazım.

– Ceren'i tanımam bir kenara, asıl önemlisi…

Selma güldü, kafasının içine küçük, sert darbeler indi:

– Kocaları tanıyorum, hem iyi tanıyorum… Üff başım ağrıyor, haydi git artık sen. -Selma avaz avaz bağırmaya başladı- Git, defol, cehennem ol! Ne laf anlamaz adamsın!

Orhan son derece sakin;

– Sen de istiyorsun beni, dedi.

– İstemek mi? Ohh! Ben seni, sadece tanıyorum Orhan, şimdi daha da iyi tanıdım.

Orhan gülümsedi:

– Ceren'in anlattığı gibi!

– Yok, Ceren hiç anlatmaz seni. Hem de hiç. Fakat ben seni görebiliyorum, iyice... Sonra metreslerini de biliyorum, hepsini. Hayır, bir kısmını... Hatta içlerinden biri de arkadaşım.

– Saçmalıyorsun.

– Arkadaşımız, yani efendim arkadaşımızın karısı, oldu mu?

– Selma saçmalıyorsun, uyduruyorsun.

– Fakat biliyorum Orhan, Ceren bilmiyor, doğru... Şüpheleniyor sadece. Ben biliyorum.

– Nasıl bilebilirmişsin ki?

– Kadınlar, âşıklarından bahsederler, yani genellikle kadınlar, yani senin düşüp kalktığın gibi kadınlar. Yasak aşk bile olsa, anlıyor musun? Kabahat onlarda değil, erkek o kadar âşıktır ki... Anlıyor musun? Yanında çalıştırdığın, bazen de ortak dediğin kişilerin karılarını seçmen de güzel bir fikir doğrusu.

Orhan başını önüne eğdi:

– Evet, belki... haklısın Selma. -Masum masum içini çekti- Saçma sapan işler yapıyorum, elimde değil. Ne kadar yalnız olduğumu tahayyül edebilir misin?

Sesinde belli belirsiz bir titreme; yalnız kimsesiz...

Orhan kelime arıyor bulamıyordu. Selma tamamladı:

– Korkak!

Orhan başını biraz daha eğiyor, sonra aniden kaldırıyor:

– Ne dedin?

– Korkak!

– Niçin böyle söylüyorsun? Korkak değilim... Sadece yalnızım, terk edilmişim... İlgiye, sevgiye muhtacım. Her şey benim, hiçbir şey benim değil...

Orhan durdu, dudaklarından dökülüveren cümleyi hatırlar gibi olmuştu, "Biri söylemişti bunu bana," diye düşündü, "kimdi, kimdi?" Selma'nın sesini uzak uzak duydu bir an:

– Senin olan şeylere sahip olamıyorsun, kabahat onlarda mı?

– Ceren!

"Evet Ceren söylemişti, bu cümleyi bana."

– Efendim?

– Yani Ceren'e söyle sen, bu lafları. Bak Selma, tanıdığım en mükemmel kadınsın... Düşüp kalktıklarımı seninle, hayır seninle hiç kimseyi mukayese bile edemem. Sana sığınmak istiyorum. -Orhan'ın yüzü kızarıyor, sesi yine titremekte- Biliyor musun, bir erkek için böyle bir itirafta bulunmak ayıptır, züldür? Görüyorsun, itiraf ediyorum işte... Utanıyorum bundan, sana sığınmak istiyorum Selma.

Orhan başını Selma'nın kucağına koyuyor, ağlamaya başlıyor.

"Başı kucağımda pek kocaman, tüyleri dökülmüş bir hayvan gibi duruyordu... Bir hikâye yazsaydım."

Selma düşünüyor; "Böyle yazardım bu sahneyi..."

– Sus, lütfen ağlama, diyor genç kadın. Komik, tuhaf, acayip! Akşamüstü karısı, gece kocası! Deli edecekler bunlar beni.

– Belki de Selma, ha, günah işlemekten korkuyorsun. Arkadaşının kocası ile...

Gözyaşları başladığı gibi aniden bitmiş, başını genç kadının kucağından kaldırmış, gözlerini açmış, en inandırıcı sesi ile konuşuyor. Geniş, iri kemikli yüzünde, küçük ağzı, ha bire açılıp kapanan bir delik gibi. Fırçalanmamış ama düzgün dişleri... Selma'nın gördükleri... Ve işittiği ses; tatlı, yumuşak:

– Doğru günah! Fakat büyük, çok büyük. Muhteşem bir günah. Aşkımız kadar muhteşem bir günah. Cehennem, fakat ikimizin. Tanrı'nın önünde beraber diz çöküp yalvaralım,

aşkımızın harareti, günahımızın kefaretini ödeyecektir. Ben Allah'a, onun adaletine inanıyorum. Ona sığınıyorum.

– Biraz evvel de bana sığınıyordun!

– Beraberce O'na sığınalım Selma, bizi affetsin, bizi kutsasın.

– Necip Fazıl'ı okur musun?

– Evet, ne olmuş?

– Hiçç, bu sözler birden onu hatırlattı da bana, büyük günah, büyük Allah, sığınalım... Sığınmak fiili de büyük tabii, bir yerde. Adamın her şeyi büyüktür de... günahı, sevabı, falan filan... sen de işte onun gibi...

– Selma!

Selma kalktı, bir sigara yaktı, odada gezinmeye başladı, midesi fena kazınıyordu. "Sıcak çorba içmeliyim," diye geçti aklından, üşendi. Canı sıkılıyordu, belki bu kadarını tahayyül bile etmemişti Orhan için. Onun, "Yazıhaneme gel, n'olursun... Bir şey konuşacağım, önemli..." demeleri... Demeleri. Ve kadınların konuştukları Orhan! Orhan, bu mu yani? Yeşil elbisesi ile yeşil pırıltılı bir sürüngen gibi şu halıya yayılışı.

– Biliyor musun Orhan, şimdi bu hâlinle tıpkı, tıpkı şişman bir sürüngene benziyorsun?! Kertenkele ya da adını bilemediğim bir, bir şey işte.

– Selma!

– Selma, Selma, anladık. Yatmak istiyorsun benimle! -Omuz silkti, gülümsedi- Bilir misin seni ben, gerçekten amma işte... biraz farklı düşünürdüm. Hay Allah, daha değişik bir Orhan Bey! Ceren'in kocası... Onu bunca mutsuz kılabildiğine göre, ne bileyim, hiç olmazsa bir nevi güç falan...

Tekrar güldü:

– Meğer, sürüngen gücüymüş! Ceren nasıl görmüyor seni, göremiyor? Oh başım!

– Sarhoşsun, ne dediğini bilmiyorsun.

– Yee çok iyi biliyorum. Komik değil mi, sarhoşum, başım çatlıyor, etrafımda her şey dalgalanıyor, ama kafam çalışıyor?! Ne kafa be! Bak anlatayım seni sana: İlk geldiğinde, kendinden emin, küstah ve yalancıydın, rahattın çok... Tuhaf, biraz heyecanlandım, çiçeklerden olmalı. Neyse... Sonra bacaklarıma el atıp bayağılaştın, derken beceriksizleşip ağladın, tıpkı bir küçük oğlan gibi... Kadınlarda en kuvvetli his, analıktır, bu hissi tahrik ediniz. "Aşk" kitabı, sayfa bilmem kaç!

Selma geziniyor, konuşuyor, gülüyordu. Orhan tedirgindi.

– Bayağılaşırken de yalancıydı, sevdiğinden bahsediyordu. Küçük oğlancıkken de sığınmak istediğini söylüyordu. Sonra şairleşti, muhteşem bir aşktan ve muhteşem bir günahtan bahis açtı, kocaman kocaman laflar! Son derece dindarlaştı ve Tanrı'nın adaletine sığındı, tövbe estağfurullah! El ele diz çöküp tövbe etmemizi buyurdu... Oh... Çok komik. Yaa, bir adam, bu bir saat içinde, bütün bu kılıklara bürünüverdi! Dur bakayım, değişmeyen tek unsur, yalancılıktı galiba.

– Sus, yeter artık!

Orhan adamakıllı öfkelenmişti.

– Dur beee, daha bitmedi, bir ara da on sekizinci yüzyıl romantizmini oynadı; yalnız kalmış, terk edilmiş, daha doğrusu anlaşılamamış! Romantik ve karışık bir adam! Yalnız elinde kanlı mendili eksik. Verem olmalıydın o ara, öksürmeliydin, kaçırdın fırsatı! Ya işte böyle, galiba bu kadar.

Orhan yerden kalktı, gülmeye çalıştı:

– Evet sarhoşsun bu gece Selma; ne yaptığının, ne söylediğinin farkında değilsin. Bu gece konuşulmaz seninle. Ben gidiyorum!

– Yaa öyle mi, konuşulmaz mı? Ama konuşmak için gelmedin ki... Yatmak için geldin!

Selma'nın sesinde yapmacık bir hayret:

– Hani istiyordun beni, ben de istiyormuşum seni!

– Ne yapmak istiyorsun Selma?

– Asıl sen ne istiyorsun? Soyunayım mı, saçlarımı çözeyim mi?

Selma bluzunun düğmelerini çözmeye başladı, sonra çıkarıp üstünden fırlattı!

Orhan ayakta, gözlerine inanamayan, gördüklerinden biraz ürken bir Orhan, çok huzursuz:

– Selma diyorum ki, istersen…

– İstiyorum ya, tabii istiyorum! Her şeyi istiyorum.

Bağırmaya başlıyor:

– Bu vücudum var ya… Yaa, işte iğreniyorum ben ondan. Bilir miydin, iğreniyorum?! Şimdi sen çıktın, aynı! Sen ve benim vücudum, yaa, eş değerde iki hayvan! Bilir miydin? İki sürüngen -omuzlarını silkti- meğer yatabilirmişim seninle!

Orhan hiçbir şey anlamıyordu, adım adım yaklaştı ona, gözlerini gözlerine dikip nefes bile almaktan korkarak:

– Gerçekten mi Selma?

– Niçin ayrıldım ben kocamdan? -Dudak büktü- Anlaşamamışız! Laf! Biliyor muydun, Kenan anlatmış mıydı? Hiç doymadığımı, doymak nedir hiç bilmediğimi…

– Hayır, hiçbir şey bilmiyorum.

O an tükenivermiş gibi genç kadın, kolları iki yanında ağır mı ağır güçlükle konuştu:

– Yalnız doyurabildiğimi, onun benim kendi öz vücudumdan iğrendirdiğini… Bilmiyordun! Şimdi öğrendin! Haydi, defol artık!

– Ne dedin?

– Git, dedim.

– Sen istedin, sen soyundun.

– Derhâl git Orhan, derhâl…

Selma'nın sesinde buzlar kırılıyor, hiç olmadığı kadar ciddi!

– Oyun oynuyorsun benimle! İstedin… "İstiyorum," dedin…

●rhan elinden avı alınmış gibi sinirli, bağırdı. Selma aynı ciddiyetle cevap verdi:

– Aptal, ne istiy●rum, hiç anlayabilir misin? Kendi vücudumdan iğreniy●rum ama, senden daha fazla iğreniy●rum. Eş değerde değiliz!

Yürüyüp trençk●tu aldı, adamın yüzüne fırlattı:

– Bu hikâyen burada biter gülüm! Haydi güle güle şimdi.

●rhan'ı ●muzlarından itti kapıya d●ğru. Adam direnmek istedi, d●ndü. Karşısında, yanan bir yüz, g●zleri iri siyah b●cekler gibi katı, s●ğuk ve düşman. Sesi sert ve kuru:

– Durma, cehennem ●l!

– Bir gün benden ●zür dileyeceksin Selma.

●rhan kapıyı çarpıp çıktı.

Selma duvara dayandı bir süre, s●nra yavaş yavaş kaydı, yere ●turdu. Güldü, güldü ve derken ağladı.

* * *

"Kaltak," diye düşündü ●rhan; "●r●spu! Dediğini yaptı, eğlendi! Evet, eğlendiniz hanımefendi, ç●k eğlendiniz!"

İçi ●yle kara bir kin, ● kadar utanç d●luydu ki... T●rpid● g●zünü açıp cep k●nyağı çıkardı, tek eliyle direksiy●nu idare edip tek eliyle içti. "Ceren'in en iyi arkadaşı, başka ne beklenir?! Ceren'in arkadaşı!" Karısı geldi g●zünün ●nüne, sanki ●rhan'ın yüzüne karşı, güler gibi! Kini, karısına d●ndü: "Sanatkârmış hanımefendi, hisliymiş, hah! Ç●k şeyler başarabiliy●rmuş, hah... Bana ne ●nun sanatından be, bana ne hisli ●lmasından? Ne başarabiliy●r ha, ne başarabiliy●r? Cehenneme kadar y●lu var."

●rhan karar verdi, eve gitmeyecek, keskin bir viraj alıp d●ndü Çankaya y●lundan, Serçe S●kak'a gitmeli. ●rada, ● evlerde, her zaman bekleyenler vardır ●rhan'ı, istediği her saat.

Deminki hızına karşı ağır ağır sürüy●rdu arabayı. Ç●k ağır, bir taraftan içiy●rdu: "Selma olmazsa, Ayşe var ya... Ayşe her

zaman var! İyi ya, ●lsun. K●şar b●ynuma sarılır; 'Ne kadar beklettin beni, ne zalimsin!' der." ●rhan Ayşe'nin sivilceli, sarı-ak tenini düşünüy●rdu. Aslında canı, Serçe S●kak'taki ● evi de çekmiy●rdu. Sarı-ak bir ten, sarıp da bırakmayan k●llar, hırslı incecik dudaklar, s●lucan gibi kıvranan vücut... "Ayşe! İyi, fena değil... Belki de gerçekten seviy●r ● kız beni!" Fakat s●nradan, para için açılan ● avuç y●k mu!

●rhan sigara yaktı. Kızılay'dan Sıhhiye'ye d●ğru yavaş yavaş sürerken arabasını, iyi tanıdığı bir sesi duydu:

"Kadın mı; ne ●lacak ●ğlum, biri ●lmazsa ●bürü! Kadınlardan b●l ne var? Sen bir tanesin. Sen güzelsin, akıllısın. Bir tanesin, cansın. Erkeksin. Kadından b●l ne var ●ğlum, hepsi kurban ●nüne, vur birine tekmeyi, al ●bürünü..."

Midesinde ani bir kasılma, fren yaptı:

Anasının akça pakça yüzünde, tıpkı ●rhan'ınki gibi b●l kirpikli ela g●zleri, g●zlüklerinin arkasından, ● kadınlar gibi bakıy●r ●ğluna, gülüy●r:

"Gel, pant●l●nunun düğmelerini ilikleyeyim."

"Ben iliklerim anne."

"Yapamazsın sen, beceremezsin. Gel canım, gel güzel ●ğlum... Yiyeyim senin ● bacaklarını, amanın ne güzelmiş, benim ●ğlumun bacakları."

Arkasından gelen klaks●n sesi ile irkildi, küfredip tekrar gaza bastı, ● hızla Etibank'ın k●ca binasını bile g●rmedi, Dil ve Tarih C●ğrafya Fakültesi'nin ●nünde kendine geldi, hâlâ küfrediy●rdu:

– ●r●spu ç●cuğu, piç seni... ●r●spu ç●cuğu, ●r●spu...

Ayşe'ye gitmekten vazgeçti. Fakülte parkına çekti arabayı, durdurdu. Midesindeki sancı bir geçse... Eve ulaşabilse... Yatağa yatabilse...

"Ben babanla yatarım ●ğlum, seninle yatamam. Kızıy●r baban, sen ●rhan'ını benden daha ç●k mu seviy●rsun, diy●r."

"Beni daha ç●k seviy●rsun, değil mi anne?"

Annesi iri kahkahalar atıyor:

"Sen güzelsin, baban çirkin... Sen bir tanesin, kimseler benzemez sana..."

"Ama beni daha çok seviyorsun, değil mi?"

Küçük yüreğinde kıskançlık, kin gibi büyüyor. Annesi, babası ile uzanmış yatarken seyrediyor. Uyuyorlar... Kadın gözlüklerini çıkarıp komodinin üstüne koymuş, Orhan gidip alıyor onları, ayakkabılarının altında eziyor.

"Vurma anne, vurma... Anneciğim vurma!"

Ne çok ağrıyor midesi! Orhan kıvranıyor. "Ülser oldum belki de," diye düşünüyor, "votkayı birdenbire içince dokundu." Soğuk soğuk terliyor.

– Kertenkele dedi bana, inadından... "Sen güzelsin oğlum..." Allah kahretsin hepinizi! Hepiniz aynı bokun soyusunuz, hepiniz... Pis karılar! Ben erkeğim!

"Senin yanında soyunurum, peki Orhan'ım, ama yatamam seninle, baban kızıyor."

– Soyundu ve defol dedi... Allah kahretsin hepinizi.

"Kadın çook Orhan'ım, kadın bulunur ama ana bulunmaz. Sen güzelsin Orhan'ım, kızlar hep peşine düşecekler, kız çook... Hep peşinden gelecekler. Biri olmazsa öbürü... Ama ana tek. Bir tek annen var senin Orhan'ım, başka anne bulamazsın."

Orhan başını direksiyona dayadı, elleri ile midesine bastırıyor. Şu terlemesi bir dursa, gözünün kararması geçse.

– Tansiyonum düştü, diye söylendi... Sinirlerimi bozdu karı. Evveeet hanımefendi! Eğlendiniz. Canına okuyacağım senin Selma, Ceren'e vereceğim seni, tamam mı? Düşüreceğim birbirinize, ikinizin de canı cehenneme... Kadın çook, değil mi anacığım, biri olmazsa öbürü...

"Sen erkeksin Orhan'ım erkek. Tabii ne istersen yap, canın sağ olsun. Birgül, ağabeyinin yemeğini hazırla. Birgül, ağabeyinin pantolonunu ütüle, senin ağabeyin başkaları gibi mi?

Kimselere benzemez ●. Bir tanedir, güzeldir. Erkek ●! Ah bacaklarını yiyeyim senin ●rhan'ım... Gel, pant●l●nunun düğmelerini ilikleyeyim... Sen ●ku ●rhan'ım, ben ağzına yediririm. Dur ●ğlum, palt●nu tutayım... Sen yapamazsın, ben yapayım, kahve ister misin? Suyunu getireyim... Evlenecek misin? Ne münasebet! Hayır evlenmeyeceksin. Kız ç●k ●ğlum, birini al, ●bürünü bırak. Sana yemek hazırlayayım. Birgül, ağabeyin ne isterse yap, erkek ●."

– Birgüllere kadar bir gidebilsem, diye mırıldandı ●rhan... ● bakar bana. K●cası sinirlenir mi? Sinirlensin daha iyi.

Gidemedi kardeşine, başı direksiy●na dayalı, sızdı kaldı.

Eve d●ndüğü zaman gün ışıy●rdu, yatakta Ceren d●ndü mırıldandı:

– Nerede kaldın?

– Hans içti içti, hadise çıkarttı, ●nunla uğraştık.

– Almanlar ●yle ●lur, dedi Ceren, uyudu.

İlk, annesinin, vücuduna inip kalkan terliğinden k●rkmuştu. S●nra yalanlar ●rdü, terlik faslı seyrekleşti... Büyüdükçe k●rku da büyüdü, yalanlar da.

●rhan karısının gergin yüzünü seyretti bir süre. "Ne yani," diye düşündü, "içtim içtim, hastalandım, sızıp kalmışım diyemez miydim? Niçin k●rkuy●rum bu kadından? ●ndan k●rktuğum için, kendi hayatımı yaşayamıy●rum... Allah kahretsin, ulan hepinize g●stereceğim erkek ●lduğumu, bir tane ●lduğumu... Hepinize. Erkekçe, istediğim gibi yaşayacağım. Artık kendi hayatımı yaşayacağım."

●rhan iki ay s●nra kırk yaşına basacaktı.

12

Alev b●yuna p●suna büyük gelen yemek masasının üstüne defterlerini yaymış, ders çalışıy●rdu, bir ara başını kaldırıp s●rdu:

– Anne, bugün ayın kaçıydı?

Ceren'in cevap vermesine meydan bırakmadan, babası h●murdandı:

– Bugün ayın ●n sekizi Alev... 18 Nisan 1960! Büyük gün! Ç●k büyük... Yarın tarih kitapları da yazacak, Dem●krat Parti'nin, düşmanlarının canına ●kumak için attığı büyük adımın tarihidir, diyecekler.

– Anlamadım, dedi Alev.

Ceren, müdahale etmek gereğini duydu:

– Derslerini bitirdinse t●pla çantanı, uyu artık, zaten ç●k geç ●ldu.

– Peki niye Dem●krat Parti düşmanlarının canına ●kuyacak, nasıl?

– Sersemliğinden, dedi ●rhan, hâlâ umutlu ●lduğundan.

Ceren:

– Canımın içi, kitaplarını t●pla, yat artık. Bunlar senin anlayacağın k●nular değil.

– Hep b●yle yapıy●rsunuz, diye sızlandı Alev, senin anlayacağın k●nular değil, diy●rsunuz. Anlıy●rum ben işte; Menderes, ●ğrencileri kıyma makinesine atıp bize yediriy●rmuş.

– Aman Yarabbim, dedi Ceren, ne saçmalar bunlar! Kim söyledi sana?

Alev omuzlarını silkti:

– Bilmem, söylediler işte.

– Hatırla bakayım, kim söyledi?

Çocuk düşündü bir an:

– Öğretmenimizi görmeye, eski öğrencileri gelmişti. Ağabeyler, ablalar, onlar öğretmene söylediler.

– Öğretmen ne dedi?

– Bilmiyorum, duymadım.

– Yalan bunlar, hepsi yalan. Anlıyor musun Alev? Menderes'i sevmeyenler uyduruyorlar. İnanma böyle şeylere. Hem de dinleme başkalarını, çok ayıp.

– Ben dinlemedim ki yalnız, herkes dinledi, bağıra bağıra konuşuyorlardı.

– Peki öğretmenin dediklerini niçin duymadınız? diye sordu Orhan.

– Duyduk... Duyduk da anlamadık, -Alev biraz düşündü- galiba aslanlarım benim, dayanın falan gibi bir şeyler söyledi. Neye dayanacaklar?

– İnönü'ye, dedi Orhan, güldü... Ne koca tilki o, ne koca tilki!

– Bak canım, bak güzelim, bu konular çocukları ilgilendirmez, düşünme bunları, öyle her şeye de kulak kabartma, derslerine çalış. Sen minnacık bir öğrencisin, vazifen sadece derslerine çalışmak, anlıyor musun? Haydi şimdi topla kitaplarını, odana git, bak bakalım Selim yatmış mı?

Çocuk çıktıktan sonra Ceren, kocasına;

– Konuşma bunun yanında böyle şeyler, dedi. Zaten dışarıdan duydukları...

– Onu diyecektim, baksana ilkokullarda da başlamışlar propagandaya! Yahu ne kuvvetli, ne korkunç bir silah şu

pr●paganda! G●rüy●r musun, ne diy●r Alev? Menderes, ö●rencileri kıyma yapıy●rmuş…

Ceren içini çekti. ●rhan anlatmaya devam etti:

– Meclis'i g●rmeliydin, g●rmeliydin Ceren, yer yerinden ●ynuy●rdu… Geçen gün İn●nü, "Biz ihtilal teşekkülü değiliz. Biz daima ihtilalin dışında kalacağız, fakat sizin idareniz memlekette ihtilali meşru kılacaktır," demiş, herkesin ağzında bu s●z.

– Tamam, müsaade çıktı İn●nü'den, artık yakındır ihtilal. Allah kahretsin!

Ceren, galiba hayatında ilk defa bu kadar nefretle, kinle küfretti. Ama İn●nü'ye mi, y●ksa yaklaşan harekete mi, y●ksa bütün acze düşenler gibi, şaşkınlaştıkça sertleşen, sertleştikçe şiddete başvuran Dem●krat Parti'ye mi? Kendisi de bilmiy●rdu.

●rhan tam anlamıyla b●calıy●rdu. Bir yanda bunca yıldır desteklediği, dayandığı iktidar. Diğer yanda, ● iktidarı, gayrimeşru y●lla düşürmeye çalışan Halk Partisi… Bir kere Ceren'in, "İn●nü, iktidarı seçimle alamayacağını, artık kesinlikle anlamış bulunuy●r, ●rdu müdahalesi istiy●r. Bütün işler bir plan dâhilinde yürüy●r, Feyzi●ğlu'nun Siyasal'daki ö●rencileri kışkırtması b●şuna mı?" deyişini hatırladı. Evet, galiba hakkı vardı karısının, bugün Meclis'te kulağına fısıldananlar… Güya, İn●nü, Feyzi●ğlu, Avni D●ğan ve daha birkaç kişi t●planıp hem de 57 seçimlerinden hemen s●nra, meseleyi müzakere etmişler ve bir strateji çizmişler. Üniversiteyi, h●caları ve ö●rencileri ile tahrik etmek, d●layısıyla ●rduya tesir etmek ve halk ç●ğunluğunun tuttuğu Dem●krat Parti'nin karşısına, bir aydın-●rdu iş birliği ile çıkarak iktidarı ●nların vasıtasıyla ele almak… Bu ciddi miydi? S●yleyen, k●nuşmanın teybe alınması ve bandın Namık Gedik'in ö●zel kasasında kilitli ●lduğundan bahsetmişti… "● hâlde Namık Gedik, bu teybi başvekilden, reisicumhurdan saklıy●r mu?"

Orhan bardağındaki konyağı dikti kafasına; Ceren'e sordu:

– Namık Gedik'in hain olmasına imkân var mı?

– Nasıl hain?

– Menderes ve Bayar'a karşı, Halk Partililerin hizmetinde olmasına?

– Hayır hayır, katiyen değil. Adnan Bey'in en çok güvendiği kişi o.

– Ben de öyle sanıyorum, dedi.

Sonra karısına, Meclis'te kulağına fısıldananları anlattı, sordu:

– Dâhiliye vekilinin bu kadar önemli bir konuyu başvekilden saklamasını nasıl izah edersin?

– Ne biliyorsun sakladığını?

– O zaman, niçin tedbir almaz bu adamlar? Tasarlanan oyun, en küçük ayrıntılarına değin sahneye konmuş durumda, gözleri kör olanın bile hissedeceği kadar…

– Belki doğru değildir şu teyp meselesi, belki bugünkü kararı onun için almak gereğini duydular, olamaz mı? Tahkikat Komisyonu işe başladığı zaman bütün bantlar falan dökülecektir ortaya. Neydi Tahkikat Komisyonu'nun gereği?

Orhan eliyle boş ver işareti yaptı, tekrarladı:

– Muhalefetin bir kısım basının gayrimeşru ve kanun dışı faaliyetlerini tespit etmek…

– Gördün mü?

Orhan kocaman bir nefes aldı, bıraktı.

– İş işten geçtikten sonra! Atı alan Üsküdar'ı çoktan geçti hanım, geçti. Tahkikat Komisyonu kur, olmadık yetkileri ver, netice… Göreceksin, balon gibi patlayacak bu komisyon, hem de bizzat kuranların başına. Balon da değil, bomba, bomba!

– Allah korusun!

– Ne yani, Allah korusunmuş, laf! Boş ver, canları cehenneme.

– Fakat hepsi, hemen hemen hepsi tanıdıklarımız, ahbaplarımız. Olmasalar bile, biliyoruz ya bu adamların memleket için çalıştıklarını.

Orhan;

– Ben anlamam canım, dedi, iki metre önünde ne çıkacağını hesaplayamayan bir iktidardan hayır gelmez. Kendi kabahatleri. Tehlike yavaş yavaş, kendini göstere göstere geliyor. Bunlar keman çalmakta! Hiçbir ciddi tedbir yok, yalnız kuru sıkı korkutma, bastırma metodu. Yok öyle şey. Bugün İnönü, "Demokratik rejim istikametinden ayrılıp baskı rejimi hâline gelmek tehlikeli bir şeydir. Bu yolda devam ederseniz sizi ben bile kurtaramam," derken görecektin Meclis'i... Haklıydı adam.

– Sen, sen mi söylüyorsun bunu Orhan? İnönü haklıydı mı diyorsun? Bunca yıl sadece küfrettin ona.

– Ben tarafsız kalmayı tercih ediyorum Ceren, doğruya doğru, haklıya haklı. Baskı rejimi, onun da kendi başını yer.

– Tanrı'm, dedi Ceren, ne berbat günler yaşıyoruz. Sen de birdenbire tarafsızlık hastalığına tutuluyorsun!

– Herifin biri de İnönü'ye bağırdı, dedi ki; "Paşa, Paşa seni elbet mahkemeye vereceğiz, sen bu yanlış ve hatalı yoldan kendi iradenle dönmez, şu aziz millete acımazsan, kardeşi kardeşe boğduracak yanlış yoldan dönmezsen, Paşa seni mukadder akıbetten biz bile kurtaramayacağız."

– İşte bu doğru, dedi genç kadın, bu doğru. Kardeş kavgasının tek sorumlusu İnönü'dür.

– Geç, Ceren, geç kalındı. Demokratlar iktidara geldikleri vakit, devr-i sabık yaratmayalım diye, Halk Partisi'nden hesap sormadılar amma, şimdi pek yakında Halk Partisi onlardan soracak.

– Yani ihtilal olursa tamamıyla Halk Partisi hesabına mı olacak diyorsun? Ordu Halk Partisi'nin emrine mi girecek?

Orhan omuzlarını silkti:

– Ne bileyim ben, belki açık açık girmezler, hemen İnönü'yü koltuğa buyur etmezler amma, muhakkak Halk Partisi beyninden istifade ederler. Ha bir de söylenti, şu Tarık'ın albayı var ya…

– Eee?

– O da işlerin içindeymiş ve ihtilalin Halk Partisi kontrolüne girmesini önleyecek, hareketin kardeş kavgasına dönmesine imkân vermeyecek, milliyetçi bir yönde gelişmesini sağlayacakmış! Bu da ümit verici, güzel bir söylenti. Ama kesin olarak… Ne bileyim ben.

– Bu ümit gerçekleşmezse Halk Partisi beyninden faydalanma konusu daha fena. İnönü en zararlı oyunlarını perde arkasında oynamıştır.

– Yahut da kayıtsız şartsız hükmederken. Neyse boş ver, bekleyelim bakalım, devran ne gösterecek…

– Canım sıkılıyor, dedi genç kadın, çok sıkılıyor, o kadar gerginim ki…

– Kim gergin değil ki.

– Yahu uçurum ayaklarımızın dibinde, görüyoruz onu ve…

– Bizim değil Ceren, iktidarın ayakları dibinde! Bize ne?

– Peki ama ne yapalım yani? Tutup yakasından sarsamazsın ki Menderes'i!

– İmkânım olsa yapardım, dedi Ceren. Yapmak istiyorum aslında.

Orhan güldü, güldü…

– Ne hoş manzara olurdu, dedi, sonra, birden hatırlamış gibi; haa, senin şu Fatma var ya…

– Hangi Fatma?

– Şu bize gelip giden kız, ressam.

– Evet, ne olmuş?

– Bugün telefon etti, bankadan borç mu alacakmış ne, kefil olmamı istedi.

– Allah Allah, ne biliyormuş senin telefon numaranı?

– Rehberden bulmuştur.

– Eee?

– İşte söyledim ya, kefil olmamı istiyor.

– Olacak mısın?

– Tabii.

– Bu kadar tanıdığı, ahbabı var, niçin seni bulmuş ki?

– Bilmem.

Ceren, Selma'nın "Bu kızı sokma evine..." demesini hatırladı, epey olmuştu söyleyeli. O günden bugüne Fatma, birçok kere gelmişti Ceren'e, hatta evde yokken gelip çocuklarla oynamıştı. Sonra Ceren, onun Ressamlar Derneği'ne girmesini sağlamıştı. Yalnız, bir süredir teması yoktu kızla. Demek Orhan'ı aramış!

– Ben, dedi Ceren, senin yerinde olsam yani... reddederdim kefil olmayı.

– Niçin?

– Bilmem, bu kız için pek çok laf söyleniyor... Hatta bir arkadaş sana kur yaptığını bile zannetmiş, onun için işte. Şimdi kefil olursan yazıhaneye falan gelip gidecek. Yani boşuna bir dedikodu çıkacak. Hiç yoktan...

Ceren yutkundu, böyle konuşmak son derece zor geliyordu ona. Kendini fena hâlde küçümsüyordu.

– Canım, dedi Orhan, saçmalama. Ben koskoca bir müteahhidim, bir küçük kızın kefil olma isteğini kabul etmezsem ne zanneder beni?

Ceren birden sinirlendi:

– O küçücük kıza gösteriş yapacağım diye dedikodu mu çıksın, senin büyük veya küçük müteahhit olmandan Fatma'ya ne?

Orhan tekrar güldü:

– Selma mı söyledi Fatma'nın bana kur yaptığını?

– Selma veya başkası, ne fark eder?

– Çok... Selma mütemadiyen senin dikkatini başkaları üzerine çekip kendi durumunu kurtarmaya çalışıyor.

Ceren, sanki kanatları kırılmış gibi birden; bezgin, ümitsiz, fakat yüksek sesle;

– Yanılıyorsun, dedi, Selma senden bir şey istemiyor. Lütfen, bu konuyu bir daha açmamanı rica etmiştim.

– Nasıl istersen karıcığım. Sevgili karıcığım benim, öyle bakma bana. Sadece önemli olanı bırakıp küçük ve gereksiz şeyler üzerinde durduğunu hatırlatmak istedim.

Ceren sakinleşti, bu sefer tane tane, üzerine basarak konuştu:

– Bak, Selma seninle bir macera yaşamak istemez, duldur. Hakkında en ufak bir şeyden dedikodu çıkarmaya hazırdır millet, zaten herkes gözünü dikmiş bekliyor kız kimin kocasını baştan çıkaracak diye. Onun için, hadise hemen ortaya yayılır ve Selma en yakın arkadaşını aldatmakla suçlanır, kötü, çok kötü olur. Ayrıca... senin evini, yuvanı yıkıp onunla evleneceğini de düşünmez. Gereksiz küçük bir maceraya niçin atılsın? Atılmaz. Onca küçük değildir. Fatma'ya gelince...

– O düşünür mü yani evimi yuvamı yıkıp onunla evlenebileceğimi?

– Hayır, o da düşünmez tabii, fakat işine gelir. Anladın mı? Sen evlisin, o nişanlı. Nişanlısı burada yok, canı fingirdemek istiyor, evli bir erkeği tercih eder, evli olduğu için, gizli tutmak mecburiyetindesin, nişanlısının kulağına gitmesi imkânsızdır. Ayrıca, âdeta benim himayeme sığınmış bir hâlde, söyleseler de önce benim müdafaamı ister. Bana gelir. Kendi istikbalini garantilemiş. Çocuk Almanya'dan dönünce evlenecekler. Eh sen de gizli tutmaya mecbursun, sonradan askıntı falan olmazsın, evlisin çünkü. İşte bu sebeplerden, eğer canı bir macera istiyorsa Fatma seni tercih edebilir. Zenginsin, araban var... Böyle kızlar, bilirsin, önemserler arabayı falan.

– Nasıl kızlar?

Ceren durakladı bir ara, sonra;

– Ailesi fakir galiba, dedi, zorlukla okuyor. Sonra hırslı, çok hırslı, yükselmek istiyor. Aslında sanatını öne sürüyor fakat önem verdiği şey para. Sen de olduğundan fazla zengin gösteriyorsun durumunu.

Genç kadın, birden kocasının kendisini dinlemediğini fark etti. Orhan dalmıştı; gözleri bir garip ışıkla parlıyordu. Ceren'in yüreğine bir korku düştü: "Acaba hata mı ettim böyle konuşmakla, Fatma'nın onunla sevişmesinin gizli kalacağını, kızın işine geleceğini anlatmakla? Doğru ya bunun da işine gelir. Al kızı, eğlen eğlen, sonra nişanlısı gelince devret çocuğu, olsun bitsin."

– Tanrı'm, ne kadar sıkılıyorum, dedi.

Tarık'tan dinlediği bir hoyratı tekrarladı.

Ok sızlar
Keman sızlar ok sızlar
Sinemin ataşından
Mene değen ok sızlar.

– İşte, dedi Orhan, şimdi iktidar bu hâlde. Kendisine bulaşanları da yakıyor, yakacak.

Ceren alay etti:

– Aman öyleyse sen kaç! İktidar bulaşığını da mümkün olduğu kadar çabuk sil üstünden!

– Bana ne hanım, bana ne?! Ben nihayet bir müteahhidim, giden ağam, gelen paşam! Var mı başkası?

– Yok, dedi Ceren.

O anda kocasından da Demokrat Parti'den de tiksindi.

13

●laylar ve her şey, y●kuş aşağı başıb●ş yuvarlanan bir tekerleğin hızı ve şuursuzluğu içinde gelişiy●r. Birkaç arkadaşın, hiç ● değilden ikazları, genç kadının g●zünü açma çabaları... Fal bakmalar, fincandan çıkan bir kız, hem de kumral ve ç●k zayıf, evin içine kadar giren bir düşman! Ceren, gülüveriy●r:

– Benim düşmanım y●ktur, hem niçin ●lsun?

Ve ta içinden haykırıy●r: "Erkekseniz açık k●nuşun! Bırakın üstü kapalı lafları, ● kadar aptal mıyım? Ciddileştiğim zaman, açık k●nuşmaktan kaçıy●rsunuz, samimiyetten kaçıy●rsunuz. ● hâlde tedirgin etmek niye?" Yüzlerine gülüy●r:

– Haydi canım, sen fal bakmayı bilmiy●rsun... Benim düşmanım ●lsa ●lsa, Hasırcı ●lur, ● da evime girmez, hem erkek... ●rhan mı, güneye gitti; bir tatil köyü pr●jeleri var. Kiminle mi? İş arkadaşları ile tabii, başka kiminle ●lacak?

"Sen s●ylesene kiminle gittiğini, beni s●rguya çekeceğine, cicim!"

– Evet, biliy●rum Kızılcahamam'da güzel bir ●tel var. Bugünlerde ●rhan ●raya gitti mi, bilmem, belki gitmemiştir. Bu müteahhitlerin ne zaman nereye gidecekleri belli ●lmaz ki, iş peşinde d●laşırlar. Adam bana bir hesap mı versin? İstersen s●rayım, y●k s●rmayayım mı? Peki...

"Demek ●rada da g●rünmüşler Fatma ile. Ee, peki açık açık s●ylesene. K●rkmasana!"

Günler çok uzuyor, geriliyor. Gecelerin ise biteceği yok.

Ceren tutunmak, hatta kollarının bütün gücü ile tutmak ihtiyacı içinde. Bunu âdeta özünü yakıp kül edecek bir ihtirasla, içi titreyerek, belli belirsiz bir korku ile istiyor. Fakat neye tutunmak, neyi tutmak, işte bilemediği... şaşırıp kaldığı, acze düştüğü. Koşmak, Menderes'i bulmak; onu sarsmak, sarsmak... Halkın tıpkı kan kokusu almış, aç bir canavar gibi soluduğunu anlatmak mı? Yoksa Orhan'ın karşısına geçip, "Hey, üzerinde kumar oynadığın, iki çocuktur. İki küçük insandır. Bunun şuuruna var!" demek mi?

Oyunda iki önemli şahıs var: Koca, çok dikkatli atıyor adımlarını, mizansen hazırlıyor, karşı tarafın hesaplarının dışına çıkıyor. Özellikle, bir iki ailenin yanında Ceren'in büyük sarhoşluğu ve patlamaları ile son buluyor. Dikkatli olan, alkışlanmasa bile haklı bulunuyor. Büyük bir kazanç Orhan için... Ceren, yüzme bilmeden denize atlayanın çırpınmaları içinde. Sonradan ar edip kendisini kınadığı kısa bir süre; çırpınmanın önemli birkaç kulacıdır...

O gün aynada iki yorgun göz izliyor; "Gözlerimden ihtiyarlıyorum..." diye düşünüyordu. Berber saçlarını kabartıyor, alnına, ensesine bukleler düşürüyor, Ceren "Kişi böyle baktıkça, bir berber değil on berber gelse hayır yok, kimse güzelleştiremez beni," diye karar veriyor.

– Geçmiş olsun!

Adamın sesi ile kendine geliyor:

– Teşekkür ederim, ellerinize sağlık Mehmet Bey.

– Gelecek sefer biraz daha keselim.

– İyi olur...

"Niçin geldim sanki berbere?" Başının üstünde balon gibi kabaran, telleri spreyle birbirine yapışan bu saçlardan nefret ediyor. Bir de sarıya boyattı. Rezalet! "Takma kirpiklerim eksik," diye düşündü, "tam olabilmem için, onlar da gerekli..."

– Sizde takma kirpik vardı değil mi Mehmet Bey?

– Var Ceren Hanım, ister miydiniz?

– Almak istiyorum amma, takmayı beceremem.

– Fatoş takar.

İki dakika içinde, Ceren'in kirpikleri kaşlarını aştı.

– Biraz kesip düzeltelim.

Sonra evde sırf bu gece için diktirdiği, kıpkırmızı saten tuvaletini giydi, anneannesinden kalma gümüş kemeri, sarkıntılı, mavi boncuklu, antika gümüş kolyeyi taktı.

– Anne ne güzel oldun!

Küçük oğlan, hayranlığında samimi, Ceren'se özünü tanımaktan uzak! Aynada boy veren bu hayal kimdir? Alabildiğine çarpıcı, şuh! Başkalarının hayranlığını üzerine çekerek kocasının ilgisini toplamaya çalışan... "Bir zavallı! Ressam Ceren Erbilli ile en ufak bir ilgisi yok," diye düşünüyor. Altın Hanım;

– Hah şimdi güzel oldun, dedi, hep böyle süslensen ya.

– Olur!

Bir arkadaşının düğününe gidecekler. Ceren istiyor ki... Salonda bütün başlar kendisine çevrilsin, bütün gözler, bir süre üzerine dikilsin. Kıpkırmızı tuvalet, gümüş kolye, bu saçlar... Takma kirpikler gözlerini büyütmüş, yeşilini gölgeleyip yorgunluğunu geçirmiş!

Aylar sonra, gelin hanım, "O geceden yalnız seni hatırlıyorum," diyecektir.

Gerçekten rengi, pırıltısı oradaki bütün kadınları bastırdı. Üzerine dikilen bakışlar -ki daima kaçmıştır- önünde güldü, söyledi Ceren. İçti, bol bol içti. O gece Orhan karısının üstüne titriyordu. Birbirlerine sokulup dans ettiler. Günlerini rezil eden şüphe eriyip kayboldu. İçkinin ve sigara dumanlarının ardında, takma kirpikleri ile Ceren mutlu oldu!

Sabahı; yüreğinde duyduğu mahcubiyeti, öfkeyi ve ağırlığı hiçbir şey geçiremedi.

"K●camın ilgisine, başkalarının ilgisinden geçerek kavuştum. Tanrı'm ne ayıp!"

● kadar üzgündü ki, ayıbı hep kendisine yükledi, ●rhan'a düşen büyük payı pek düşünemedi.

Tekerler, başıb●ş ve şuursuzca yuvarlanmaya devam ederken, içkinin ardında sarışın pırıltı ve sabah bastıran utanç tekrarlandı. Ceren masada ●tururken sahnedeki şarkıcıya laf attı k●cası, "Yaşa karıcığım..." dedi. ● sarh●ş kafada bile bir şaşkınlık büyüy●rdu gayrı. Günün birinde genç kadın ●yunu bütün açıklığı ile g●rdü; mizansenleri hazırlayanı. K●cası tarafından itildiğini ve sürüklendiğini fark ediverdi. ● arada bir de g●nül ●yununa girişiverseydi kendisinden istenilen her şeyi yapmış ●lacaktı!

Dehşet! Bütün çırpınmaları bastıran, Ceren'i yalnız k●casından değil, bütün insanlıktan iğrendiren bir dehşet!

Şaban'ın reçetelerine, ilaçlarına razı ●lup ●nun k●ltuğuna attığı zaman kendini; adam g●vdesine ağır gelen başını sanki z●rlukla dengeleyerek;

– Kuzum, diy●r, sizin derneğe Fatma diye bir kız almışsınız, d●ğru mu?

– Evet.

Masanın üzerinde kenetlediği ellerine uzun uzun bakan d●kt●r, parmaklarını şıklatıy●r, düşünüy●r, ani ve kesin;

– K●vun ●nu, diy●r.

– Niçin?

●kunu fırlatmaya hazır bir kirpi gibi büzülmüştür artık. D●kt●run izahatını, ne diyeceğini, kendisinin ne cevap vereceğini iyi bilir. Adam diy●r ki:

– Sizin derneğin bir hususiyeti vardır Ceren Hanım, milliyetçi, temiz, temiz ahlaklı sanatçıları barındırır içinde, değil mi? Şimdiye kadar sizin de Meliha'nın da çalışmalarınızdan edindiğim intiba bu. Gerçi Meliha sanatçı değil amma...

"İlle karının bir eksiğini anlatmasan ●lmaz."

– Öyledir.

Parmaklarını şıklatmayı bırakan doktor, kâğıt keseceğini alıyor eline, onu döndürüyor:

– O hâlde, kovun şu kızı.

Ceren gözlerini kâğıt keseceğine dikiyor, "İşte şimdi söyleyecek," diye düşünüyor. "Bu öbürleri gibi oynamayacak galiba, açıkça söyleyecek." Günler boyu, Allah'a açık bir delil diye yalvarmasına rağmen, şimdi bu delili, âdeta yumrukları ile itip yüzü kızararak itiraz ediyor:

– Yoksa siz de bu kızcağız hakkında dolaşan dedikoduya mı kulak verdiniz? İnandınız mı? Yok canım, daha neler? Ben iyi tanıyorum Fatma'yı, eve gelir, uzun uzun konuşuruz, söyledikleri gibi değil. Kız nişanlısından ayrıldı diye olmadık dedikodu çıkarıyorlar. Bilirsiniz bizim kadınları.

O kadar iyi rol yapıyor ki, Şaban kanıyor. Soğuk ve ifadesiz yüzünde, yarı alaylı bir anlam beliriyor, hafifçe gülüyor:

– Nasıl isterseniz, benden sizi uyarması.

Bu söze hiç dikkat etmemiş gibi Ceren, kendinden bahis açıyor;

– Geceleri uyuyamıyor, gündüzleri uyanamıyorum, diyor Ceren, yaşantımda iki trajedi var; biri uyumak, öteki uyanmak! Bir çare bulamaz mıyız?

– Siz yardımcı olursanız.

Geçen seferki gelişinde, reçete almadan kaçışını hatırlıyor, yarı mahcup gülüyor, sağ elini hafifçe yukarı kaldırıp;

– Söz diyor, bu sefer ilaçlarınızı saati ve dakikası şaşmadan alacağım.

– Yalnız ilaçlarıma değil Ceren Hanım, tavsiyelerime, bilhassa uyarılarıma dikkat etmeniz lazım.

Genç kadının gözleri, tekrar kâğıt keseceğine takılıyor; "Niçin, bu konunun üzerinde bu kadar duruşu, neden?" -süratle düşünüyor- "Doktor olarak tavsiyesi, dernekten kov, olmaz. Meseleyi kapatmaya çalışacağına açıyor, neden?

●rhan'la k●nuşsa ve ●na ihtar etmesi gerekir. Neden benim üstüme üstüme varıy●r?" Genç kadın, avuçlarının ter içinde kaldığını, ağzının kuruduğunu hissediy●r:

– Peki.

– Depresy●n geçiriy●rsunuz, mümkün ●lduğu kadar sizi üzen şeylerden uzak kalmaya, hatta ● üzen şeyleri silkip atmaya mecbursunuz. -Gülüy●r- Biraz silkinin canım, kararlı ●lun.

"Neyin kararını alayım istiy●rsun d●kt●r? Fatma'yı dernekten k●vdurmam meseleyi çözer mi? Sen de bilirsin çözmeyeceğini. ● hâlde neyin kararı bu? Fakat s●ramayacağım d●kt●r, çünkü k●rkuy●rum."

– Peki, diy●r, dikkatli ●lurum.

Ve genç kadının kulakları uğulduy●r, daha fazla dinlemiy●r d●kt●ru... Dalıy●r... Reçetesini eline alırken silkinip kendine geliy●r; d●kt●run sesi sinirli:

– Menderes asla çekilmeyecek!

Ceren;

– Evet, asla! diye tekrar ediy●r, elinde reçete gülümsüy●r. Elden ne gelir?!

"Peki Menderes'e nereden geldik? Ceren bir türlü hatırlamıy●r. En s●n k●cası ile birbirlerinden nefret ettiklerini düşünüy●r, kalbinde bir ağrı duyuy●rdu. Dayanabilmesi güç bir ağrı."

D●kt●r;

– Haklısınız galiba, halk da nefret ediy●r Menderes'ten, diy●r.

– Ne münasebet? Hem niçin?

Bu kez d●kt●r şaşırıy●r:

– Pard●n şimdi siz, Menderes halktan, halk da Menderes'ten nefret ediy●r, demediniz mi?

– Hatırlamıy●rum.

– Ciddi mi?

– Niçin yalan söyleyeyim?

– Bir dakika oturur musunuz?

Ceren, itaat ediyor:

– Deminden beri neler konuştuğumuzun farkında değil misiniz?

Yüksek ve öfke ile çıkıyor Ceren'in sesi, yüzü alev alev yanmakta;

– Hayır, diyor, hiçbir şeyin farkında değilim, anlıyor musunuz, hiçbir şeyin?! Farkında olmak da istemiyorum!

Doktor ağır ağır yerinden kalkıyor, genç kadının elinden reçeteyi alıp yırtıyor:

– Size başka ilaçlar yazmam lazım galiba. -Yüzünü Ceren'in yüzüne yaklaştırıyor, soruyor- Bir kliniğe yatmak ister miydiniz acaba? Şöyle bir süre dinlenmek için.

– Deliriyor muyum dersiniz! Kuzum sizi dinlememek yahut daha doğrusu... bazı şeylerin farkında olmamaya çalışmak, bir kliniğe yatmamı icap ettirir. Söylesenize, ha söylesenize, bilmem gereken şeyler mi var? Belki var. Var öyle ya. Ama ben kaçıyorum, değil mi? -Ceren, içinden tamamlıyor cümlesini- Çünkü korkuyorum, çok korkuyorum.

– Hayır ne münasebet, nereden çıkarıyorsunuz deli olduğunuzu?! Bir süre dinlenmek için dedim.

– Dinlenmem değil, bazı şeylere göğüs gerebilme gücünü kazanmam lazım.

– İşte demek istediğim zaten bu, eğer dinlenirseniz...

– Teşekkür ederim, hayır lütfen yeni ilaçlarımı yazın.

– Demin Orhan'ın seyahate çıktığını söylemiştiniz, bu da yanlış mı?

– Hayır, o doğru. Niçin gittiğini ve ne zaman döneceğini bilmiyorum. Önemli değil. Zaten burada olduğu zamanlar da birbirimizi göremiyoruz. Ben uyuduktan sonra geliyor, uyanmadan gidiyor. -Gülmeye başlıyor- Bütün bunlar doğru

efendim. Anlatmış mıydım demin? Başını önüne eğiyor, ezber okur gibi konuşuyor:

– Çok çalışıyor, bizim için çalışıyor, kolay mı bu zamanda müteahhitlik etmek, memleket böyle sarsılırken, değil mi? Biliyor musunuz, Orhan iktidardaki arkadaşlarından kaçmaya başladı, haklı değil mi? Yarın ne olacağı belli değil. Böyle ikide bir Ankara'dan ayrılması iyi. İyi tabii! Yoksa siz de, siz de bıraktınız mı arkadaşlarınızı? Düşenden kaçmak lazım gelir değil mi? Değil mi?

– Bırakın canım bunları, bırakın. Size ne iktidardan, düşenden kalkandan, bırakın bunları. Her şey olacağına varır, düşünmeyin. Orhan'ı da suçlamanın gereği yok, bir süre var ki, çekti elini politikadan, iş adamının partisi olur mu? Olmaz!

"Peki sen niye açıyorsun ikide bir bu lafları, madem benim düşünmememem lazım?"

– Geçen gün diyor Ceren, İnönü'yü seyrettim Kızılay'da, İş Bankası'ndan para çekmeye gelmiş. Ya birdenbire parası tükenmiş, tam da Tahkikat Komisyonu'nun, Meclis'ten geçtiğinin ertesi. Olur a, tam o sıra parasız kalabilir adam, değil mi? Hem ille de kendisinin gitmesi gerekmiş, Kızılay'a gitmesi, halkın arasına katılması gerekmiş!

Gülüyor, gülüyor. Doktorun kendisini endişe ile huzursuz izlediğinin farkında, fakat kahkahalarını kesmesine imkân yok.

Kalabalıktan kaçmak için giriverdiği bir apartmanın kapısında, izlediği halkın tezahüratını hatırlıyor. Milli Şef'in, sempatik fakat mahzun gülücükler saçışını hatırlıyor. Sonra birden beliriveren polisleri, onların copla, yumrukla kalabalığı dağıtışlarını. Derken perde inmiş, bu kez İnönü, sessiz alkışlar arasında evine dönmüştü.

– Yığın işte, diyor, halk, başka ne söylenebilir?

Mendili ile gözlerinde biriken yaşları siliyor, izah etmek gereğini duyuyor:

– Gülmekten, gözümden yaş geldi de. Ya efendim! Sadece on yıl önce, Milli Şef'i bu yığının eline verseydiniz çiğner geçerdi. Belki de parçalardı. Şimdi alkışlıyorlar. Sanki tek kurtarıcı o. Peki değer hükmü nedir doktor, biliyor musunuz siz, nedir? Sadece zaman mı, yani hep içinde yaşadığımız an mı paha biçiyor her şeye? Rezalet değil mi bu?

– Yığın dediğiniz şey, iri ve şuursuz bir hayvandır Ceren Hanım. Bu yüzden yalnız içinde bulunduğu anın değerlendirmesini yapmaya muktedirdir, sürüklenir. O kadar.

– Sonra polisler geldi, halkı copla, yumrukla dağıttılar. İşte o zaman, o şuursuz hayvanın kendi üzerine katlandığını ve yoğunlaştığını hissettim. Oysa Menderes'in radyo konuşmaları ne kadar samimi, yüreği ile konuşuyor adam, belli. Yolunun doğruluğuna bu kadar inanmasa o konuşmaları yapabilir mi? Dinlerken ağlıyorum ve Allah'a yalvarıyorum, ne olur, doğruyu gösterse ona, şu hepimizin gördüğü gerçeği, gösterse…

– Doğru yolu görmüştü Menderes, Bayar istifasını kabul etseydi…

Ceren içini çekti:

– Askerî arabalar, tutukladıkları öğrencileri önce sokak sokak gezdiriyor, onların marşlar söylemelerine müsaade ediyorlarmış İstanbul'da. *Olur mu böyle olur mu? / Kardeş kardeşi vurur mu? / Kahrolası diktatörler / Bu dünya size kalır mı?* Sonra koyuveriyorlarmış gençleri… Oysa bilmiyorlar, bu dünya diktatörlere kalıyor. İnönü diktatör değil miydi?

– Hem de nasıl! -Doktor dişlerinin arasından küfrediyor gibi konuşuyor- Hem de nasıl, gaddar, bencil, kurnaz.

– İşte Orhan da öyle. -Ceren'in istemeden dudaklarından dökülüyor kelimeler- O da gaddar, bencil ve kurnaz. Yalnız diktatör değil, olamayacak kadar zavallı ve korkak.

Doktor;

– Orhan sadece çocuk, diyor, kırk yaşına geldi mi, olabilir. Fakat daha büyümemiş, bazen Meliha ile konuşuruz da, sizin

nasıl tahammül ettiğinize şaşarız. Ben fazla dayanamıyorum mesela, fakat sizin idare etmeniz lazım, kocanız çünkü.

– Ben, kendi kendimi idare etmekten acizim.

– Toparlanacaksınız, ilaçlarınızı tanzim edeyim.

Şaban, reçeteyi yazmaya başlıyor.

Ceren, "Boş ver ilaçları doktor," diyor içinden, "söylemek istediğini söyle. Açık bir delil diye kıvranıyordun kızım Ceren, işte her ne sebepse söyleyecek biri var, konuştur onu." Ensesinde bir yerlere iğneler batıyor sanki, parmaklarını sıkı sıkı birbirine kilitliyor, fakat ellerini hissetmiyor, kalbi çarpıyor, birden soruveriyor:

– Lütfen söyler misiniz, Orhan'la Fatma'nın arasında ne var?

Doktor irkiliyor, kalemi bırakıyor elinden:

– Ne demek istiyorsunuz?

– Sizin ve dahi başkalarının bana söylemek için kıvranıp da söylemedikleri şeyi açık açık soruyorum ve dürüst bir cevap bekliyorum.

– Size bir şey telmih etmek istemedim, başkalarını bilmem. Sadece o kızla ilginizi kesin dedim. Derneğin menfaati için.

Ceren bir sigara yakıyor, çok sakin, çok yumuşak konuşuyor:

– Bakın, kararımı çoktan verdim. Boşanacağım Orhan'dan. Mahkemeye de ben vereceğim. Aşırı anlaşmazlık mı diyeyim? Hayır, o zaman cümle âlem de yarın çocuklarım da beni suçlayabilirler. Bırakın Orhan'ı, el âlemi; çocuklarım önemli olan. Yarın ikimiz hakkında karar verecekleri zaman, birtakım gerçekleri öğrenmiş olmaları lazım.

– Yok canım, yok efendim niçin ayrılacakmışsınız?!

Ceren, yine sakin ve kararlı ısrar ediyor.

– Kararımı verdim diyorum, size. Orhan'ı tanıdım artık, bir hiç olduğunu iyi biliyorum. Şişirilmiş bir balon. Ve o dahi,

benim kendisini, damarlarında dolaşan kan kadar iyi tanıdığımı öğrendi. Gayrı bana, hiç olmazsa bana, rol yapmak gereğini duymuyor. Ne kadar güzel değil mi? Artık erkek olmak istediğini itiraf ediyor. Erkekliğin şartı karısını, evini, çocuklarını hiçe sayıp kendi gönlünce yaşamakmış. Öyle kabul ediyor. Ben ise tabii, koca diyeceğim adamın, önce erkek olmasını isterim değil mi? Ama Orhan'ın tarif ettiği erkek değil, gerçek erkek. Orhan kaç sene içinde, bu gerçek erkekliğe erişir bilemem. Beni ilgilendirmez.

– Hayır Orhan'dan ayrılmayın. Dedim ya, o erkek olmak isteyen bir çocuk. İdare edin. Oluncaya kadar birtakım buhranlar geçirecek elbet.

– Onun annesi, öğretmeni ya da patronu değilim ki idare edeyim diyebileyim. Ya şimdiye kadar ne yaptınız, diye sorarsanız artık yapmak istemiyorum, çünkü çocuk dediğiniz, çıldırdı!

Ceren aylar önce gördüğü rüyasını hatırlıyor, yatak odasındaki böcek! Tek kalan böcek, ezip öldüremediği böcek. "Demek o, Fatma imiş. Öldüremedim, çünkü o da Orhan gibi, ikisi de aynı kumaşın birer parçası. Nasıl yakışırlar birbirlerine! İnşallah evlenirler. Orhan'ın tek başına sürdürdüğü oyunu, karşılıklı oynarlar!" Sigarasını basıyor tablaya, ellerini iki yanına açıyor, en sempatik gülücüğünü takıyor yüzüne:

– Artık takatim kalmadı Şaban Bey. Bu kız da Orhan'a çok benziyor zannederim, ikisini de dokuyan el, tek. O, nişanlısına, Orhan karısına ihanet etmeyi pek tabii buluyor. İkisi de ayrı ayrı, benim ve nişanlının yüzlerine gülerek. Şimdi benim karşımda, bir Orhan değil, birbirine sıkı sıkı kenetlenmiş iki Orhan var. Onları da idare etmemi tavsiye etmeniz, çok gereksiz olur değil mi? Bana yazık, kendimi harcayamam. Çünkü kendimi harcarken çocukları da harcamış olurum. Sinirli, hasta, bozuk bir anne, ilgisiz bir baba... Çocuklarımın

harcanmasına yine, hiç müsaade edemem. Tamam mı? Şimdi söyleyin bakalım. Lütfen.

Bu kadar sakin konuşmasına karşılık, genç kadının boynundan başına doğru bir sıcaklık yayılıyor, kalçasında garip bir karıncalanma... Yüreği deli deli çarpmakta.

Doktor reçetesini tamamlıyor, sonra hemen ayağa kalkıp Ceren'in omuzlarını okşuyor:

– Haklısınız. Hele bir verin mahkemeye bakalım, o zaman görüşürüz. Anlatacağımı o zaman söyleyeceğime, sizi şerefimle temin ederim. Size yardım etmek, önce doktorunuz olarak vazifemdir.

Ceren'in bir an önce çıkıp gitmesini ayakta bekliyor.

14

"Evet, hele bir verin mahkemeye bakalım, anlatacağımı ● zaman söyleyeceğime, sizi şerefimle temin ederim... "Bundan açık delil ●lur mu? Belki Nedim de eder, ikide bir fal bakıyor ya... Meliha ne yapar? Sanki bilmiyor mu, bütün erkekleri, kendi kocasını çekiştirirken, erkekler ihanet eder, hepsi hepsi derken? Bilmiyor mu Fatma'yı? Kocasının bildiğini ● bilmez mi? Biliyor, bana acıyor ve bundan zevk alıyor. Aynı kaderde bulunmuş iki dert ortağı gibi birbirimize acıyalım, erkekleri çekiştirelim ve bu pis yaşantıyı sürdürelim istiyor. Orhan'ın karşısında davranışlarını değiştirmese bari, ●na dost görünmese, yüzüne gülücükler saçmasa bari. Gülünç! Sana ne Meliha'dan? İşte istediğin delili elde ettin, ne yapacaksan yap, göster kendini, haydi..."

Doktordan çıktıktan sonra, Ceren böyle düşünüyor ve bastığı yeri görmeden, iki yanından geçip gidenleri fark etmeden yürüyordu. Şaban'ın reçetesi hâlâ elinde, ilk rastladığı eczaneden yaptırmak istemişti. Kaç eczane geçti görmedi.

Selma'nın evine geldiği zaman hava kararmıştı. Arkadaşının kendisini endişe ile süzdüğünü de fark etmedi, kanepeye yığıldı.

– Yorgunum, dedi, galiba çok yürüdüm.

– Bir çay yapayım mı sana? Üşümüşsün de galiba, sapsarısın.

– Hayır kahve yap ve fal bak.

– Ne anlarım ben faldan, bilmiyor musun sanki?

– Anlama, ziyanı yok, fincanı aç, içinden geçenleri söyle.

– Ceren, nen var?

– Hiçbir şeyim yok, nem olsun ki…

– Haydi be, anlat bakayım, ne oldu?

– Lütfen, lütfen konuşturma beni, sen konuş, durma konuş, yorgunum işte… Haydi bir şeyler anlat.

– Peki, kahve yapayım da.

– Fal bakmayacaksan yapma. Gel otur yanıma, n'olur?!

Selma yere oturdu, sustular. Ceren fırlayıp odanın içinde gezinmeye başladı. Selma gözleri ile onu takip ediyordu, nihayet;

– Off başım döndü, dedi, gezinme böyle.

– Sen bir şeyler anlatacaksın, konuşsana.

– Ne anlatmamı istiyorsun? Şaşkına döndüm.

– Ne istersen anlat. İnsanlar niçin bu kadar kötü, rezil ondan bahset istersen… Niçin korkak, zavallı? Acizin üstüne üstüne gider… Kuvvetliyi ezmeye, kendi aşağılık düzeyine doğru çekiştirip indirmeye çalışır. Neden? İzah edebilir misin? Bir şaşkın yaratmaya heveslidirler, sonra o şaşkını tahrik edip geri çekilirler? Neden? Neden bu insanlar, bu halk dediğimiz kendi küçük, zavallı hesaplarının tutkularının tutsağıdır. Özgür kişiye, büyük yüreğe tahammülleri yoktur. Ah niçin bunca korkaktırlar, anlatabilir misin, niçin?

– Kuzum ne oldu, sen nerden geliyorsun?

– Boş ver, dedi Ceren, farz et ki cehennemden geliyorum, ne çıkar! Geldim ya, ölmedim ya. Yaşıyorum bak işte nefes alıyorum, konuşuyorum, dolaşıyorum. Tarık'ın söylediği bir hoyrat gibi, hatırlar mısın; *"Oku sen,"* derdi, *"Sinemi aç oku sen / Göğsüm yaradan dolmuş / Çıkar kalbinden oku sen."* İşte böyle, sen oku bakalım!

– Saçmalama be kız, yine Tarık mı mesele?

– Tarık var mıydı, böyle biri hiç oldu mu?

– Vardı ve öldü, yeter artık gülüm.

Sesi sıkıntılı ve sertti, Ceren yere, onun karşısına oturdu, boynunu büküp sordu:

– Halk, Kızılay'da Menderes'i tartakladı ve istifa et diye bağırdı. Adam hâlâ oturuyor, niçin? Ne dersin bu işe?

– Kader diyorum, başka sebebi olur mu? Adamı sürüklüyor işte.

Ceren arkadaşını dinlemiyordu.

"Açık bir delil istiyordum, buldum. Hiç olmazsa açığa yakın bir delil. Mahkeme açayım söyleyecek işte adam! Doğru avukata gideceğime, gelmiş Selma'ya sızlanıyorum!" diye düşünüyordu. "Asıl Menderes'le benim aramda var bir kader birliği! Fatma meselesini pekâlâ seziyordum... Kocamın artık benden kaçtığını, yüzüme bile bakmadığını seziyordum. Asıl önemlisi, bana oynamak istediği oyunu keşfetmiştim değil mi? Beni alkolikliğe doğru itiyor, bir âşık edinmemi istiyor. Rezilleşmeme, sarhoş karısının olaylar yaratmasına çevrede herkesin tanık olmasını arzuluyor, şiddetle arzuluyor. Çünkü Orhan Bey'in temize çıkması için bu şart. Boşanacağız ve kabahat bende olacak! O masum, zavallı erkek pozlarında, sözde temiz yaşantısını sürdürmeye devam edecek! Evet, bütün bunları iyi biliyorum ve çareyi, yalnız Şaban'ın ilaçlarında aradım! Menderes de artık kimsenin onu istemediğini, istifasının beklendiğini iyi biliyor ve çareyi, radyo konuşmalarında arıyor!"

Genç kadın özünü ve Menderes'i aynı şekilde küçümsüyordu.

Kalkıp tekrar bir aşağı bir yukarı gezinmeye başladı, kollarını sıkı sıkı kavuşturmuştu. "Oyunu fark ettikten sonra bütün davranışlarını titizlikle izledim, değil mi? Zaman zaman kabalaşmasına rağmen, pek çok da inceldiğini, ben aramadan çıkmaya hazırlanırken fırlayıp kapıyı açtığını, sigaramı çıkarırken daha, hemen yakınaya davrandığını izledim.

Bunlar bana değil, ●bürüne yapılması gereken hareketlerdi. Sadece pr●va yaptığını hissettim, değil mi? Halukların evinde hiç y●ktan beni tahrik edip kavga çıkarttığını, s●nra b●yun büküp Ceren ne kadar sinirli, g●rüy●r musunuz, dediğini de duydum... Nedim'in kızını mutfakta sıkıştırıp beni çekiştirdiğini de biliy●rum... Tabii, Menderes de biliy●r. Üniversiteyi, ●ğrencileri, ●rdudaki kıpırdanmaları biliy●r. Tarık katliam ●lacağını biliy●rdu. ●, ●lüme gitti, biz nereye gidiy●ruz? Ha Tanrı'm biz? Kaderse bu, daha ne kadar sürükleyecek? Ne kadar?"

Selma'nın sinirli sesini duydu:

– Sen beni dinlemiy●r, deli gibi geziniy●rsun yine.

– Dinlemiy●rdum, affet. Menderes'le benim kaderim arasında bir ●rtaklık buldum.

– Yaa, d●ğrusu ilgi çekici bir ●rtaklık!

Selma'nın yapmacık kahkahası çınladı.

– Keşke ben de gülebilseydim.

Selma arkadaşını ●muzlarından bastırıp k●ltuğa ●turttu, sırf k●nuyu değiştirmek için kendisinden bahsetmeye çalıştı.

– Biliy●r musun, ben gitmeye karar verdim?!

– Gitmeye mi, nereye?

– Bilmiy●rum, Maarif'e müracaat ettim, artık nereye tayin ederlerse. Sandıkta duran dipl●mamı kullanma zamanı geldi sanıy●rum. Artık geldi. Bu kokuşmuş çevreden uzaklaşmak ve kendimi, kendime ve dahi t●pluma ispat edebilmek için meğer gerekliymiş ● dipl●ma!

– Nasıl ispat?

– Kadının başına bir sıfat takınmadan; dul, evli, bilmem ne b●k, yani erkeğe bağlı bir sıfat takınmadan, sadece insan ●larak bir şeyler yapabileceğinin ispatı; yeteneklerimi, beni hiç tanımayan bir çevrede kullanabileceğimin ispatı. Daha ister misin? K●rkak ●lmadığımın, b●yle erkekli bir sıfata ihtiyaç hissetmeden hayatımı kazanacağımın ve saygı g●receğimin

ispatı. Gücümün, senin deyiminle çekiştirilip aşağılık düzeye indirilemeyeceğinin ispatı. Korkmuyorum. Tamam mı?

– Menderes de, "Ben kimseden korkmuyorum, yanıma muhafız almadan, halka durumu anlatmak için Kızılay meydanına ineceğim," demiş, sonra tesadüfen dalınca halkın arasına, az daha linç ediliyordu. Halka ikna edici konuşması bir yana, şaşırmış, "Beni öldürün isterseniz," demiş.

– Eh Tarık bitti, Menderes başladı! Bırak şu adamı, ne hâli varsa görsün. Onun kaderi ne seninkine ne benimkine benzer. Herkes kendi kaderini yaşar, akıllı olan, bu kaderi kullanabilir. Şimdi, halk Menderes'i tartakladı diye, öğretmen olmaktan vaz mı geçeceğim yani? Gülünç!

– Saçmalıyorum, haklısın, dedi Ceren, eh, ben gideyim artık.

– Gidecek misin, neden? Kırıldın mı bana Ceren, ha gülüm?

– Hiç sana kırılabilir miyim? Fakat yalnız daha iyi. Konuşmak istiyordum? Fakat buraya gelince konuşamayacağımı anladım. Korkuyorum galiba.

– Neden, kimden korkuyorsun?

– Bilmiyorum, bir bilebilsem. Belki ihtilalden, belki kendimden. Avuçlarımızın arasında bir bomba var gibi benim ve Menderes'in, hangisi ve ne zaman patlayacak?

– Ceren lütfen gitme, otur konuşalım. Söz, uslu duracağım.

– Hayır canım, hayır gitmem lazım.

Selma ısrardan hoşlanmazdı ama bugün arkadaşının hâlinden sezdiği gariplik, onu ısrara zorluyordu; bir şeyler bulmak, Ceren'in ilgisini çekmek, onun oturmasını sağlamak için kafasını yordu;

– Belki, dedi, güneye falan güzel bir kasabaya tayin ederler beni, gelirsin, bol bol resim yaparsın.

– Resim yapmıyorum artık, biliyorsun.

– Canım geçici bir şey bu, nasıl olsa yapacaksın! Hele bir gideyim, çağırırım seni, çocukları alır gelirsin.

– Çocuklar, şimdi evde beni beklerler Selma. Ne olur bırak gideyim! Orhan yok. Altın Hanım da gider, yalnız kalırlar.

– Ben de geleyim mi?

– Hayır gelme. Kusura bakmadın değil mi? Yarın gel. Olur mu? Bu gece biraz yalnız kalayım daha iyi. Evet, daha iyi.

Selma arkadaşının kolunu tuttu, sıktı:

– Çocuklarını seviyorsun değil mi?

– Pek tabii.

– Unutma, onların sana ihtiyaçları var, yalnız sana.

– Çok iyi biliyorum, yarın muhakkak gel. Bekleyeceğim, bizde kalırsın.

"Bu kız ikide bir intihar edeceğimden korkuyor. Etmeyeceğim intihar, niçin edeyim?" Ceren, tenhalaşan yolda yürürken böyle düşünüyordu. İçinde taşıması zor gelen bir ağırlık vardı, yakasının düğmelerini çözdü, ağzını açıp kocaman kocaman nefes aldı; hiçbiri kâr etmiyordu. "Bu ağırlık ezmezse beni intihar etmem. Fakat gerçekten de ölebilirim bu gece. Açık delil! Tamam! Açık delil doktorda. Hele bir mahkemeye müracaat edeyim, söyleyecek. Yalnız niçin, niçin arkadaşının aleyhine olacak böyle bir uyarmayı yaptı bana?" Ceren bir türlü çözemiyordu. "Açık delil onda olduğuna göre, ya Orhan anlattı ya doktor, bunları beraber gördü. Peki ama niçin bana sezdirmek gereğini duydu?"

– Soluna baksana be kadın!

Elbisesine sürünüp geçen otomobilden, şoför başını çıkarmış, bağırıyordu. Ceren sıçradı, sonra biri kolundan tutup kaldırıma çekti onu.

– Rahatsız mısınız hanımefendi?

– Hayır, evet. Yani iyiyim şimdi. Teşekkür ederim efendim. Dalmışım da.

– Sizi evinize götüreyim.

– Yo hayır hayır. Teşekkür ederim beyefendi, evim yakın zaten, şuracıkta.

Adamın garip, ısrarlı bakışlarından kurtulmak için hızlı hızlı yürüdü. "İyi, sokaktaki adamların himayesine kaldık gayrı." Ceren utanmıştı, bu kez daha dikkatli yürümeye karar verdi. Kafasında bir soru, "Niçin?" diye vızırdamasa! İçindeki bu sıkıntı gittikçe ağırlaşmasa... Neden sonra bir taksi çevirmeyi akıl etti.

– Şeye, şeye evet Çankaya'ya, "Nerede oturuyorum ben?" Şey sokağı, pardon, şey, Posta Caddesi, gidelim, evi tanıyorum.

Ancak evinin ışıklarını gördüğü zaman birden aklına geliverdi. "Fatma'nın nişanlısını da tanıyor doktor, o söylemiş olabilir. Tamam, kız nişanlısından ayrılırken izah etti, çocuk da Şaban'a. Peki yine de Şaban, niçin bana?

Evet, Şaban niçin bana söyledi?"

Evinin kapısını anahtarla açtı, çocukların uyumuş olmalarını temenni ediyordu.

– Nerede kaldın hanım? Çok geciktim ben.

"Niçin Şaban, bana söyledi?"

– Hemen git Altın Hanım, çocuklar yattılar mı?

– Oğlan yattı ya, kız, uyumam annemi bekleyeceğim, korkuyorum diye tutturdu. Nasıl çocuksa? Bu kadar inat kimsede görmedim ben. Aman hanım, çekeceğin var senin. Çok, çok geciktim ben.

"Oğlan arkadaşı olduğu için dayanamamıştır Şaban!"

– Peki, hemen git Altın Hanım.

– Nerede kaldın anneciğim?

Alev, üzerinde kırmızı pijaması, sarı saçları omuzlarına dökülmüş, küçük bir melek gibi bakıyordu annesine, biraz kırgın, biraz şımarık bir melek.

"Ee, Orhan da arkadaşı, hem çapkınlık arkadaşı da!"

– Yavrucuğum, doktora gitmiştim, sonra Selma teyzene uğramam icap etti, yarın bize gelecek. Sen niçin yatmadın?

– Seni bekledim anneciğim korkuyordum, arabaların altında kalacaksın diye korkuyordum. Çok karanlık.

– Şu bir damlacık çocuktaki akla bak. Yalnız sen mi korkuyorsun, herkes korkuyor. Hanım, bizim orada diyorlar ki…

"Bizim orada diyorlar ki…" Bu başlangıcı sevmezdi Ceren, kadının gevezeliklerini, halkın siyaset dedikodusunu dinlemeye hiç tahammülü yoktu, hele bu gece…

"Çapkınlık arkadaşı, ya çapkınlık! Hep beraber yapıyorlarmış. Yoksa bu sefer…"

– Geç kaldın sen, gitsene Altın Hanım, dedi.

"Belki Orhan, Şaban'a açmadı meseleyi, o da bu yüzden kinlendi Orhan'a. Olabilir."

– Gidiyorum, gidiyorum, dedi kadın, biliyor musun hanım, hastaneler adam almıyormuş? Polisler hep öldürüyorlarmış ana evlatçıklarını.

"Tamam, Şaban Orhan'a bozulmuş, bu yüzden tahrik etmek istedi beni!"

– Ölenleri mezara koyarlar, hastaneye değil.

"Mahkemeye verecek kadar ileri gideceğime inanmıyor belki de… Azıcık aramızı bozmak istedi. Sanki bozulacak ara mı kaldı?"

– Hastaneye gelenler, yaralı olanlar. Ölenleri şehir dışına çıkarıp, çukur kazıp, bir onu demeden, üst üste dolduruyorlarmış.

"Mahkemede cesur olabilecek misin Şaban? Yoksa Orhan'ın tarafını tutup her şeyden habersiz mi görüneceksin, ha?"

– İnanma sen bunlara, uyduruyorlar.

– Yok vallahi, gözü ile görenler anlatıyor hep.

– Öyleyse doğrudur, haydi güle güle sana.

– Herkes korkuyor, herkes.

– Güle güle Altın Hanım!

"Sende o cesaret yok Şaban! Akıllı dururken delinin tarafını tutamazsın. Sen de akıllısın çünkü! Boş ver, iyice biliyorum ya artık. Başkalarını da bulabilirim. Bu yaptığın da iyilik, teşekkür ederim. Teşekkür ederim doktor."

– Bir gün evimizi de basacaklar polisler.

– Sen gidiyor musun Altın Hanım? Gitmeyeceksen sofrayı hazırla.

– Yok gidiyorum, geç kaldım, geç. Haydi iyi geceler.

– İyi geceler... Gel kızım.

– Anne sahi mi öldürüyorlar öğrencileri?

Ceren kızının elini tuttu, beraberce yatağa uzandılar.

– Hayır canım, uyduruyorlar, inanma.

"Hem nasıl uyduruyorlar," diye düşündü. "Gazeteler Kore ihtilalini anlatıyor, başmakaleler hep beyaz çıkıyor! Sansürmüş! Laf! İnatlarından yapıyorlar. Sinirleri gergin tutmak, gelecek olanı, gelmesi mukadder olanı halka devamlı hatırlatmak... Gaye bu. Pis, rezil gaye! Acaba hâlâ dizginler İnönü'nün elinde mi? Yaptığı planda, bütün bu ayrıntıları hesaplamış mıydı?"

– Öyleyse, niçin herkes korkuyor?

– Aptal oldukları için. Korkaklar aptaldırlar.

Çocuk bir süre düşündü, sonra itiraf etti:

– Ben de korkuyorum.

"Teşekkür ederim Şaban, ben artık başkalarını bulabilirim, istersen perde arkasına çekilebilirsin. Hay Allah, yine ilaçlarımı yaptırmadım." Ceren, kızını duymamıştı, Alev inatla tekrarladı:

– Ben de korkuyorum.

– Efendim, sen de mi? Niçin canım?

– Düşünüyorum da.

– Neyi?

– Sen her şeyi anlıyor musun?

– Anlayamadıklarım da var, maalesef.

– İşte benim de. Onun için korkuyorum.

– Anlayamadıkların neler Alev?

Kızını göğsüne bastırıp saçlarını okşadı, yine de başını kaldırdı Alev, eliyle işaret ederek konuştu:

– Dünyayı anlıyorum; insan gidiyor gidiyor, sonra başladığı yere dönüyor. Çünkü dünya yuvarlak, tıpkı portakal gibi, öğretmenimiz gösterdi. Ama bir de diyor ki, dünya, güneş, ay, yıldızlar hepsi hepsi büyük bir boşlukta dönerlermiş. İşte bu boşluğun sınırı yokmuş. Olur mu? Olmaz! Sen kâinat diyorsun, öğretmenimiz evren; daha ismi bile belli değil, sınırı olmadığını ne biliyorlar? Var sınırı evrenin, tıpkı haritada Türkiye'nin sınırını gördüğümüz gibi, var. Olmalı, olsun istiyorum anne. Yoksa, işte düşünüyorum, korkuyorum.

– Bunda korkacak ne var? Kâinatın sınırı gerçekten yok, alabildiğine bir boşluk.

– Hayır bir sınırı olmalı. O sınırın bittiği yerde başka bir şey olmalı, onun da bir ismi olmalı. Türkiye'nin sınırının bittiği yerde, Rusya var, İran var, Suriye var, değil mi? Onun gibi.

– Fakat güzel kızım, tatlım, kâinat sadece çok büyük bir boşluktur, sınırı olanlar, onun içinde dönen…

Alev annesinin sözünü kesti, sinirliydi, ağlar gibi konuşuyordu:

– Sayıları da anlamıyorum, sayıyorum, sayıyorum, sayıyorum, sonu gelmiyor. Anneciğim, bana son sayıyı söyle.

– Son sayı yoktur Alev, sayının sonu yoktur.

– Olsun istiyorum, olmalı. Ne olur olsun son sayı.

– Dinle Alev, günlerce, aylarca, yıllarca sayabilirsin, yaşadığın sürece sayabilirsin, birin arkasına, sayfalarca sıfır koyabilirsin.

Ceren'in iç titremesi, çocuğu da etkiliyor gibi; o da titriyor, gözlerinden yaşlar yuvarlanıyor, bağırıyor.

– Defter biter.

– Bir başka defter alır, devam edebilirsin. Çünkü sayının sonu yoktur.

– Olsun istiyorum, bir son sayı söyle, bir rakam, ha anneciğim, ne olursun!

Çocuğun ilgisini başka bir yöne çekmeye çalıştı Ceren:

– Biliyor musun, Selma teyzen • sana söz verdiği sarı elbiseyi almış, doğum gününde getirecekmiş.

– İyi, dedi Alev. Ama anneciğim, son sayı yok diyorsun, evrenin sınırı yok diyorsun, ya bir de öldükten sonra yaşayacağız diyorsun. Hep, hep yaşayacağız, sonra? İşte hepsi birbirine benziyor. Say, say, say! Yaşa, yaşa, yaşa, sonra? Ben ölmek istiyorum. Öldükten sonra yaşamak istemiyorum. İstemiyorum.

Ceren kızına sarıldı. İkisi de titriyordu. Genç kadın, çocuğunun içinde açılan boşluğu görür gibi oldu, üşüdü. "Küçük kafası sonsuzu kavramıyor, anlamadığı şeyi de reddediyor ve ondan korkuyor..." Ceren düşünüyordu: "Kafasının almadığı sonsuz, duyguları ile içinde büyüyor, kızı tedirgin ediyor. Sinirli ediyor. İlle sınır istiyor. Çevrelenmek, • çevrenin içinde büzülüp oturmak. İşte • zaman rahat edecek. Bu tutsaklık ama!"

• zaman, dehşetle fark etti ki, insan denen mahluk, bizzat kendisi istiyor tutsak olmayı. Bir nevi emniyet ve rahatlık zinciri aradığı. Çocuk, "son sayı" diye tuttururken, Ceren de "evliliğim" diye, manada olmayan fakat isimde kalan bir bağa sıkı sıkı yapışıyor. Alev'in kafası bir milyondan öte sayıyı almıyorsa Ceren'in kafası da evliliğin dışında bir yaşantıyı almıyor. Orhan'dan başka bir koca düşünemiyor! Istırap çekiyor, kahroluyor, yine de • emniyet zincirinden vazgeçmekliği yok. Çünkü bu zincirin ötesi kafasının almadığıdır, korkulandır!

Anne, kızına sıkı sıkı sarılmış onu okşarken "Menderes de memleketi kendi iktidarının dışında düşünemiyor, almıyor kafası," diye geçiriyordu içinden. •, tutsak değil de nedir? Ya Irak'taki Türkler, Tarık gibi olmayanlar, Arap idaresinden başka bir idareyi sığdırabiliyorlar mı kafalarına? Hay Tanrı'm, mesele bu işte! Şu bizimkiler, Anadolu'nun dışındaki vatanlarımızı, kısır mantıklarına kabul ettirebilselerdi gönülleri Turan'a açık olmaz mıydı? Tanrı'm, hepimiz kafalarımızın küçüklüğü nispetinde tutsağız!"

Bağırmak, haykırmak geliyor içinden, havayı yumruklamak istiyor. Çevresini saran ve yalnız dar düşüncesinin çizdiği

sınırı yırtıp parçalamak, kafasını sonsuz hürriyete açmak istiyor. Göğsü daralıyor, boğulacak kadar sıkılıyor. Damarlarında bir şeyler taşıp köpürüyor. Ceren odanın içindeki havayı parmakları ile aralamak istiyor. Beyni ısınıyor, tutuşuyor... Düşüncenin sınırlarını açmak bunca mı zor, sonsuzu kavrayabilmek? Hürriyetin yolu bunca mı çileli?

Derken yorgun düşüyor, kollarını kıpırdatacak hâli kalmıyor, kendini zorlayıp yavaş ve sakin;

– Sana bir masal anlatayım Alev, diyor, şöyle uzan, gözlerini kapa, hah. Şimdi dinle beni. Çok eski bir zamanda Oğuz Han hükümdarmış, işitmiştim, Turan'da bir peri kızı varmış...

Masalı dinleyen çocuk, yavaş yavaş sakinleşiyor, sonra uyuyor.

"Peki, ya bana kim anlatacak masalı?"

Ceren, soruyu aklından geçirir geçirmez, Tarık gelip karşısına, gülümsüyor!

– Geldin mi? İhtiyacım var sana, çok ihtiyacım var.

Tarık, ipin ucunda sallanıyor!

"Yâr gidip, yâr gelip / Yâr sallanacak."

– Hayır, hayır asmadılar seni, sen ölmedin!

Ceren, yüksek sesle konuşuyor, gözünün önündeki hayali itmek için, odadan odaya deli gibi dolaşıyor; bir sese, bir insana ihtiyacı var. Telefona gidip rastgele bir numara çevirdi. Kalın bir erkek sesi cevap verdi:

– Buyurun efendim!

– Merhaba!

– Merhaba! Fakat tanıyamadım hanımefendi.

– Ben de sizi.

Telefonu kapattı, tekrar dolaşmaya başladı. Oda ne dar. Adımlarını sayıyor; "Bir, iki, üç, dört... dokuz, on!" Dönüyor, "Bir, iki, üç... dokuz, dokuz buçuk, on!" Pencereyi açıyor; sessizlik! Ve serince bir hava.

İçi fırtınaları arıyor, top seslerini, makineli tüfek seslerini... "Hani nerede askerler?"

Ya marşlar söyleyen öğrenciler nasıldı? *"Kahrolası diktatörler / Bu dünya size kalır mı?"*

Marş söyleyerek dolaşıyor odanın içinde, koridorda, bütün ışıkları teker teker yakıyor; "Açık bir delil, tamam doktor, hay yaşayasın sen."

– Kahrolası diktatörler / Bu dünya size kalır mı?

"Kalır mı, ha kalır mı, de bakalım? Ehh be, canı cehenneme bu dünyanın, kalsa ne olacak, kalmasa ne olacak?"

Farkına varmadan, yüksek sesle, Selma'nın kelimeleri ile konuşuyor:

– Kalsa ne yazar ulan, kalmasa ne yazar? Örfi idare ilan ettiler. Tedbir mi bu yani? Gülmek gerek. Yara, içinden kanıyor, siz deri üzerindeki belirtileri bile görmekten yoksunsunuz. Elleriniz kollarınız bağlı, niçin? Çıkan dedikodulara bile mâni olamıyorsunuz, ipler kimin elinde? Tedbir mi örfi idare? Ameliyat lazımdı, o stratejiyi hazırlayanları, o beyinleri yok etmeniz gerekirdi beyler! Birkaç öğrenciyi tutuklamak değil. İsterseniz asabilirsiniz de o öğrencileri ne çıkar? Gözdağı bile olmaz! Suyun başında o beyinler var, belki yarın iş başına onlar geçecek. Ne yapacaksınız, ha, o zaman ne yapacaksınız? Kara vicdanlarınızdan bir ses çıkmayacak mı? Falan filanın ahbabıdır, falan filanın oğludur, korktunuz değil mi? Onun için yok edemiyorsunuz beyinleri... Bak Irak'ta Tarık'ı, Ata Bey'i, Osman Bey'i öldürdüler. Beyinleri bir çırpıda, yirmi dört saat içinde parçaladılar. Onların çevresindeki gençleri değil. Kafaları, Arap idaresinden başka bir idareyi alanları yok ettiler, tabi olanları değil!

Ceren söylemeyi bıraktı, ağır ağır dolaşıp evin içinde, bu kez tek tek söndürdü ışıkları, düşünüyordu; Tarık'ı, Osman Bey'i, Ata Hayrullah Bey'i... Düşünüyordu. "Onlar beyinlerdi, kahramanlardı... Ve Tanrı'm, onlar hürlerdi! Sonsuzu

kavramışlardı, yürekleri Turan'ı alıyordu. Onlar, hayır, ölü değillerdir, asla! Sonsuzun bir parçasıdırlar!"

Olduğu yerde durakladı.

Gecenin içinde bir mavi gül açılıyor, bir perde kalkıyor, sır çözülüyordu.

Ruhu engine doğru yayıldı, Büyük Ruh'a kavuştu. Beyin, sınırların ötesindeki hakikate erebildiği, varlık da onun içine sığdırabildiğince kişi hürdü!

Ceren, odadan çıktı; koridorun başında, aylardan beri önünden geçmeye dahi çekindiği atölyesine doğru yürüdü. Yavaşça açtı kapıyı. Her şey bıraktığı gibi, yalnız toz içinde. Üstü örtülü tablo, odanın tam ortasında, yanında devrilmiş bir tabure. İçerdeki odadan radyonun, "Irak'taki hadiselerle İngiliz kolonisi bir zarar görmemiştir," diye haber verdiği zaman, Ceren'in üzerinden fırlayıp kalktığı tabure. Radyodan, beklediği haberi duyamayınca hemen Orhan'a telefon etmişti;

* * *

– Ajansı dinledin mi, Irak'ta hadiseler olmuş.

– Hayır.

– İngiliz kolonisi zarar görmemiştir, dedi. Acaba bizimkilere bir şey oldu mu? Olsa söylerdi değil mi? Ha Orhan? Niçin susuyorsun? Cevap versene... Orhan ne oldu? Konuşsana.

Orhan'ın sesi çok bozuktu, zorlukla konuşuyordu:

– Biraz evvel Yakuboğlu telefon etti İstanbul'dan.

– Evet... Ne olmuş? Ne var? Söylesene.

– Tarık'ın korktuğu.

– Yani, yani?

– Katliam! Komünist Kürtlerle, komünist Arapların tertibi.

– Peki Tarık? Tarık nerdeymiş şimdi?

– .....?!

– Orhan konuşsana... -Ceren'in sesi o kadar zayıf çıkıyor ki.-

– Maalesef, Tarık'ı kaybettik hanım!

Ceren ahizeyi yavaşça bırakıyor yerine. "Tarık'ı kaybetmişiz. Yani Tarık ölmüş!" Gözyaşları birbiri ardından sel gibi iniyor yanaklarına. Ceren, fark etmiyor, ellerini kucağına kavuşturmuş, parmakları sıkı sıkı kilitli öyle oturuyor...

* * *

Genç kadın, sakınarak, ağır ağır bezi çekti: Tarık!

Tamamlanmamış bir portre, soluk. Gözlerinde taşıdığı ışık, eksik. Ağır bir gamın, yakan ışığı idi o. Alnında, hüznün manalandırdığı çizgiler yok. Dudakları gülümsüyor...

Tamamlanmamış bir portre, soluk. Ölümün adı gibi. Mezarın sessizliği ve servilerin hışırtısındaki gerçek var yalnız tabloda.

Ceren, ona bakıyor, iliklerine kadar üşüyor, boğazında bir kuruluk, bütün vücudu ter içinde:

"Değil. Bu sen değilsin Tarık. O günden bu yana, gerçeği ölüm sandım, boyun eğdim. Uyuşukluk varlığımı sardı, en derinleri kucakladı. Cesedinin tutsağı oldum. Hasret, ruhumu yaktı. Yüzünü aradım, bakmak için... Benimle konuşması için, dudaklarını aradım. Ellerimi tutması için ellerini aradım. Dinlenmek için sesini özledim. Hayalinin esiri oldum, bekledim. Saatleri sayarak bekledim. Resmine bakmaya korktum. Seni hep ipin ucunda gördüm. Cesedinin tutsağı oldum, boyun eğdim, uyuşukluk damarlarıma yayıldı.

Hayır, bu sen değilsin. Sen ceset değilsin. Bir servi kıpırdamıyor başında, senin mezarın yok...

Su damlacıkları, denize kavuştu.

Ruhun Tanrı'ya erdi, sen ölü değilsin! O'nun kadar gerçeksin, O'nun kadar varsın!

Ölüler konuşmaz, sen... konuş benimle Tarık, konuş. Manana varabileyim."

Genç kadın, boyalarını, fırçalarını hazırladığını fark etti. Işıkların hepsini yaktı, tabureyi kaldırdı, gülümsedi.

"Bana Irak'ı anlatırdın."

– Bilir misin Irak Türkleri, Musul'dan Bağdat'a uzanan dar bir şerit üzerinde ●tururlar? Köyleri, kentleri hep bu dar şerit üzerindedir. Telafer, Yunus Peygamber, Erbil, Kuştepe, Altınköprü, Kerkük ve daha birçoğu. Yazın sarı sıcağı yakar insanları, kışın kuru soğuğu dondurur. İşte bu yanan, donan insanlar, bizim insanlar, Turan'ın insanlarıdır. Anadolu dilini, dinini, töresini, kültürünü paylaşır onlarla. Onlar, Anadolu'nun kahkahasına ortaktır, gözyaşlarına da. Anadolu çoğu kez, onların gözyaşlarını unutmak değil, Irak Türklerinin tümünü birden unutur. Kahkahalarını yine hiç duymaz. Çünkü onların kahkahaları yoktur. Hiç tutsak yörede tutsak kişinin gülmesi olur mu? Orhan sana anlatmış mıydı, bu esir yöre, Anadolu'dan da eski bir Türk yurdudur? Bazı geceler, çok karanlıkta, daracık sokaklardan geçerken bir ses duyarsanız; kalbinizin gümbürtüsü zannedersiniz. Hâlbuki ●, Orta Asya akıncılarının nal sesleridir. Şimdi bu sokaklarda, yalnız sedaları kalmıştır. Kalbinizde duyarsınız, çünkü ● sedalara, bu sokaklar dar, meydanlar dar gelir.

"Onlar
Hangi bir belde-i hayale gider
Böyle sessiz ve kimsesiz şimdi."

– Hayır! Onlar ki kalplerimizde atmaktadırlar, sessiz ve kimsesiz değildirler. Bir yerde bir kubbe, Kerkük'te yeşil çinili bir minare görürsünüz; Selçuklu damgasını vurmuştur. Osmanlı, imparatorluğun bütün haşmetini köprülere, yollara, camilere değil yalnız, kişinin ruhuna sindirmiştir. İşte bu ruh Türk kültürü ile yaşamakta. Yaşayacak da…

"Hedefi olmayan ruhun, geleceği yoktur, derdin, çok söylerdin."

– Irak Türkü'nün hedefi vardır, bellidir. Ceren, Türk ruhu hiç tükenmeyendir, deniz gibi, bilmez misin? Denizden kovalarla

su taşıyın, atın. Kovalarla değil, en büyük kaplarla su çalın denizden, üzerine dağları devirin, toprakla örtmeye çalışın, ne çıkar... Deniz, tükenmeyendir! Kâinatın cümle su damlacıklarını besler onu. Türk ruhu da tükenmeyendir, Türk'ün töresi besler onu. Ve Cerenciğim, Irak Türkü'nün hedefi vardır, bellidir.

Belki bir yâr beklemektedir, elinden tutacak, o kadar!

Sana dağlar
Kar yağdı sana dağlar
Tutaydı yâr elimden
Çıksaydım sana dağlar...

"Şimdi gözlerine o ışığı koymaya çalışıyorum. Dudaklarındaki tebessümü görenler, gözlerindeki ışığa da aldanıp seni hep gülüyor zannederlerdi. Yalnız ben bilirdim, o ışığın göz bebeklerinde tutuşan yangın olduğunu. Yalnız ben bilirdim, ağır bir gam tutuşturmuştu yangını...

Dert ekerim
Derdim çok
Dert ekerim
Koşmuşum gam çiftini
Sürdükçe dert ekerim.

diyemiyordun kimseye.

Oyan yeri
Kalk silkin o yan yeri
Yüz yıl sel aksa oymaz
Bir gün gam oyan yeri...

diyemiyordun.

Gam seni oymamıştı ki, ruhunu tutuşturmuştu, gözlerinde yangını taşıyordun. Elimden gelseydi yüreğimin bütün insan çiçeklerini gözlerinin önüne serebilseydim... Ah, çiçekler

de tutuşurdu! Seremedim. Gerçeği ölüm sandım, bütün çiçeklerim kurudu. İşte şimdi bak, sonsuzun içinde teker teker açılıyorlar. Hepsi senin için, hepsi senden. Kerkük'ü anlat dediğim zaman, limon çiçeklerinin beyazlığından söz açmıştın. Al, bütün limon çiçeklerini veriyorum sana, onlar artık hiç solmayacaklar. Tıpkı benim nisan çiçeklerim gibi. Onlar cesedinin üstünü örtüyorlar ve seninle yaşıyorlar! Artık sesini özlemiyorum, hiç insan özü sesini özler mi? Ellerini aramıyorum, kendi ellerime bakıyorum. Ruhun bir zerrecik gibi, sende eriyor. Sen sonsuzsun! Gerçek olan sensin. Yüreğimi kâinatın boyutlarınca büyütmeye çalışmıştım, seni içine alabilmesi için, güneşin yedi rengini değil, belki bir milyon ışıklı renk saçan varlığını kavrayabilmesi için. Sınırlarım ne kadar darmış ve çok bencilmişim. Sen tükenmeyene erdin. Sen tükenmeyensin… Ben sana kavuşuyorum.

Saçlarının dalgalarına can koyuyorum, kıvrılıp alnına düşüyorlar, hep öyle olmaz mıydı? Yanaklarını gölgeliyorum. Gölgeli değil miydi? Tebessümüne bakıp gülümsüyorum, hep öyle yapmaz mıydın? Yaşamayı sen öğrettin bana sanmıştım. Yaşamayı şimdi öğreniyorum. Hiçbir şeyden zevk almaz olmuştum, şimdi zevke kanıyorum. Kanım damarlarımda donmuştu. Şimdi, can geliyor. Canlanıyorum Tarık, artık gerçeğin ölüm olmadığını öğrendim. Gerçek yaşamaktır Tarık. Ben de yaşayacağım, sonsuzda eritip varlığımı, yaşayacağım!

Tabuta koyup gömmediler diye üzülmüştüm, gecelerimde bir ak tabut dolaşmıştı. Düşünememiştim senin bir tabuta sığamayacağını. Parçalarının toplanamadığını söyledikleri zaman dehşete kapılmıştım! Tutsaktım Tarık, bağışla beni, şeklin, tenin, ellerinin, cesedinin tutsağı idim. Şimdi hava, ruhunun zerrecikleri ile dolu, onu içime çekiyorum.

* * *

Ceren silah seslerini duyduğu zaman gün ışımaya başlamıştı. Yere oturmuş, arkasını duvara dayamış, öyle, biten portreyi seyrediyordu. Kalkıp camdan bakmak hiç aklına gelmedi. Yalnız, "Başlıyor," diye düşündü, "havanın sıcağı azaldı, geçit resmi bitti. Demek saat on dokuz otuz! Osman Hıdır'ın kahvesine geliyorlar işte. Belediye reisi eli ile işaretler veriyor. Kürtçe bağırıyorlar silah seslerinin arasından, ama birden vurmuyorlar Osman'ı, kafasına, vücuduna sopalar indiriyorlar... Yumrukları ile kendini korumaya çalışıyor. Ayağına ip geçirmek istiyorlar, tekmeler atıyor... Ne kargaşalık! Çığlıklar!... Geçit resmini seyretmeye çıkmış halk kaçışıyor. Çocuklar eziliyor. Üff, kadınlar ne de çok bağırıyorlar.

Silah sesleri!

İşte başladılar!

Nereden çıktı bu kadar silah? Ucu demirli sopalar da var. Biri onunla vuruyor Osman Hıdır'ın kafasına. Osman düşüyor.

'Yiğidin düştüğü yerde bir millet canlanır.'

Bunu sen mi söylemiştin bana Tarık? Barzani'nin kudurmuş itleri, hepsi birden Osman'a çullanıyorlar, ayağına ip geçirip sürüyorlar. Nasıl da bağırıyorlar, hayvan çığlıkları! 'Turancılara ölüm!' Osman'ın vücudu, taşlara topraklara çarpa çarpa, tekmelene tekmelene sürükleniyor. Yüzü parçalanıyor önce. Sonra, ayaklarını ters giden iki cibe bağlayıp gövdesini ikiye bölüyorlar. Cesetleri, elektrik direklerine asıyorlar...

Silah sesleri!

Gayrı niçin tükenmez? Kaç cana susamış bu sürü? Ölüm yeterli değil, öleni parçalıyorlar. Öldürmeye doyamıyor Barzani'nin itleri. Bir yerde yangın... Kızıl alevler sürüye yol gösterirken cipler geçmeye başlıyor, bazılarının tekerleklerine takılmış cesetler var, bir adam bağırıyor: 'Evlerinize kapanın, evden çıkma yasağı kondu, evlerinize kapanın...'

Hangi evlere? Yananlara mı, yıkılanlara mı, talan edilenlere mi?

Silah sesleri hiç bitmiyor. Çığlıklar hiç durmuyor: 'Turancılara ölüm!' 'Kerkük Kürdistan olacaktır!'

Ahali hep kaçışıyor... Köşe başlarında sopalılar, arkalarında silahlılar...

Ahali kaçışıyor... Garajlara, dükkânlara sığınmaya çalışıyor.

Sen geçit resmini seyretmeye çıkmamıştın Tarık. Silah seslerini duyunca dışarı fırladın. Biri, çekip eve soktu seni. Kimdi o? 'Gidip arkadaşlara bakmam lazım,' diye diretmişsin. Anan, ayaklarına kapanmış, enişten kollarından yakalamış, tutmuşlar seni evin içinde, değil mi?

Ciplerde adamlar, 'Eve kapanma yasağı var...' diye bağırıyorlarmış çünkü. Onları dinlerken ağlamaya başlamışsın. Çılgın gibi dolaşmışsın evin içinde. Odalar hep dar gelmiş... Silah sesleri hiç tükenmemiş.

Bak, nasıl da yakın sesleri, odanın içinde gibi!

Sabaha karşı seni almaya gelmişler: 'Merkez komutanı seni çağırıyor.' 'Giyineyim,' demişsin. 'Lüzumu yok!' demişler... Ata ağabeyini sormuşsun, 'Onu da götürdük,' demişler. Kapıdan terliklerinle, üzerinde eski pantolonunla çıkarken daha, başına vurmuşlar. Annen bayılmış. İyi ki bayılmış değil mi? Seni sürüklerlerken demir sopalarla vuruyorlarmış. Görmemiş, neyse! Kolun fırlamış önce. Sonra, kafan parçalanmış. Bacakların kırılmış, yarım cesedini, elektrik direğine asmışlar. Biri de tam kalbine nişan almış.

Kaç kez öldürdüler seni Tarık, kaç kez?"

Bir çığlık çıktı ağzından, dayandığı duvardan kaydı, yere yığıldı.

Silah sesleri, devam ediyordu...

15

– Anneciğim, anneciğim, uyan.

– Anneciğim, uyan.

●muzlarını sarsan küçük elleri duyuy●rdu. Yanağına bir öpücük k●ndu.

– Uyansana, canım, uyansana.

Ceren, gözlerini açtı.

– Niçin burada uyudun anne?

– Üşümedin mi?

Genç kadın d●ğruldu, kafası karmakarışıktı.

– Bana bir su getirir misin Alev?

Ç●cukların ikisi beraber k●ştu, iki bardak su uzandı.

– Hasta mısın anneciğim?

– Hayır canım.

– Niçin burada uyudun?

– Çalışıy●rdum, uyuyakalmışım.

Ceren suyu içerken Selim p●rtrenin önünde durmuş seyrediy●rdu. S●rdu:

– Tarık amcam değil mi?

– Evet.

Alev dikkatle baktı resme, yanına yaklaştı, s●nra annesine döndü; kıvır kıvır kirpikli yeşil gözleri, k●caman bir s●ru ile açılmıştı;

– Öldü, diy●rdun, bak ● burada, ölmemiş işte! ●, yaşıy●r!

Ceren birden kızına sarıldı, sıkı sıkı tuttu onu, yanaklarından öptü:

– Hayatımda aldığım en güzel iltifat bu Alev, en güzel! Sen çok yaşa emi!

Selim de tırmandı annesinin kucağına. Ceren ikisine birden sarıldı.

– Sizi çok seviyorum, çok. Peki Altın Hanım gelmedi mi, saat kaç?

– Ooo, dedi Alev, saat on olmuş. Uyumuşuz, okula da gitmeyeceğiz, çünkü geç kaldık, di mi anne?

Saatine baktı Ceren, gerçekten onu geçiyor.

– Peki Altın Hanım niçin gelmedi?

– Bilmiyorum.

Selim;

– Sokağın başındaki tüfekli adamdan korkup kaçmıştır, dedi.

Hemen kalkıp pencereye koştu; gerçekten cadde bomboş, yalnız incecik bir subay dolaşıyor, elinde bir ufak makineli.

"Tanrı'm, ihtilal mi?"

– Radyo, dedi, radyoyu açalım.

Çocuklar da heyecanlanmışlardı, üçü beraber koştu, Alev radyoyu açtı. Ceren, sigara aranıyordu, buldu ve o sesi duydu:

– Dikkat! Dikkat! Muhterem vatandaşlar! Radyolarınızın başına geçiniz. Güvendiğiniz Silahlı Kuvvetlerinizin sesi, bir dakika sonra sizlere hitap edecektir. Bugün demokrasimizin içine düştüğü buhran ve son müessif hadiseler dolayısı ile ve kardeş kavgasına meydan vermemek maksadı ile Türk Silahlı Kuvvetleri, memleketin idaresini eline almıştır. Bu hareketi, Silahlı Kuvvetlerimiz, partililerin içine düştükleri uzlaşmaz durumdan kurtarmak…

Ceren sigara ağzında, kibrit elinde kalakalmıştı.

Çocuklar sorup duruyorlardı:

– Ne olmuş anneciğim, ne olmuş?

– Adam, ne diyor anne?

– Türk Silahlı Kuvvetleri, o asker mi?

– Ne olmuş anne? Öğrencileri öldürmeyecekler miymiş artık?

"Tanrı'm, neşteri ordu aldı eline! Tanrı'm, ameliyatı ordu yapacak!"

Sigarasını yaktı, ne üzülmüş ne korkmuştu! Konuşan sesin etkisi altındaydı.

"Sanki bu sesi duymuşluğum var," diye düşünüyordu. Çocuklar hep soruyor:

– Ne olmuş anne?

– Hükûmet darbesi olmuş.

– Anlamadım?

– Ordu, askerler yani, idareyi ele almışlar.

– Hangi idareyi?

– Memleketin idaresini.

– Ordu başvekil mi olmuş?

– Öyle gibi bir şey.

– Cumhurbaşkanı da ordu mu şimdi?

– Öyle gibi bir şey.

– Ya Türkiye Büyük Millet Meclisi?

– Alev ne çok soruyorsun. Sus biraz, azıcık düşüneyim, çay demlemesini biliyorsun değil mi? Haydi demle. Selim, sen de ablana yardım et.

– Okula gitmeyeceğiz, değil mi?

– Hayır.

– Yaşa! diye bağırdı Selim.

Radyoda marşlar başlamıştı. Ceren'in içinde alabildiğine bir ferahlık.

"Ruhum bir zerrecik gibi sende eriyor, sen sonsuzsun Tarık, tükenmeyensin, hürsün!"

Genç kadın sigarasını söndürdü: "Allah'ım sana şükürler olsun!"

– Çayı k●yduk anne.

– Gelin, ikiniz de yanıma gelin.

Ceren, çocukların ellerinden tuttu, marşın temposu ile yürüdüler:

– Haydi bakayım, sağ sol... Yaşa var ●l Harbiye, haydi...

Selim, zıplamaya başladı:

– Anneciğim canım benim, seni çok seviyorum.

– Ben de seni, ikinizi çok ama çok seviyorum.

Yere dizlerinin üstüne ●turdu, çocukları iki yanında:

– Böyle üçümüz ne kadar mutluyuz, değil mi canlarım?

Küçük ●ğlan irkildi:

– Babam eksik!

Alev annesinin ●mzuna daha çok yaslandı, dudaklarını büktü:

– Babam zaten hep eksik. Hep üçümüzüz biz, hiç yok ki babam.

Ceren, âdeta nefes bile almaktan korkarak ●ğlunun cevabını bekledi; birkaç saniye, ama ne uzun bir bekleyiş!

– Kaç gündür görmedim babamı, yüzünü unuttum, gelsin istiyorum.

– Ama hep üçümüz... Babanın yüzünü unuttunsa resmine bak. Gelmesin anne.

Ceren susuyor ve bekliyordu... Yine saniyeler...

– Belki resmi daha iyi dedi sonunda Selim, hiç ●lmazsa bağırmıyor, hep gülüyor.

"Artık boşayabilirim seni ●rhan! ●ğlun da müsaade etti. Boşanacağım senden ●rhan."

Gülmeye başladı:

– ●ğulcuğum benim, benim ●ğulcuğum.

Radyoda yine ● ses:

– Dikkat Dikkat! Muhterem vatandaşlar...

– Çocuklar gidin kahvaltıyı hazırlayın, haydi canlarım haydi.

●nları, sırtlarından yavaşça iteledi, s●nra rady●nun içine girer gibi dinledi ● sesi. Ne dediğini de pek anlamıy●rdu, anlamak gereğini duymuy●rdu. Kendinden emin, kalın, rahat, biraz da duygulu…

Ve Ceren, rady●nun başında ●yle diz çökmüş dururken gayriihtiyari ellerini açtı:

– Tanrı'm, benim kararım bana, bunların gelişleri memlekete hayırlı ●lsun, âmin…